

รายงานการประชุม

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

ครั้งที่ ๕๕

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๕๙

ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

เริ่มประชุมเวลา ๑๓.๓๐ นาฬิกา

ประธาน (นายมีชัย ฤชุพันธุ์) : ก่อนอื่นขอสวัสดิปีใหม่ทุกท่านครับ หวังว่าทุกคนคงสมองแจ่มใสกลับมา ขอบพระคุณ วันนี้เราจะดูเรื่องของอาจารย์อุดมกับปฏิรูปการศึกษา

นายอุดม รัฐอมฤต : ขออนุญาตเป็นพຽ່งนี้พอดีท่านดอกเตอร์ไกรยศท่านมาประชุมพຽ่งนี้วันนี้คงคุยเรื่องที่ค้างอยู่ทั่ว ๆ ไป

ประธาน : ของท่านภุมรัตน์วันไหน

นายภุมรัตน์ ทักษาดิพงษ์ : เดียวผมขออนุญาตแจกเอกสารเรื่องความปรองดองให้เจ้าหน้าที่เข้ามาแล้ว

นางกิริธนา สุมาวงศ์ : ท่านประธานหนูไม่อยู่ ๒ วันท่านรองสุพจน์ไม่ทราบจะหลอกหนูหรือเปล่านั้นเรื่องของผู้หญิงออกไปหมดแล้วจากรัฐธรรมนูญ แต่ว่าหนูต้องขอการยืนยันจากท่านอาจารย์ เพราะท่านอาจารย์ยังกรุณาและเอ็นดูหนูอยู่นะคะขอบคุณค่ะ

ประธาน : ผู้หญิงไม่อยู่เราไม่ได้พูดเรื่องผู้หญิงเลย เพราะฉะนั้นอะไรที่มันเคยมีมันก็ยังมีอยู่

นางกิริธนา สุมาวงศ์ : เข้าใจว่าท่านอาจารย์เมตตาพวกเราขอบคุณค่ะ

ประธาน : กำลังคิดให้เขาทำว่าเวลาที่ไปหัวหินถ้าเราใช้จอย่างนี้มันไม่น่าจะสะดวก ไม่รู้ว่าเขาไปจ้างเอกชนไปติดตั้งจอพรรคอย่างนี้มาแล้ว กำลังบอกเขาบอกว่า จริง ๆ เราไม่ need จอทุกคนหรอก เราขึ้นจอใหญ่ดีกว่าถ้าผู้สื่อข่าวมานั่งดูก็จะได้เห็นเหมือนอย่างที่เราเห็นจะได้ไม่ต้องไปกังวลว่าถ้าเราจะให้เขาดูก็ไม่มีอะไรจะปิดบัง ถ้าไม่ให้เขาก็ไม่เข้า projector ใหญ่ ๆ แล้วเราเห็นด้วยกันทั้งเราจะแก้อะไรก็จะได้เห็น กำลังให้เขาทำอยู่ แล้วก็มันอาจจะต้องทำตัวใหญ่แล้วที่นั้งประชุมอาจจะต้องทำอย่างไรที่จะให้ทุกคนเห็นได้จอใหญ่ ๆ หน่อยคงไม่ต้องเพิ่มอะไรมาก projector ตัวเดียวเสียบเข้า ลดตัวคอมพิวเตอร์ลงไปก็ได้ อาจารย์ธิตีพันธุ์จะเอาเรื่องเก่าก่อนใหม่หรือเรื่องที่ค้างอยู่เรื่องความเห็น

นายธิตีพันธุ์ เชื้อบุญชัย : ความเห็นผมกำลังให้ทางฝ่ายเลขานุการของอนุกรรมการถ่ายสำเนาอยู่ครับ เดียวน่าจะเสร็จภายในครึ่งชั่วโมงนี้

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

ประธาน : ถ้าอย่างนั้นเอาของท่านภุมรัตน์ก่อนเชิญ

นายภุมรัตน์ ทักษาดิพงษ์ : กราบเรียนท่านประธานเอกสารที่แจกจะเป็นเอกสารที่ใช้เป็นการภายในในการประชุมไม่ใช่เป็นเอกสารที่จะใช้ในการเผยแพร่หรือชี้แจงต่อผู้สื่อข่าวก็จะมีอยู่ ๒ ส่วน ส่วนหนึ่งเป็นบทสรุปสำหรับผู้บริหารหรือเป็น executive summary กับอีกส่วนหนึ่งก็เป็นการสรุปรายงานที่เรามีการประชุม ๙ ครั้งด้วยกันนับตั้งแต่มีคำสั่งแต่งตั้งลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๘ หลังจากนั้นเราก็ประชุมมา ๙ ครั้งด้วยกัน ๙ ครั้งด้วยกันก็เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่ กรธ. ได้มอบหมายให้กับอนุกรรมการชุดนี้ในการดำเนินการก็คือ ๑. ศึกษาวิเคราะห์ประเด็นปัญหาการสร้างความปรองดอง สาเหตุแห่งความขัดแย้ง ความเสียหายที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่การสร้างความปรองดองในภาคส่วนต่าง ๆ ให้มีกระบวนการสร้างความปรองดองเกิดขึ้น ๒. ดำเนินการรวบรวมและประมวลวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทย รวมทั้งเหตุการณ์ความขัดแย้งเชิงอุดมการณ์ทางการเมือง โดยเน้นทำความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทและสภาพปัญหาความขัดแย้งของเหตุการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนกระบวนการวิธีการกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา ๓. ปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมอบหมาย ส่วนใหญ่ก็จะเป็นตามข้อ ๑ ข้อ ๒ ที่นี้การดำเนินการนี้เราประชุม ๙ ครั้งด้วยกัน ๙ ครั้งแล้วก็ได้ผลสรุปในการประชุมมาตามเอกสารที่แนบ โดยขั้นแรกเราก็เห็นว่าคือความปรองดองนี้เป็นคำที่ดีเอออย่างนี้ดีกว่า ถ้าบอกปรองดองก็คงจะไม่มีใครขัดแย้งว่าไม่ปรองดอง เราก็ต้องบอกว่าปรองดอง คำที่ดี แต่มันมีความหมายที่ลึกกว่านั้นก็คือว่าเราจะปรองดอง เราจะปรองดองระหว่างใครกับใคร ปรองดองกันอย่างไร ปรองดองกันเมื่อไร แล้วก็สาเหตุของความปรองดองของความขัดแย้งมันมาจากอะไร เพราะความปรองดองนี้มันมาหลังจากความขัดแย้ง ถ้าไม่ขัดแย้งก็ไม่ต้องปรองดอง เพราะฉะนั้นสำคัญที่สุดเราจะต้องหาสาเหตุของความขัดแย้งให้ได้จากนั้นก็มานำเสนอในเรื่องของว่าแล้วแนวทางในการปรองดองเป็นอย่างไร ด้วยเหตุนี้ตั้งแต่หน้าที่ ๒ เป็นต้นไปแล้วก็มีทั้งหมดอีก ๔-๕ หน้าด้วยกันก็จะเป็นความพยายามของคณะอนุกรรมการในการหาสาเหตุที่แท้จริงของความขัดแย้ง คู่ขัดแย้งหลักคู่ขัดแย้งรองแล้ววิธีการที่ขัดแย้งที่ผ่านมาโดยแบ่งเป็น ๔ ระยะด้วยกัน ระยะแรกปี ๒๕๔๗-๒๕๔๙ ระยะที่ ๒ ปี ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นรัฐบาลสมชาย ระยะแรกนั้นรัฐบาลของคุณทักษิณ แล้วคู่ขัดแย้งหลักคือพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยที่มีการชุมนุมโดยสงบสันติปราศจากอาวุธ แต่ก็แน่นอนก็คือไปละเมิดสิทธิของคนอื่นเหมือนกัน แต่ปรากฏว่าฝ่ายรัฐบาลเขาใช้ตัวแทนที่ใช้อาวุธสงครามในการ

เข้าทำร้ายผู้ชุมนุมจนบาดเจ็บล้มตายไปหลายราย ช่วงที่ ๒ ช่วงที่ ๒ เป็นรัฐบาลของคุณสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ที่เขาสลายการชุมนุมของกลุ่ม กทม. เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ แล้วก็ทำให้เกิดการบาดเจ็บล้มตายอันนี้คงจำกันได้อย่างกรณีของน้องโบว์ที่เด่นที่สุดกรณีของน้องโบว์ ช่วงที่ ๓ ก็เป็นปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓ ซึ่งเป็นช่วงที่มีความขัดแย้งรุนแรงที่สุดตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ ที่มีการล้มการประชุมสุดยอดที่พัทยา แล้วหลังจากนั้นก็พยายามจะก่อการจลาจลใน กทม. พอปี ๒๕๕๓ ตั้งแต่ต้นปีมาแล้วก็มีการใช้อาวุธสงครามในการกระทำต่อบุคคล แล้วก็ต่อสถานที่ต่าง ๆ ที่คิดว่าอยู่ฝ่ายตรงข้ามหรือเป็นฝ่ายเดียวกับรัฐบาลอภิสิทธิ์ขณะนั้นอยู่ฝ่ายตรงข้ามกับ นปช. แล้วสุดท้ายก็ไปถึงเหตุการณ์ในวันที่ ๑๐ เมษายน แล้วก็จนกระทั่งถึงวันที่ ๑๙ พฤษภาคมอันนี้ก็รุนแรงมากที่สุด ซึ่งวิเคราะห์ได้ว่าเป็นความพยายามที่ก่อการจลาจลเลยไปถึงการทำสงครามกลางเมือง ถ้าสามารถที่จะทำได้ ช่วงที่ ๔ ปี ๒๕๕๖-๒๕๕๗ ที่กลุ่ม กปปส. ออกมาจากชุมนุมขับไล่คุณยิ่งลักษณ์ ชินวัตร แล้วก็นำไปสู่เหตุการณ์ที่กองทัพเข้ายึดอำนาจเมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ช่วงที่ ๔ กับช่วงที่ ๑ เป็นช่วงที่ผู้ชุมนุมใช้การชุมนุมโดยสันติโดยปราศจากอาวุธ แต่เป็นช่วงที่ภาคีรัฐบาลได้ใช้ความรุนแรงในการปราบปรามผู้ชุมนุมจนก่อให้เกิดการบาดเจ็บล้มตาย แต่ในช่วงที่ ๓ กลายเป็นว่าผู้ชุมนุมโดย นปช. ได้ใช้ความรุนแรงเพื่อล้มรัฐบาลอภิสิทธิ์จนนำไปสู่การเลือกตั้งปี ๒๕๕๔ ทีนี้จากการแบ่งสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเราก็จะมาดูว่าแล้วอะไรที่เป็นข้อขัดแย้งหลักจากเหตุการณ์ในช่วงปี ๒๕๔๗-๒๕๕๗ อะไรเป็นคู่ขัดแย้งหลัก อะไรคือสาเหตุหลักก็จะมาสรุปในหน้าท้าย ๆ ประเด็นความขัดแย้งมันมีหลายประเด็นด้วยกัน แต่ถ้าพูดกันตามตรงแล้วการที่ฝ่ายภาคีรัฐบาลพยายามรักษาอำนาจรัฐไว้ให้มากที่สุดจนถึงกับใช้ความรุนแรงในการปราบปรามประชาชนกับในขณะที่ภาคประชาชนมีการชุมนุมอย่างกว้างขวาง ขุดลึกลงไป แล้วมันก็หนีไม่พ้นในเรื่องของการทุจริตคอร์รัปชันของรัฐบาล เป็นเรื่องของการทุจริตคอร์รัปชันโดยตรงเลย เพราะฉะนั้นเดี่ยวเราจะเสนอต่อไปว่าวิธีการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่นำไปสู่ความปรองดองนี้ การทุจริตคอร์รัปชันเป็นประเด็นหนึ่งแล้วเป็นประเด็นหลักที่คุณต้องแก้ไขให้ได้ สื่อมีบทบาทในการขยายความขัดแย้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคู่ขัดแย้งนี้เขาจะใช้สื่อทั้งวิทยุทั้งโทรทัศน์ ทีวี digital แล้วก็ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ แล้วก็แม้แต่วิทยุชุมชนก็ถูกนำมาใช้ในการขยายความขัดแย้ง ถูกนำมาใช้ในการปลุกกระดมให้คนเข้ามาร่วมชุมนุมเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นเท็จอะไรต่าง ๆ เหล่านี้ เพราะฉะนั้นปฏิเสธไม่ได้เลยว่าในช่วงเวลานั้นสื่อมีบทบาทสำคัญในการขยายความขัดแย้ง แต่ไม่ใช่ทุกสื่อ แต่สื่อถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการปลุกกระดมในการโฆษณาชวนเชื่อในการขยายความขัดแย้ง มันก็

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

ทำให้ความขัดแย้งนี้รุนแรงมากยิ่งขึ้นก็มีการตั้งคำถามว่าความขัดแย้งนี้เกิดขึ้นมันเป็นเพราะ ๒ ประชาธิปไตยหรือเปล่า มันเป็นเพราะระดับการศึกษาและรายได้ของคนหรือเปล่า Immediate cost มันไม่ได้มาอยู่จากตรงนี้มันอยู่ที่เรื่องการเมือง อยู่ในเรื่องของการทุจริตคอร์รัปชัน แต่สิ่งเหล่านี้ตามมาเพราะว่าหลังจากที่ไปนำประชาชนเข้ามาร่วมด้วยเราจะสังเกตเห็นได้ชัดเลยว่า ฝ่ายหนึ่งอย่าง พธม. แล้วก็ กปปส. ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นชนชั้นกลาง ชนในเมือง แล้วชนที่มีรายได้สูง แล้วก็ที่สำคัญก็คือว่าในการชุมนุมแต่ละครั้งไม่ว่าทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นทั้ง ๒ ฝ่ายนี้ผู้หญิง มีบทบาทสำคัญมากทีเดียวเป็นแนวหน้าด้วยซ้ำ การศึกษาก็จะเห็นถึงความแตกต่าง ถ้าพันธมิตร แล้ว กปปส. ชุมนุมจะเป็นคนในระดับการศึกษาสูงเป็นคนที่มีการศึกษาแล้วเป็นคนที่มีเงินเดือน มีเงินประจำ เป็นคนที่อยู่ในเมืองเป็นหลัก แต่ถ้ากลุ่ม นปช. ส่วนใหญ่ก็จะเป็นในเรื่องของคนที่มีระดับการศึกษาต่ำ แล้วก็มียาได้น้อยอันนี้เป็นหลักนะครับ แต่มีครับที่ว่ามีการศึกษาสูงระดับ ดอกเตอร์ ระดับปริญญาโท ปริญญาตรีมี แต่เราก็จะเห็นได้ว่าการเข้าไปอยู่อีกฝ่ายหนึ่งแต่ละฝ่ายนี้ ก็คือเขาก็จะมีอุดมการณ์ที่ตรงกันมีผลประโยชน์ที่ตรงกัน มีการได้รับผลประโยชน์อะไรต่าง ๆ ก็แล้วแต่ แล้วเราก็ไปดูด้วยว่าอีกประเด็นในความขัดแย้งก็คือตำรวจหรือกระบวนการยุติธรรม ขึ้นต้น มีส่วนสร้างในความขัดแย้งอย่างมากทีเดียวซึ่งตอนนั้นก็ตำรวจอยู่ทางด้านฝ่าย ของพรรคไทยรักไทยที่พัฒนามาเป็นพรรคเพื่อไทย ถ้าถึงตอนนั้นก็จะไม่ค่อยทำคดีอันนี้เป็นที่รู้กัน แม้แต่ DSI ซึ่งตอนหลังก็เป็นกระบวนการยุติธรรมขึ้นต้นทั้งตำรวจและ DSI คือถ้าเป็นของ พรรคทางด้านระบอบทักษิณจะไม่ค่อยทำคดี ทำคดีล่าช้าจะถ่วงคดีจะบิดคดี อันนี้ใครอยู่ในเรื่องนี้ ก็คงจะรู้ดี แต่พอคดีที่ของฝ่ายตรงข้ามแล้วตัวเองมีอำนาจจะทำคดีอย่างรวดเร็ว คือจะเปลี่ยนไป เปลี่ยนมา ซึ่งก็คงจะเป็นอย่างที่เราได้พูดคุยกันแล้วว่าใครก็ได้ที่ให้อำนาจให้ผลประโยชน์กับเขาให้ สิ่งตอบแทนกับเขา เขาก็พร้อมที่จะรับใช้ เพราะฉะนั้นกระบวนการยุติธรรมขึ้นต้นมีส่วนในการสร้าง ความขัดแย้ง ขณะเดียวกันสุดท้ายก็คือประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการแยกแยะปัญหา แต่ถ้าพูดไปสัก ๆ ลงไปแล้วที่สุดของที่สุดมันก็เริ่มมาจากการทุจริตคอร์รัปชัน หลังจากที่เราได้ดู สาเหตุของปัญหาต้นตอของปัญหาสาเหตุของปัญหา แล้วก็คู่มือของความขัดแย้งอะไรต่าง ๆ แล้ว วิธีการในความขัดแย้งแล้วเราก็ตอบเสนอแนะว่าเรามีความคิดเห็นอย่างไร ข้อ ๑ ก่อนอื่นต้องหาทาง ยุติการโฆษณาชวนเชื่อใส่ร้ายซึ่งกันและกัน หรือที่เราเรียกว่า hate speech ที่ปัจจุบันก็ยังพอมืออยู่ ถึงแม้ว่า กปปส. คสช. พยายามที่จะหาทางสกัดกันไม่มี hate speech ระหว่างกัน คุณต้องยุติให้ได้ไม่ให้ มีการเติมเชื้อเพลิงในอารมณ์ของคู่มือ เพราะว่าถ้ายังหยุดไม่ได้อันนี้มันก็จะฟื้นแล้วมันก็จะเพิ่มอารมณ์

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

ความเกลียดชังระหว่างกันเข้าไปอีกมันก็จะ เป็นอุปสรรคสำคัญในการปรองดอง ประการที่ ๒ ที่เราเห็นก็คือว่าใช้กระบวนการยุติธรรมในการอำนวยความสะดวกที่เท่าเทียมกัน ซึ่งจะเป็นหนทางนำไปสู่ความปรองดองที่ยั่งยืน คือใครผิดก็ว่าผิดใครถูกก็ว่าถูก ทุกอย่างเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม แล้วให้ศาลตัดสินยอมรับผลของการตัดสินนั้น ๆ ก็สังเกตดูว่าตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ เป็นต้นมา คดีพันมิตรก็ดี คดี นปช. ก็ดี คดีของ กปปส. ก็ดีก็นำเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมแล้วก็ศาลตัดสินแล้วหลายคดีมากทีเดียว แล้วอีกหลายคดีที่อยู่ในระหว่างดำเนินการ ผมคิดว่าสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเรื่อง ที่คนพูดไม่ออกคือคนผิดแล้วพูดไม่ออก เพราะว่าศาลเขาตัดสินอย่างเป็นธรรม แล้วก็หลายคดีตัดสินไปแล้วคุณก็สามารถที่จะอุทธรณ์สามารถที่จะฎีกาได้หลายคดีที่กำลังอยู่ระหว่างการพิจารณามีอยู่อย่างเดียวนั่นก็คือถ้าเป็นศาลต่างจังหวัดคดีอาจจะน้อย ศาลต่างจังหวัดไปเร็ว ถ้าในกรุงเทพฯ ศาลนี้ค่อนข้างจะช้า เพราะคดีมีเยอะ อนุกรรมการก็เห็นว่าไม่จำเป็นที่จะต้องมีการนิรโทษกรรมและการปรองดอง เพราะว่าเราก็ไม่เชื่อว่านิรโทษกรรมไปแล้วปรองดองไปแล้ว แล้วคุณจะลบอุดมการณ์ของเขาในสมองไปได้ อันนี้มันมีกรณีต่าง ๆ ให้เห็นได้ชัดที่เรียกว่าพอมิ นิรโทษกรรมหรือปรองดองไปหรือภัยโทษไปกลับมาก็ยังทำอย่างนั้นอีก เพราะฉะนั้นก็บอกว่าไม่ต้องในเรื่องนิรโทษกรรมและการอภัยโทษ ทุกสิ่งทุกอย่างเข้ากระบวนการยุติธรรมไปจบกันที่ศาลถูกเป็นถูกผิดเป็นผิด แล้วเมื่อผิดแล้วคุณก็ยังได้รับการอภัยโทษตามวัน เวลา ตามเหตุการณ์สำคัญด้วย แต่เราเห็นว่าในข้อ ๔ ถ้าจะเป็นการปรองดองอย่างยั่งยืนเราต้องให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในเรื่องระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง ในเรื่องการใช้สิทธิเสรีภาพตามกฎหมายที่จะไม่กระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ไม่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยศีลธรรมอันดีของประชาชนแล้วไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น คุณมีสิทธิในการชุมนุมในการแสดงความคิดเห็นได้ คุณมีสิทธิในการชุมนุมโดยสันติสงบปราศจากอาวุธ ซึ่งรัฐธรรมนูญรองรับ แต่คุณไม่สามารถใช้สิทธินั้นในการชุมนุมเรียกร้องที่มันกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ความสงบเรียบร้อยศีลธรรมอันดีของประชาชน และคุณใช้การชุมนุมนั้นไปละเมิดสิทธิของผู้อื่นไม่ได้ ที่สำคัญก็คือว่าไปใช้ความรุนแรงไม่ได้ไม่มีใครรับในเรื่องความรุนแรง กับอีกประเด็นหนึ่งก็คือว่าทำอย่างไรจะให้ประชาชนได้เข้าถึงความจริงให้สื่อมวลชน แล้วประชาชนได้เข้าถึงความจริง ได้รู้ว่าความจริงคืออะไร แล้วความจริงต้องเป็นความจริงทั้งหมดไม่ใช่ความจริงครึ่งเดียว แล้วอีกครั้งหนึ่งเอาการโฆษณาชวนเชื่อเอาอะไรต่าง ๆ มาใส่มันต้องเป็นความจริงทั้งหมด แล้วความจริงก็มีอยู่อย่างเดียวไม่ใช่มีความจริง ๒ อย่าง อันนี้ผมคิดว่าถ้าสามารถทำให้สื่อได้เข้าใจ แล้วก็โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนได้เข้าใจ ประชาชน

มีวิจาร์ณญาณในการที่จะแยกแยะว่าอะไรถูกอะไรผิดอะไรจริงอะไรไม่จริงออกจากกันได้ อันนี้ผมคิดว่ามันก็จะทำให้เกิดการปรองดองที่ยั่งยืนขึ้น แต่แน่นอนตบท้ายก็คือสาเหตุหลักของการปรองดองเมื่อซุติสก็เข้าไปแล้วมันมาจากทุกจริตคอร์รัปชันทั้งนั้น เพราะฉะนั้นถ้าเราสามารถแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันและการใช้อำนาจในทางที่ผิดได้ก็เชื่อว่ามันจะป้องกันต้นตอที่จะนำไปสู่การขัดแย้งได้ ส่วนจะมีการกระบวนกรในการปรองดองจะอะไรก็แล้วแต่อันนี้ก็เป็นเรื่องที่เราจะพิจารณา อันนี้ก็ให้ถือว่าเป็นสรุปเอกสารศึกษาเฉพาะกรณีของคณะอนุกรรมการศึกษาประเด็นปัญหาการสร้างความปลอดภัยเป็นเอกสารที่ยัง embargo อยู่ แล้วก็ไม่ต้องเผยแพร่ ส่วนจะเผยแพร่เราคงจะต้องมาสรุปอีกครั้งหนึ่งแล้วก็มิใช่เป็น executive summary ก็ขอให้ที่ประชุมได้พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติม เพราะว่าทางด้านอนุกรรมการที่พิจารณากันแล้วก็มีสติปัญญา ก็เพียงแค่นี้ก็ขอให้ที่ประชุมช่วยพิจารณาให้ความเห็นด้วย เพราะว่าจะเป็นประโยชน์กับพวกเรา

ประธาน : มีใครจะเสนอแนะอะไรไหม เชิญอาจารย์อุดม

นายอุดม รัฐอมฤต : จากที่ได้เป็นอนุกรรมการศึกษาปัญหาเรื่องสร้างความปรองดองผมได้มีโอกาสคุยกับพวกฝ่ายการเมืองบางท่าน คือโดยเฉพาะถ้ามองในมุมมองของฝ่ายที่อาจจะไม่ใช่คนที่เสียตำแหน่งก็จะมองว่าการปรองดองไม่ใช่ด้วยวิธีการไปยกโทษไปแก้ปัญหา โดยการบอกว่าที่ทำมาแล้วไม่ผิด แต่ขอให้บ้านเมืองได้พิจารณาไปตามความเป็นจริงให้ใช้กฎหมาย ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งที่เป็นฝ่ายที่ดูเหมือนว่าเสียตำแหน่งนี้จะอยู่เฉย ๆ แต่ก็บอกว่าตัวเองไม่ผิด ซึ่งมันก็สะท้อนว่าเวลาคนเราเกิดความรู้สึกว่าเราจะได้จะเสียนี้มันอาจจะรอว่าจะมีใครมาเป็นคนมาจ้อ อันนี้สำหรับคนที่เสียคือในความคิดผมการสร้างความคิดเรื่องปรองดองนี้มันจะเกิดเป็นมรรคเป็นผลได้ มันไม่ใช่ด้วยการเขียนกฎหมายเขียนรัฐธรรมนูญ ผมคิดว่าเรื่องพรรคอย่างนี้มันเกิดขึ้นจากการทำงานทางการเมืองด้วยกันของทั้ง ๒ ฝ่าย คือถ้าจะมองว่าปรองดองที่เราพูดมันคือปัญหาในเชิงของความขัดแย้งในทางการเมือง ไม่ใช่เรื่องปัญหาความถูกผิดในทางกฎหมายแท้ ๆ แล้วผมมองว่าสิ่งที่ทำให้เรื่องนี้มันดูเหมือนว่าดูจะเป็นเรื่องใหญ่ส่วนหนึ่งก็เกิดขึ้นมาจากการประโคมหรือว่าการพยายามที่จะสร้างวาทกรรมอะไรต่าง ๆ ขึ้นในมุมมอง คือผมเข้าใจคณะกรรมการร่างชุดที่แล้วที่มีข้อเสนอในเรื่องพวกนี้ขึ้นมา แล้วผมรู้สึกว่าคุณด้านหนึ่งก็เข้าใจว่าเขาพยายามจะเอาบทเรียนของบางประเทศมาบอกว่าการยกโทษให้ความขัดแย้งหรือลบบทเรียนประวัติศาสตร์จะทำให้ทั้ง ๒ ฝ่ายมาเริ่มต้นใหม่ได้ แต่ในความเห็นผมว่าการไปเปรียบเทียบประวัติศาสตร์

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

รัศมี ๑/๗

ของบางประเทศกับของเราบางที่มันฉาบฉวยเกินไปว่ามันเหมือนกันจริง ๆ หรือเปล่าว่าข้อขัดแย้ง
ทางการเมืองที่มันเกิดขึ้นมันเกิดจากการเล่นแร่แปรธาตุกันอย่างไรหรือว่ามันเป็นเรื่องอุดมการณ์
ทางการเมืองแท้ ๆ

- ๒/๑

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

ชนิกา ๒/๑

แล้วที่น่าคิดมากก็คือว่าสำหรับผม ผมให้ความสำคัญกับพวกสื่อสารมวลชนค่อนข้างเยอะ ผมคิดว่าต้องยอมรับว่าบ้านเมืองของเรา รัฐบาลอ่อน คือเราอ่อนเสียจนทำให้ใครอยากจะทำอะไรก็ได้ ใครอยากจะทำอะไรก็สื่อสารอะไรให้ชาวบ้านคิดอย่างไรก็ได้โดยที่ไม่มีการควบคุม คือเราถือว่าเป็นเสรีภาพ แต่ว่าในทางความเป็นจริงเสรีภาพที่เขาใช้ เขาใช้ไปในทางที่จะไปปลุกกระตมคนเอาสิ่งที่ไม่เป็นความจริงไปสื่อสารกับผู้คนในสังคมได้เยอะแยะไปหมด ซึ่งผมคิดว่าเสรีภาพอย่างนี้มันใช้ไม่ได้ ทุกวันนี้เราก็เจอเองกับการทำงานของ กรธ. ที่เวลาเราให้สัมภาษณ์อย่างหนึ่ง แล้วเขาไปพูดอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งผมมองว่ามันไม่ใช่เสรีภาพแล้ว มันเป็นเรื่องของการบิดเบือน มันเป็นการทำร้ายคนทำงานหรือคนที่ทำหน้าที่ดูแลสังคม ผมมองว่าการเมืองแบบนี้มันแก้ด้วยรัฐธรรมนูญไม่ได้ มันต้องขึ้นศาลกันอย่างเดียวในทางความเห็นผม หรือใช้กระบวนการยุติธรรมอย่างเดียวในการที่จะแก้ปัญหา ผมเข้าใจว่าจริง ๆ ในตัวของกลไกที่บ้านเมืองมีอยู่ จริง ๆ มันสามารถที่จะแก้ปัญหาในสิ่งที่เขาบอกได้อยู่แล้ว เช่น บอกว่าถ้าคนทำผิดน้อยพนักงานอัยการก็สั่งไม่ฟ้องได้อยู่แล้ว ถ้าเราจะให้มันเป็นเรื่องใหญ่เรื่องโตหน่อยก็โดยทำเป็นกระบวนการว่าเป็นนโยบายของรัฐในการที่จะเสนอให้อัยการพิจารณาว่าในกรณีที่มีคนไม่รุนแรงบ้านเมืองก็คงไม่ยากให้คดีกรรมาธิการ แต่แน่นอนที่พวกคนไปเผา เป็นแกนนำปลุกกระตมให้คนต่อสู้ฆ่าฟันกัน มันก็เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นกว่าที่เราจะไปบอกว่ามันเป็นเรื่องเล็กน้อยได้ ผมมองว่าประเด็นเรื่องปรองดองจึงเป็นเรื่องที่มันมีปัจจัย นอกจากเรื่องของการแย่งชิงอำนาจในทางการเมืองกัน ก็คือปัจจัยเรื่องสื่อ ซึ่งผมมองว่าเป็นปัจจัยสำคัญ ซึ่งผมมองว่าวิฑูรย์คดี โทษทัศน์ก็ที่ถูกใช้ไปในทางเพื่อทำให้บ้านเมืองเสียหาย นี่คือข้อที่ผมคิดว่า เป็นข้อสังเกต แต่ผมอาจจะมองไม่ได้ครบทุกด้าน แต่ว่าด้านที่เราเห็นก็คือว่าทำไมคนถึงไม่ยอมกัน หมายถึงว่าในบ้านแตกแยกกันเป็นเหลือง เป็นแดง เป็นคนละฝักละฝ่ายทั้งที่เป็นคนที่เลือดเนื้อเชื้อไขเดียวกันแท้ ๆ ซึ่งผมคิดว่ามันเป็นเหตุการณ์ที่ผิดประหลาด คือหมายถึงต่างคนต่างถือเอาข้อเท็จจริง หรือถือเอาความคิดคนละอันกันแล้วจะคุยกันได้อย่างไรว่า ถ้าข้อเท็จจริงมันคนละเรื่องแล้วจะมาคุยบอกให้ปรองดองกัน ผมคิดว่าโอกาสที่จะไปคิดในเรื่องปรองดองมันคิดยาก เพราะว่าต่างคนต่างคิดว่าตัวเองถือสัจธรรมอยู่ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งบิดเบือน นี่ก็เป็นเหตุที่ทำให้เราปรองดองกันยาก แล้วผมคิดว่าตัวที่ทำให้คนเกิดการฝังหัวอย่างนี้ ผมยังไปโทษสื่อที่จะไปทำให้คนเกิดความคิดฝังหัวว่าฟังทุกวัน ๆ แล้วก็บอกว่าเป็นอย่างนั้นเป็นอย่างนั้นในทางความเป็นจริงเป็นอย่างนั้นหรือเปล่าไม่รู้ แต่ว่าคนอื่นมาพูดก็ไม่ฟัง ขอบพระคุณครับ

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

ชนิกา ๒/๒

ประธาน : เชิญครับ

นายธีรชัย ณ นคร : คือผมพยายามคิดอยู่นิดหนึ่งครับว่าการพยายามแก้ปัญหาเรื่องปรองดอง ตอนนี้เราคุยกับบริบท พูดถึงบริบทซึ่งมันเกิดขึ้นเมื่อ ๒ ปีที่แล้ว ๓ ปีที่แล้ว ๔ ปีที่แล้ว แต่สิ่งหนึ่งที่ไม่รู้ต้องคิดเพิ่มหรือเปล่าคือว่า อย่างวันนี้พอมีปฏิวัตบ้านเมืองสงบ ความขัดแย้งมันเหมือนกับเงียบไป เหมือนกับมันลดลง จะเป็นด้วยว่าเกรงอำนาจรัฐประหารหรืออะไรก็แล้วแต่ผมไม่รู้ แต่ผมมีความรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่มันเกิดความขัดแย้งขึ้นมาอันหนึ่ง ผมคิดว่าคนไทยจำนวนหนึ่งเบื่อกับความไม่สงบเรียบร้อย พอมีคนมาทำให้เกิดความสงบ ผมไม่แน่ใจว่าอารมณ์ที่ว่ามันเคยขัดแย้งมันลดลงหรือเปล่า คืออันนี้ในระดับของชาวบ้านโดยทั่วไป แต่ส่วนในระดับของแกนนำซึ่งเป็นทั้งตัวชี้นำ เป็นทั้งตัวกระตุ้น พวกนี้ผมคิดว่าในทางการเมืองมันยังมีอยู่ แต่ว่าผมไม่แน่ใจว่าตอนนี้เขายังสามารถใช้พลังตรงนี้ไปกระตุ้นให้คนซึ่งเคยออกมากลางถนน แล้วก็มา support แนวคิดของเขายังทำได้ถึงขนาดนั้นหรือเปล่า ผมไม่แน่ใจ เพราะว่าเป็นสังคมไทยตอนนี้ผมว่าบริบทมันเปลี่ยนไปนิดหนึ่ง แต่มันก็ไม่มีข้อพิสูจน์ว่าจริง ๆ มันจะสงบจริง ที่มันสงบไม่จริง ก็คือมีความขัดแย้งระดับ elite ซึ่งมันจบบันไม่ลง แล้วตรงระดับ elite นี้เองผมคิดว่ามันเป็นปัญหาซึ่งเรากำลังจะบอกว่าเราจะใช้มาตรการในทางกฎหมายเข้ามาจัดการ เพราะว่าเพื่อให้ทุกอย่างมัน fair play เพราะฉะนั้นต้องยึดกฎหมายเป็นหลัก แล้วมันก็จะส่งผลต่อไปในเรื่องของกลไกทางกฎหมายที่จะชี้ว่าได้รับการยอมรับมากน้อยแค่ไหน ที่นี้ตรงนี้ผมคิดว่าเวลามองในมุมที่ถ้าเราดูจากของต่างประเทศ คือผมก็ไม่ได้ศึกษาจริง ๆ การที่บ้านเมืองมันจะสงบได้ elite มันต้องคุยกันให้รู้เรื่องก่อน คือถ้า elite มันคุยกันรู้เรื่องมันก็จะจบได้ มันก็เหมือนกับเป็นลักษณะของการเจรจกัน ในทางการเมือง ซึ่งวันนี้ผมมองดู ถ้าพูดตรงไปตรงมาอย่างรัฐบาลวันนี้ก็เหมือนกับเปิดหน้าชกกับฝ่ายทักษิณ ซึ่งเดิมก่อนหน้านี้เหมือนกับกระมิดกระเมี้ยนหน่อยก็ยังไม่ได้เปิดหน้าชกอะไรมา ตอนนี้ก็คือเปิดหน้าชก เสร็จแล้วพอมาดอนหลังมีการโยนประเด็นเรื่องรัฐบาลแห่งชาติเข้าไป ท่านนายกฯ ก็บอกว่าผมไม่มาเป็นนายกฯ ให้ มันทำให้เกิดการแปลงสภาพเหมือนกับฝ่ายที่คุมอำนาจมาปะทะกับฝ่ายการเมือง ซึ่งตอนนี้พอเป็นฝ่ายการเมืองที่ไม่ได้แยกแล้วว่า เป็นชั่วคราวหรือชั่วคราวหรือชั่วคราว กำลังนั่งคิดอยู่ว่าสุดท้ายปลายทางแล้วท่านจะแก้ปัญหาเรื่องของปรองดองมันเป็นไปได้ไหมที่จะทำให้วงมันถูกจำกัดลงในระหว่างคนที่มีส่วนได้เสียหรือคนที่สูญเสียอำนาจ หรืออะไรสักอย่างหนึ่ง แล้วก็เคลียร์กันตรงนั้นให้จบ ส่วนจะจบบันอย่างไรนั้นผมไม่รู้ แต่ผมไม่ได้เห็นด้วยกับเรื่องของนิรโทษกรรมหรืออะไรพวกนั้นแต่ผมคิดว่าในต่างประเทศเอง

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

ความขัดแย้งส่วนใหญ่มันเคลียร์กันได้ มันเคลียร์กันโดยตัวของผู้นำ ผู้นำที่เป็นตัวเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้งมานั่งคุยกัน มันถึงจะจบ ถ้าเราไม่ไปหว่านเป่าไปที่ในวงกว้าง อย่างชาวบ้านวันนี้ผมว่าจริง ๆ แล้วคนคุยกันมากขึ้นในความรู้สึกผม คุยกันมากขึ้นสมัยก่อนเวลามีเหลือง มีแดง เวลาจะพูดที่ระมัดระวังมากเลยจะมองซ้ายมองขวา มองหน้ามองตากันคุณเหลืองหรือแดง นั่งแท็กซี่ก็ไม่กล้าพูด เดียวนี้ผมนั่งแท็กซี่ผมก็ยังคุยเรื่องการเมืองแล้วผมไม่ได้มีความรู้สึกอะไรมากมาย อันนี้คือจากประสบการณ์ที่เจอ ซึ่งอาจจะเป็นคนเดียวอะไรทำนองนั้น แต่ใจผมยังคิดว่าสุดท้ายปลายทางแล้วเรื่องวุ่น ๆ ทั้งหลายมันอยู่ที่ตัวอีลิททั้งนั้น คือถ้าจัดการตรงอีลิทได้มันก็น่าจะจบ เพราะจริง ๆ แล้วผมว่าในประวัติศาสตร์โลกที่มันเกิดปัญหากันมากมายมันเป็นการตัดสินใจที่ผิดพลาดของพวกเขาอีลิททั้งนั้นมันก็เลยเกิดปัญหา ทีนี้ผมก็ไม่แน่ใจว่าเรามองอย่างไรเมื่อครูอาจารย์อุดมพูดอย่างเหลืองแดงหรืออะไรก็แล้วแต่สมมุติ ถ้าเกิดเมื่อ ๒ ปีที่แล้ว ๓ ปีที่แล้ว ผมยังเชื่ออย่างที่อาจารย์อุดมเชื่อ แต่พอถึงวันนี้หลังจากบรรยากาศการเมืองมันผ่านจุดที่เขาเรียกว่าตึงสุดขีดแล้วจนเกิดการปฏิวัติขึ้นมาแล้ว ผมคิดว่าคนส่วนหนึ่งยอมรับว่าการขัดแย้งกันไม่ได้เกิดผลดีกับประเทศชาติ เพราะฉะนั้นจริง ๆ แล้วมุมมองนี้ผมไม่แน่ใจว่าจะเป็นมุมมองที่เราจะมองเพิ่มเข้าไปในส่วนของเราที่คิดจะนำไปแก้ไขหรือเปล่า เพราะว่ามันอาจจะทำให้ความกังวลที่จะแก้ไขยากมันลดลงหรือเปล่า แต่ผมก็เห็นด้วยที่อาจารย์อุดมพูดว่าสื่อเป็นคนที่พยายามจะย้าคิดย้าทำให้กับคนอยู่เรื่อย ๆ ว่าสิ่งเหล่านี้มันยังคงอยู่ ซึ่งผมก็ไม่รู้ว่าจริง ๆ แล้วว่าการคงอยู่มันคงอยู่ในลักษณะซึ่งเป็นเหมือนกับเมื่อสัก ๒ ปี ๓ ปี ๔ ปีที่แล้วหรือไม่ อะไรทำนองนี้ คือเป็นความเห็นที่ผมพยายามนั่งคิดอยู่ แต่ว่าก็ไม่แน่ใจ แต่ว่าเท่าที่ผมสังเกตดูหลัง ๆ คุยกับคนกับชาวบ้านทั่วไปเรื่องการเมืองก็คุยแบบอ่อนคลายไม่ได้ไปมีความรู้สึกกังวลโดยตัวเอง แล้วชาวบ้านที่เขาคุยกับผมก็คุยแบบอ่อนคลายไม่ได้ไปคิดว่าเหลือง แดงอะไร อันนี้จากประสบการณ์ที่ตัวเองเจอ

ประธาน : เชิญครับ

นายชาติชาย ณ เชียงใหม่ : ท่านประธาน ผมขออนุญาตเหมือนกับเชิงหารือ คงต้องคิดต่อ เพราะว่าผลการศึกษาที่มีประเด็นสำคัญอันหนึ่งก็คือว่าเราจะเขียนรัฐธรรมนูญอย่างไรที่จะป้องกันไม่ให้เกิดความรุนแรง ความขัดแย้งซึ่งกำลังแฝงอยู่ให้ปะทุออกมาอีก ผมคิดว่าเป็นประเด็นที่น่าพิจารณา ผมก็ยังคิดไม่ออก เพราะว่าเรื่องเห็นด้วยกับการศึกษาทุกเรื่อง เพราะว่าในสมัยที่อาจารย์เอนก เหล่าธรรมทัศน์ ที่ผมเป็นอนุกรรมการด้วยตอนนั้นเราก็ได้แยกแยะ

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

คิดทำนองนี้อยู่แล้วให้กระบวนการทางกฎหมายเป็นคนดำเนินการ คดีเล็ก ๆ น้อย ๆ เมื่อรับโทษแล้วก็จะไปขอภัยโทษอะไรต่าง ๆ ก็ว่ากันไป แล้วก็พยายามเยียวยาเขาเสียให้เร็ว เพราะว่าเหยื่อมันเยอะ พวกที่เขาไปเยี่ยมถึงเรือนจำพวกเหยื่อเยอะมาก แต่ว่าตัวแกนยังไม่มาคุยกันเลย เหลืองแดงที่อยู่ในเรือนจำก็จับเข้าคุกกันแล้วก็เข็ดหลาบแล้ว รู้ว่ามาเพราะอะไรตกเป็นเหยื่อของการประโคมข่าวตลอดจนคำสัญญาหรืออารมณ์ต่าง ๆ อย่างไร แต่ที่นี้ในส่วนของคนที่เป็นตัวเล็กตัวน้อย อันนี้ไม่น่าจะยาก เพราะว่าเขาก็เรียนรู้ไปเยอะ แต่ว่าในส่วนตัวที่เป็นตัวหลัก คู่ขัดแย้งที่ยังไม่เลิกไม่ราเพราะว่ามีปัญหาเรื่องคอร์รัปชัน หลังติดคดีอยู่ฝ่ายหนึ่งก็อยากให้นิรโทษจะได้หลุดไปเสียทีเดียว แต่ก็ทำไม่ได้ อันนี้มันจะต้องใช้ทั้งกลวิธีทางบริหารในเชิงเขียนรัฐธรรมนูญอย่างไร เพื่อที่จะให้เขาได้มีที่ยืนบ้างแล้วก็ปล่อยคดีว่าไปตามครรลองของกระบวนการยุติธรรม ผมก็เลยขอบคุณทางทีมงานท่านภุมรัตน์ เพราะว่าเราก็คุยกันอยู่พอสมควรว่าเหตุมาจากเรื่องของการบังคับใช้กฎหมายที่เลือกปฏิบัติกับเรื่องคอร์รัปชัน มันนำไปสู่การสร้างความเกลียดชัง การขัดแย้งในผลประโยชน์ ที่นี้ก็เป็นส่วนของการที่คอร์รัปชันอันนั้นทุจริตก็ต้องว่าไปตามกฎหมาย การถูกเลือกปฏิบัติก็ต้องเหมือนกับเริ่มศักราชใหม่ แต่ว่าที่นี้จะให้เขาได้มีพื้นที่ในระหว่างที่มันคงไม่หายไปทีเดียวให้ได้ผ่อนคลายเป็นได้คุยกันบ้างมีที่ยืนบ้าง ให้แต่ละฝ่ายมีที่ยืนบ้าง อันนี้ผมว่าเป็นประเด็นสำคัญที่ค่อย ๆ ให้ความมันรักษาไป เรียนเสนอความเห็นด้วยความเคารพ ขอขอบคุณครับ

ประธาน : เชิญครับ

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ : ท่านประธานครับ ผมก็อยู่ในคณะอนุกรรมการของท่านภุมรัตน์ อันแรกก็เป็นข้อเสนอของทางอนุกรรมการขึ้นมา อันแรกคือการสร้างบรรยากาศที่ดีก่อนบรรยากาศแห่งการหยุดในการสร้างวาทกรรมต่อกัน แล้วก็หยุดขุดคุ้ยเรื่องต่าง ๆ ที่แล้วมา ปัจจุบันถึงแม้ว่าจะมีการปกครองด้วยระบบทหารก็ยังมีสร้างวาทกรรมใส่ร้ายป้ายสี แล้วก็ขุดเอาเรื่องเก่า ๆ ออกมา มันก็ไม่หยุดความเกลียดชัง การที่จะคิดถึงเรื่องเก่า ๆ ขึ้นมา ถ้าสามารถทำให้หยุดไปก่อนได้ในทันทีมันก็จะสร้างบรรยากาศที่ดีกันก่อน อันแรกเราต้องสร้างบรรยากาศก่อน แล้วอันต่อไปก็คือกระบวนการทางกฎหมายทางยุติธรรม ผมว่าต้องดำเนินการ ไม่ว่าจะป็นระดับไหนก็ตาม แล้วกระบวนการยุติธรรมมันจะทำให้เห็นว่าทุกคนจะมีความเท่าเทียมกัน ในขณะที่เดียวกัน ผมว่าต้องมีกลไกสร้างความปรองดองขึ้นมาควบคู่กันไปด้วย ที่ผมอยากจะเสนอแนะคือว่าให้แต่ละฝ่ายทำเช็กลิสต์ขึ้นมา ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ จนอาจจะป็น ๑๐ ประเด็นก็ได้ แล้วก็ให้ ๒ ฝ่ายเขามาตกลงกันว่า จะหยุดอันไหนได้ก่อนจากง่ายไปหายาก ๑. คือการหยุดการใส่ร้ายป้ายสีกัน ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘

ที่ทำอะไรตกลงกันได้ เราก็ทำเป็นลำดับจนกระทั่งที่ว่าอันสุดท้ายที่ยากที่สุดคืออะไรที่สามารถจะตกลงกันได้ ผมว่าอาจจะเขียนในรัฐธรรมนูญก็ได้ให้มีกลไกสร้างขึ้นมาจากประเด็นสุดท้ายที่เขาตกลงกันไม่ได้คืออะไร อาจจะให้หน่วยงานหรือกระบวนการอะไรที่ได้รับการยอมรับนับถือ ก็คือกระบวนการยุติธรรมนั่นเอง อาจจะให้ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นตัวกลางที่จะเอา ๒ ฝ่ายมานั่งคุยกัน แล้วนั่งคุยกันดูว่าจะตกลงอะไรกันได้บ้าง อันนี้คือเป็นขั้นแรกเราก็ยังไม่คาดหวังว่าจะเกิดอะไรขึ้นที่ดี แต่ว่ามันต้องมีการกระทำสักอย่างหนึ่ง อย่างนั้นไม่รู้จะเริ่มต้นอะไร เราต้องมีการเริ่มต้นกันก่อนโดยอาจจะเขียนในบทเฉพาะกาลได้ว่ากระบวนการสร้างความปรองดองอาจจะให้ประธานศาล ผมว่าก็ต้องกระบวนการยุติธรรม ประธานศาลที่ได้รับการยกย่องนับถือ แล้วก็เป็นที่ยอมรับในสังคมคงไม่พ้นจากประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ แล้วก็ประธานศาลปกครองสูงสุด เอา ๓ ท่านมานั่งเป็นประธานฟัง ๒ ฝ่ายเขาพูดคุยกัน แล้วทหารไม่ต้องไปยุ่งเลย ทหารอยู่ห่าง ๆ คอยประคับประคองสถานการณ์ไว้ อาจจะเป็นการเริ่มต้นก็ยังดีกว่า ถ้าเรายังคิดอะไรไม่ออก เราก็ควรทำอะไรที่เป็นมาตรการอะไรที่ออกมาดูแล้วว่ามันน่าเชื่อถือแก่สังคมมากที่สุด เราก็คงคิดได้แค่นี้ก่อน แล้วต่อไปเราก็อาจจะค่อย ๆ คิดค่อย ๆ ทำต่อไป ในขั้นแรกนี้ผมว่าเอามาตรการนี้เราลองมาใช้ก่อนแล้วใครมีความคิดอะไรก็ค่อยเพิ่มเติมเข้าไป แล้วก็ออกประกาศ แล้วทำให้กระจายตามสื่อออกไปดูว่าเขาจะคิดเห็นอย่างไร ผมว่ามาตรการนี้อาจจะได้ผลบ้างไม่มากก็น้อย ก็ดีกว่าที่ว่าเราจะปล่อยให้เหตุการณ์นี้ยืดเยื้อต่อไป แล้วมันก็ลากลู่ก้างกันไป ขอเพียงแค่นี้ก่อน ขอขอบคุณครับ

ประธาน : เชิญครับ

นายประพันธ์ นัยโกวิท : ขอขอบคุณท่านประธาน คือผมอยากจะขอทราบข้อมูลเบื้องต้นจากทางคณะกรรมการศึกษาประเด็นปัญหาการสร้างความปรองดองชนิดหนึ่ง ในประเด็นข้อ ๒ ข้อ ๓ พวกคดีความต่าง ๆ คือไม่ทราบว่าในตอนนี้นักคดีความต่าง ๆ มันมีจำนวนเท่าไรกันแน่ เพราะว่าเวลาพูดกันถึงว่าจะมีการสร้างความปรองดองอาจจะนิรโทษกรรมคนกระทำผิดที่ไม่ร้ายแรง ยกเว้นคดีสำคัญ หรือคดีต่อสถาบัน ก็จะมีคนพูดบอกว่าไม่มีคดีที่จะนั้นแล้ว จบไปหมดแล้ว คนที่ถูกขังในคุกก็รู้สึกจะไม่มีแล้ว เลยไม่ทราบข้อเท็จจริงว่าตอนนี้มันมีคดีกันจริง ๆ อยู่เท่าไร คือถ้ามีข้อมูลพวกนี้อาจจะเอามาประกอบดูได้ คือพวกที่เป็นเหมือนกับประชาชนที่แห่ตามเขาไป อันนี้ก็ น่าจะพิจารณาว่าเราอาจจะผ่อนโทษให้บุคคลเหล่านี้มันจะเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการปรองดองได้ไหม ซึ่งผมคิดว่ามันก็จะทำให้บรรยากาศดีขึ้นมาระดับหนึ่ง

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

หมายความว่าประชาชนชาวบ้านที่เขาถูกปลุกปั่นแล้วก็ไปทำอะไรอย่างนี้ ถ้าหากว่าได้มีการให้ความเมตตาคนส่วนนี้ก็อาจจะมียุทธวิธีในเบื้องต้น ไม่ทราบข้อมูลพวกนี้มีเท่าไร

ประธาน : เชิญครับ

นายภุมรัตน์ ทัศนาคติพงศ์ : ขออนุญาตท่านประธานตอบท่านประพันธ์ ผมจะไปให้เจ้าหน้าที่เขาค้นจำนวนคดีมาให้ แต่คดีส่วนใหญ่อยากจะเรียนว่าจะเป็นคนที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุม ๓-๔ ครั้ง กับประการที่ ๒ เป็นคดีที่จับจ้วงล่วงละเมิด ดูหมิ่นดูถูกสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งในช่วงที่มีการชุมนุม สถาบันพระมหากษัตริย์ถูกจับขึ้นมาเป็นเป้าหมายหนึ่งของอีกฝ่ายหนึ่ง แต่อยากเรียนว่าจนกระทั่งถึงขณะนี้คดีต่าง ๆ ดำเนินการคืบหน้าไปค่อนข้างจะมากทีเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีที่เกิดในต่างจังหวัดอย่างเผาศาลากลาง เผาศาลากลางผมคิดว่าจบไปทุกคดีแล้ว แล้วสุดท้ายก็จะอยู่ที่ศาลที่อุบลราชธานีที่ตัดสินประหารชีวิต สำหรับที่กรุงเทพฯ เท่าที่ผมทราบแล้วก็ตัดจากหนังสือพิมพ์ คดีต่าง ๆ ดำเนินไปผ่านศาลชั้นต้นแน่นอนไปถึงศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา อีกเท่าไรผมไม่ทราบ แต่เจอกันทั้งนั้น อย่างพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยที่ไปปิดที่สนามบิณสูวรรณภูมิ อันนั้นก็เข้าสู่การพิจารณาคดีของศาลแล้วผมไม่แน่ใจว่าศาลตัดสินออกมาอย่างไร ทางด้านอื่นไปปิดที่สนามบิณดอนเมืองนั้นก็โดน สรุปแล้วถ้าเป็นไปตามกระบวนการยุติธรรม โดนด้วยกันทั้งหมด กปปส. ก็โดน ถ้าโดนจับ เพียงแต่ว่าความร้ายแรงของคดีมันแตกต่างกันไป อันนี้ผมรับจะไปหาข้อมูลแล้วนำมาเรียน

ประธาน : มีท่านใดแสดงความคิดเห็นอีกไหมครับ ถ้าดูจากรายงานของคณะอนุกรรมการ ดูเหมือนจะเน้นหนักว่าความแตกแยกต้นเหตุที่ก่อให้เกิดการประท้วง การไม่ยอมรับนับถือกันมา มันอยู่ที่ ๒ เรื่อง คือเรื่องการทุจริตกับการใช้อำนาจโดยไม่ชอบ แล้วก็เลยลามปามไปเป็นการขับไล่รัฐบาลเป็นอะไรต่ออะไรต่าง ๆ ดูเหมือนว่าไม่มีปัญหาเรื่องอุดมการณ์ทางการเมืองเลย ซึ่งมันก็อาจจะใช่ แล้วมันก็จะเป็นอย่างที่อาจารย์อุดมว่า เรื่องที่เถียงกัน คือ ๒ เรื่องนี้ แต่หาข้อยุติไม่ได้ว่าแล้วมันเป็นอย่างนั้นจริงไหม คือกล่าวกันว่ามันมีการทุจริต มีการใช้อำนาจโดยไม่ชอบ อีกข้างหนึ่งก็บอกว่าไม่มีทุจริตใช้อำนาจโดยชอบแล้ว แล้วก็เถียงกันอยู่ตรงนี้ มันจึงยากที่ใครจะไปจัดการให้มีการปรองดองได้ เพราะไม่มีใครไปชี้ได้ว่ามันใช่หรือไม่ใช่ กระบวนการเดียวที่จะทำให้มันยุติได้ก็คือไปศาล คือกระบวนการทางศาล แต่เราก็จะสังเกตเห็นว่า แม้แต่ศาลวินิจฉัยเป็นที่สุดแล้วบางทีก็ไม่ยอมรับ ถ้าบังเอิญมันไม่ถูกกับจริตของเขา เขาก็ไม่รับ เขาก็ว่าศาลเอียง ๒ มาตรฐาน เพราะฉะนั้นมันลงลึกไปไกลกว่าที่เราเห็นผิวเผิน มันลงไปถึง

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

ความคิดพื้นฐานของคนที่ว่า อะไรคือการกระทำที่ไม่ดี มันกลายเป็นพื้นฐานไปถึงขั้นนั้น คนกลุ่มหนึ่ง อาจจะบอกว่าเวลามีอำนาจก็ช่วยกันพรรคพวกของธรรมดาไม่เห็นแปลก ทำไมถึงจะมาว่าอะไรกัน นักหนา มันกลายเป็นความรู้สึกที่ว่ามันก็ไม่ได้ผิด หรือที่ทำอย่างนี้มันก็ไม่ได้ทุจริต มันเป็นเรื่อง แบ่งปันผลประโยชน์ซึ่งตรงนั้นมันยากที่จะปรองดอง เพราะเราจะบอกว่าแบ่ง ๆ กันไป เหมมา ๆ กันไป รวม ๆ กันไปมันก็คงยาก ไปถึงประเทศไหนก็เอาเขาที่นั่น ก็ขนาดองค์กรอะไรที่มันจัดอันดับ การทุจริต มันก็จัดเราเสียบ่วยเลย ผู้บริหารของเราก็ไม่ได้รู้สึกอะไร รู้สึกว่าก็อย่างนั้น ๆ ไม่เห็นมีใครทุจริตที่บ้านเรา แต่ทำไมมันจัดอันดับเราไปบ่วยอย่างนั้นก็ไม่ว่า คือความรู้สึกที่ว่าอย่างไร เป็นทุจริตมันซักจะเลื่อนหายไป ทีนี้ถ้าเพื่อนมันเป็นเรื่องอุดมการณ์ทางการเมืองมันก็สามารถเอามาคุยกัน แล้วเกลี้ยเกี่ยเขี่ยกันไปได้ แต่ถ้ามันเป็นเรื่องของพื้นฐานแห่งความคิดมันยากต่อการที่จะไกลเกลี่ย เพราะจะยอมอีกข้างหนึ่งก็ไม่ได้ ข้างหนึ่งก็บอกว่าฉันไม่ได้ทุจริต ฉันรวยขึ้นมาเอง ฉันอยู่ใน ตำแหน่งตั้งนานจะไม่รวยบ้างหรือ อีกข้างหนึ่งก็บอกว่าแกทุจริตเงินหลวงทั้งนั้น แล้วมันจะไป เกลี้ยกันอย่างไร มันก็เกลี้ยไม่ได้ คราวนี้ผมก็มาดูมาตรา ๓๕ ของรัฐธรรมนูญชั่วคราวที่ให้เรา ร่างรัฐธรรมนูญ มันก็ไม่มีบอกที่ไหนว่าให้เราทำเรื่องปรองดอง แต่มันมี ๑ ใน ๕ ของ คสช. ที่มีอยู่ ข้อหนึ่งบอกให้เราวางกลไกในเรื่องการปรองดอง เราถึงต้องมาตั้งให้คุณภุมรัตน์ไปทำงาน เหนื่อยยากแสนเข็ญ คราวนี้ถ้าดูจากรายงานกับข้อเสนอแนะ ผมคิดว่าไม่มีอะไรที่เราจะเขียนขึ้น เป็นการเฉพาะเพื่อให้เกิดการปรองดองได้เลย แต่ว่าเราได้ตระหนักถึงเรื่องนี้มาตั้งแต่ต้นว่า เหตุนี้ มันเกิดจากการทุจริต เพราะฉะนั้นเราก็เกี่ยวข้องอยู่กับร่างรัฐธรรมนูญเราเพื่อขจัดคนทุจริตเพื่อให้มีคน ซื่อว่ามีการทุจริตและเพื่อจัดการกับคนทุจริตที่กำลังกระทำอยู่รวมทั้งคาดโทษเอาไว้ตลอดชีวิต นั่นก็คือการป้องกันไม่ให้เกิดการโต้แย้งกันในอนาคต แต่ว่าและที่ทำไมไปแล้วเราก็คงไม่รู้จะเขียน อย่างไรในรัฐธรรมนูญ ถ้าจะเขียนก็ต้องเขียนแต่เพียงว่าที่แล้ว ๆ ไปยกเลิกหมด เริ่มต้นนับหนึ่งใหม่ ซึ่งปัญหาว่าเราทำอย่างนั้นได้ไหม คณะของท่านภุมรัตน์ก็บอกไม่ควรทำ ทำแล้วก็ได้ไม่ได้แปลว่า มันจะหาย เพราะฉะนั้นโดยสรุปก็คือว่าสิ่งที่เราคิดว่าทำได้ เราได้เขียนลงไปแล้วในร่างรัฐธรรมนูญ ของเรา ส่วนสิ่งที่คิดว่าจะต้องทำเราก็กำลังจะเขียนลงไปแล้วเราได้พูดหลายครั้งแล้ว คือเรื่องของการปฏิรูปของการศึกษาเพื่อให้คนเกิดมีวินัยและเป็นคนดี แล้วเมื่อเป็นคนมีวินัยแล้วเป็นคนดี วันหนึ่งมันจะมอง คอมมอย่างเดียวกันถ้าคนทั้งปวงเห็นว่าโกงมันก็จะเห็นว่าโกง ไม่ใช่บอกไม่ใช่โกง โกงหรือเปล่าล่ะ ยังสงสัยกันอยู่อย่างนี้ ตัวนั้นเราก็กำลังจะเขียน จะเขียนอย่างไรยังไม่ได้พูดกัน อีกอันหนึ่งก็คือที่ท่านภุมรัตน์เน้นมาว่าเอาเข้าจริงเวลาเกิดวิกฤติขึ้นมาคนบังคับใช้กฎหมาย

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

ชนิกา ๒/๘

คือตำรวจก็ฟังไม่ได้ ซึ่งก็ตรงกับที่เราคิดว่าสิ่งหนึ่งที่เราจะต้องทำคือจะต้องปฏิรูปการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดผลโดยตรงต่อสังคมเพื่อรองรับคนมีวินัย ถ้าคนมีวินัยแล้วการบังคับใช้กฎหมายมันย่อหย่อน คนมีวินัยมันก็หมดวินัย ถ้าอายมันแข่งคิวได้แล้วไม่เกิดผลอะไรมันก็แข่ง ต่อไปมันก็หมดสอนมาเท่าไรก็หมด เพราะฉะนั้น ๒ อันนี้มันจึงต้องไปควบคู่กัน ซึ่งก็เป็นเรื่องของการขจัดความขัดแย้งในอนาคตเหมือนกับอันแรกเหมือนกัน ถ้าดู ณ วันนี้ อยากรจะเรียนถามท่านภุมรัตน์ว่าเราจะสรุปได้ใหม่ว่านอกจากที่เราเขียน ๒-๓ เรื่องนั้นมาแล้ว มันไม่มีอะไรที่เราจะต้องเขียนลงไป ในรัฐธรรมนูญอีกเพื่อให้เกิดการปรองดอง กระบวนการปรองดองจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีการกระทำซึ่งไม่จำเป็นต้องเขียนไว้ในรัฐธรรมนูญ -----

- ๓/๑

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

ถ้าเป็นอย่างนั้นได้เราก็ได้ทำหน้าที่ไปบอก คสช. ว่า ๕ ข้อ ทำได้แค่ ๔ ข้อ อีกข้อหนึ่งหมดปัญญาทำ แต่ทำอย่างนี้อย่างที่เรามาแล้วนี้เพื่อหวังว่าอนาคตจะได้ไม่เกิด แต่ว่าสิ่งที่เกิดไปแล้วมีอย่างเดียวกันนั่นคือเดินหน้าไปตามกฎหมายเพื่อชี้ให้เห็นว่าอะไรมันผิดอะไรมันถูก แล้วเขาก็จะรู้ว่าสิ่งที่เขาทำไปแล้วมันผิด จะได้ไม่ต้องเถียงกัน แล้วส่วนจะไปอภัยโทษ ไม่ใช่หนีโทษนะ ต้องอภัยโทษ จะอภัยโทษอย่างไรก็เป็นกลไกที่จะไปทำได้โดยไม่จำเป็นต้องเขียนไว้ในกฎหมายหรือถ้าอยากจะทำอะไรบางชนิด ๆ หน่อยก็พอก็คงจะเขียนได้เบา ๆ ไม่ได้แรงนัก ผมก็คิดได้เท่านี้

นางจรี วิจิตรวาทการ : ดิฉันคิดว่าเห็นด้วยกับท่านประธานในหลาย ๆ ประเด็นว่าจริง ๆ แล้วการปฏิรูปการศึกษาและการบังคับใช้กฎหมายที่ถูกต้องยุติธรรมจะเป็นการแก้ปัญหาในระยะยาว แต่เป็นไปได้ไหมที่เราจะเขียนอะไรสักอย่างที่เกี่ยวข้องกับการสร้างอุดมการณ์ร่วมกันของชาติ คือว่าประเทศที่เขายู่ด้วยกันได้มันจะต้องมีค่านิยมร่วม เราอาจจะเรียกว่า share values หรือว่าอุดมการณ์ของชาติบางอย่างที่ควรจะต้องมี เพราะว่าเราพูดถึงชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ แต่มันหลวมมาก คือว่าเราก็ท่องกันมา แต่ว่าจริง ๆ แล้วคือว่าค่านิยมหลัก ๆ ในเชิงคุณธรรมจริยธรรมมันจะต้องมีการปลูกฝังต้องมีการสร้างเพื่อให้คนในชาติโตขึ้นมาแล้วเข้าใจว่าอันนี้ผิด อันนั้นถูก ซึ่งมันสอดคล้องกับเรื่องของการทำงานที่จะปฏิเสธทุจริตคอร์รัปชันด้วย แต่ดิฉันคิดว่าความแตกแยกที่เกิดขึ้นทุจริตเป็นหลัก ใช่ค่ะ แต่มันอีกส่วนหนึ่งคือว่าเขาสามารถจะไปรื้อและไปจี้ไปช่วยในเรื่องของความเหลื่อมล้ำในสังคมที่ทำให้คนที่ไม่มีเกิดความรู้สึกว่า คนที่มีเป็นผู้ลิดรอนสิทธิเขาแล้วเอาอะไรของเขาไป ความไม่เป็นธรรมในสังคมมันมีมากเหลือเกินในสังคมไทยที่นี้ถ้าสมมติว่าจะลดสิ่งเหล่านี้มันต้องมีอะไรสักอย่างในสังคมไทยที่จะปลูกฝังสร้างเรื่องของคุณธรรม ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิของมนุษยชน ความเป็นธรรม ก็เป็นที่น่าเสียดายที่หลาย ๆ ปีที่ผ่านมากรรมการสิทธิไม่ได้รณรงค์สอนเรื่องเหล่านี้ แต่ไปแก้ปัญหาลเฉพาะหน้าเป็นเรื่อง ๆ ของการละเมิดสิทธิ ที่นี้สิ่งเหล่านี้เรื่องความเป็นธรรม เรื่องของการที่มีจิตสาธารณะ เข้าใจในเรื่องของส่วนรวมมีความรับผิดชอบมีสิทธิต้องมีความรับผิดชอบมีหน้าที่ทั้งหมดนี้มันจะต้องมีการปลูกฝังจริง ๆ ถ้าเราสามารถจะเขียนอะไรสักอย่างเกี่ยวกับเรื่องนี้ในการที่จะสร้างอะไรร่วมกัน ดิฉันคิดว่ามันเป็นการแก้ปัญหาในระยะยาว ในที่สุดมันก็ต้องปรองดองได้ จะมีความแตกต่างด้านอื่น ๆ แต่ว่า basic core values ค่านิยมหลักเราจะยึดร่วมกัน ที่นี้มันไม่มี กระทรวงศึกษาธิการก็ไม่ได้ทำ ใคร ๆ ก็ไม่ได้ทำ ดิฉันไม่แน่ใจว่ามันจะต้องอยู่ตรงไหน แต่ว่าความเป็นชาติไทยมันจะต้องมีอุดมการณ์ร่วมกันบางอย่าง แล้วหลายอย่างของเราที่ดีจากในอดีต-----

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

อย่างความเอื้ออาทรต่อกันเป็นคุณค่าที่น่าชื่นชมอย่างยิ่ง แต่เราก็ปล่อยให้มันจาง ๆ หายไป ตอนนี้อยากกลายเป็นสังคมก้มหัวอะไรต่าง ๆ ต่างคนต่างเอาตัวรอด ดิฉันคิดว่าน่าเป็นห่วงมากในอนาคตต่อไปรุ่นลูกรุ่นหลานความสามัคคีอันเอาแต่ใจตัวเอง คือเด็กเป็นอย่างนั้นจริง ๆ ถ้าคำภาษาอังกฤษมีคำว่า communitarian คือว่าเป็น community เป็นอยู่ร่วมกัน อันนั้นมันก็จางหายไปหมด ตัวใครตัวมันความเป็นสังคมร่วม ความมีมิตรจิตมิตรใจต่อกัน การเอาใจเขามาใส่ใจเรา ความเกรงใจมันค่อย ๆ จางหายไปหมด เพราะฉะนั้นเราจะมีเอกลักษณ์อะไรเหลืออยู่ในฐานะคนที่เป็นคนไทย ดิฉันคิดว่า share values core values ต้องมีผู้เอาใจใส่ แล้วต้องมีการปลูกฝังต้องมีอะไรบางอย่างที่จะต้องใส่ไป กระบวนการศึกษาอย่างเดียวถ้าปฏิบัติได้จริงก็คงฟังได้ แต่จริง ๆ มันเป็นหน้าที่ของพ่อแม่ผู้ปกครอง ของสังคม ของสื่อที่ต้องทำร่วมกันหมด เพราะคนก็โกลวัดโกลศาสนากันเยอะในยุคหลังนี้ด้วย จะเป็นไปได้ไหมคะที่จะพูดถึงเรื่องนี้ เพราะว่าสิ่งที่จางหายไปนั้นมันก็ต้องมาจากตัวบุคคลไม่ใช่กฎหมายอย่างเดียว ถ้ากฎหมายเราแก้ไปอย่างไรคนเลวมันก็จะซิกแซกตีความใหม่บิดเบือนหาทางหนี มันก็ทำให้หลุดพ้นไปได้ตลอดเวลา กฎหมายก็ไม่สามารถจะไปบังคับพฤติกรรมของคนจริง ๆ หรือว่าคิดไม่ดีไปออกอะไรออกมาออกข้อบังคับข้อระเบียบหาทางซิกแซกเอาประโยชน์เข้าตัวเอง ดีความทุกอย่างเพื่อประโยชน์ของตัวเอง เพราะฉะนั้นคนต้องดีด้วยทำอะไรถึงจะเน้นเรื่องการพัฒนาคน โดยพัฒนาคุณค่า ค่านิยมความเป็นมนุษย์ แล้วก็ความเป็นชาติไทย ความเป็นคนไทยที่ไม่ใช่ให้คลังชาติ แต่ให้ยึดอะไรบางอย่างที่เป็นจุดเด่นค่านิยมที่ดีของชาติให้มาเข้าใจร่วมกันแล้วมีการรณรงค์อย่างจริงจัง ดิฉันคิดว่าในส่วนนี้รัฐบาลมีหน้าที่ ถ้าเราเขียนในรัฐธรรมนูญได้ให้สื่อที่เป็นสื่อจริง ๆ เป็นสื่อสาธารณะ air wave ที่เป็นของสังคมของประชาชน แต่ว่าเราไปให้สัมปทานกับบริษัทต่าง ๆ แล้วเขาก็ไปใช้อย่างไรก็ได้กลายเป็นว่าเราต้องไปจ้อเขา ขอเขาซื้อเวลาจากเขาเพื่อมาทำรายการเผยแพร่สิ่งที่ดีสำหรับสังคม พอพูดถึงเรื่องนี้ดิฉันก็อยากจะขอเรียนต่อว่ารัฐบาลน่าจะมีการรณรงค์เต็มที่ในการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลาย ๆ อย่าง นี้ก็อยากให้อำนาจอย่างจริงจังในเวลาที่มีเหลืออยู่ เพื่อให้เกิดความสมานฉันท์เห็นด้วยกับอาจารย์ชาติชายกับอาจารย์เถียรชัยว่าคนระดับล่างไม่ได้ดีถึงขนาดนั้น ถ้ามีสื่อที่พูดถึงผลงานรัฐบาล พูดถึงค่านิยมของชาติ จุดเด่นของประเทศชาติ ทำอะไรที่ให้มีมันสนุกและสื่อสารให้เขารู้สึกว่าความเป็นคนไทยเป็นเรื่องดี แล้วเรามีการแก้ไขปัญหามาแล้วความเหลื่อมล้ำก็ได้ลดพยายามหาทางลดผลงานต่าง ๆ ที่ทำมาเพื่อที่จะช่วยแก้ปัญหาทางสังคมอะไร เพราะว่าตอนนี้มันเหมือนอยู่ในภาวะของการไม่รับรู้ของดี ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

มาตรการต่อต้านคอร์รัปชันก็ทำกันเยอะในช่วงนี้ แต่ก็ไม่ค่อยรู้กันอย่างกว้างขวางคนก็ยังไม่ค่อยเข้าใจว่าไม่มีอะไร พอเกิดราชภัคดีเรื่องเดียวก็กลายเป็นเรื่องใหญ่เลยทีนี้ คือว่ากลายเป็นว่ารัฐบาลไม่มีผลงานหมด ซึ่งก็ไม่ใช่ จริง ๆ แล้วมาตรการในเชิงบวกทำหลายสิ่งหลายอย่างที่ดีขึ้นตั้งแต่กฎหมายอำนวยความสะดวก ไปจนถึงอะไรต่ออะไรนโยบายการเรียนการสอนที่นำเอาหลักสูตรเข้าไปในโรงเรียน มีอะไรเยอะแยะเลยที่ดี แต่ว่าไม่ประชาสัมพันธ์หรือไม่มีการเผยแพร่ให้รับรู้รับทราบกัน เพราะฉะนั้นจะทำอย่างไร ถ้าสมมติมีองค์กรหนึ่งกลโกละไรต่าง ๆ อันหนึ่งที่มาช่วยสื่อสิ่งเหล่านี้ รวมทั้งพยายามใหม่ในเรื่องของอุดมการณ์ร่วมกัน สร้าง core values ร่วมกันประเทศอย่างสแกนดิเนเวียเขามีเลยตั้งใจเลยว่าจะต้องมีอะไรเรื่องที่จะขัดคอคัดต่อคนต่างชาติ หรือความไม่เป็นธรรม หรืออะไรเขาเป็น agenda วาระของชาติ แล้วเขาก็นำไปสู่ในสื่อไปในโรงเรียน ไปในอะไรต่าง ๆ เพื่อที่จะเปลี่ยนทิศทางของประเทศชาติให้คนนี้ไม่มีอคติต่อผู้อื่นสร้างความเป็นธรรม เรื่องของ gender equality เรื่องของอะไรต่ออะไรเขาทำกันอย่างจริงจังในหลาย ๆ ประเทศ แต่เราไม่มีอะไรพวกนี้ กระทรวงวัฒนธรรมเราก็นิ่งเฉย มัวแต่จะไปทำในเรื่องกิจกรรมมารยาทบางอย่างหรืออะไร ซึ่งมันเป็นเรื่องสำคัญแต่เล็กน้อย ควรจะทำอะไรใหญ่ ๆ แบบนี้ขอบคุณค่ะ

นายอมร วาณิชวิวัฒน์ : ขออนุญาตท่านประธาน คือได้ฟังท่านอาจารย์จूरี่ เป็นความเห็นที่ตรงกันในบางจุด เพราะว่าเรื่องของความเหลื่อมล้ำนี่ก็เป็นเรื่องหนึ่งที่ได้ว่าช่วงที่คุยกันในชุดของ สปช. ในกรณีการทำความเข้าใจ แต่ว่าความเหลื่อมล้ำคงไม่ใช่เป็นเรื่องของเศรษฐกิจว่าใครรวยใครจน แต่ประเด็นที่ท่านอาจารย์จूरี่พูดหลาย ๆ เรื่องว่ามันจะสามารถถ่ายทอดได้ ผมก็คิดว่าเรื่องกระบวนการที่ท่านประธานเน้นเรื่องกลไกการศึกษาหรือการเรียนรู้ตรงนั้นก็น่าจะขมวดอยู่ตรงนั้น แต่ว่าจะมีองค์กรมีหน่วยงานมีกระบวนการอย่างไรที่มันซับซ้อน เพราะว่าที่ท่านอาจารย์จूरี่พูดมันกินความเยอะ แต่ผมก็คิดว่ามันก็อยู่ในประเด็นการปฏิรูปในกระบวนการศึกษาการเรียนรู้ตรงนั้นอยู่ แต่ว่าความเหลื่อมล้ำที่สำคัญตรงนั้นผมมองว่าวันนี้มันมีหลาย ๆ เรื่องที่เป็นรูปธรรมจริง ๆ แล้วผมเองก็เคยติดตามสื่อของฝ่ายที่เขาอยู่ตรงข้ามรัฐบาล เวลาที่เขาพูดกันเขาคงจะพูดถึงเรื่องสิทธิอะไรต่าง ๆ ในสังคมที่เขาได้แล้วมันได้ไม่เท่ากัน แม้แต่ไปโยงถึงกระบวนการยุติธรรมก็เช่นเดียวกันว่าถ้าเป็นกรณีของอีกคนหนึ่งของอีกฝ่ายหนึ่งก็จะได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างจากประชาชนซึ่งอยู่ในฐานะเป็นคนรากหญ้า เป็นอะไรต่าง ๆ เหล่านี้ ซึ่งในสังคมเราก็เห็นอยู่ตรงนี้มากกว่าครับผมอยากจะเรียนปรึกษาดูว่ามันจะมีกลโกละไรที่เราจะมาแก้ไข แม้แต่การจะไปขึ้นโรงพัก บางคนก็คุยกันถึงขนาดว่าถ้ารถชนกัน ตำรวจก็เอามาชั่งน้ำหนักกันว่า

รถใครเป็นผู้ใหญ่กว่ากันระหว่าง ๒ คันคู่กรณี แบบนี้เป็นต้น เพราะฉะนั้นผมว่าประเด็นตรงนี้เป็นประเด็นที่นำไปสู่ความขัดแย้ง แล้วก็มันก็มีส่วนในการที่ทำให้ความปรองดองเกิดขึ้นในสังคม เพราะว่าเขาก็โหมกระพือในเรื่องเหล่านี้พอ ๆ กับ ๒-๓ เรื่องที่เราคุยกันก่อนหน้านี้

นายภัทร คำพิทักษ์ : กราบเรียนที่ประชุม ผมมีประเด็นที่จะแลกเปลี่ยนนิดหน่อย คือโดยรวมผมเห็นด้วยว่าเราคงไม่สามารถที่จะเขียนเรื่องปรองดองอยู่ในรัฐธรรมนูญได้ เพราะว่ามันมีปัญหาอย่างที่เคยกราบเรียนไปคือว่า ถ้าเราเขียนคำว่า ปรองดอง ลงไป ถ้าบังเอิญรัฐธรรมนูญนี้ได้ใช้นานมันก็จะดูประหลาด ๆ อยู่ แต่นอกเหนือจากงานศึกษาของอนุกรรมการแล้ว ผมคิดว่าเรามีประเด็นที่น่าจะคิดอยู่บางประการอยู่เหมือนกัน อันที่ ๑ ก็คือผมว่าสังคมเราถกเถียงเรื่องความเป็นประชาธิปไตยสูงมาก แล้วก็ความเป็นประชาธิปไตยปัจจุบันได้กลายเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ทำให้เกิดการแบ่งแยกแล้วก็ทำให้เกิดเสมือนเป็นเครื่องมือทางการค้าไปแล้ว ในระดับโลกเกิดปัญหาชัดเจนมากในโลกตะวันตกกับโลกอิสลาม เคยมีงานเขียนของนักศึกษาของ professor ชาวอเมริกันพูดได้นำคิดมากเลยว่า ประชาธิปไตยในเนื้อแท้มันมีความหลากหลายอยู่พอสมควร ความหมายของประชาธิปไตยก็มีความหลากหลาย แต่เมื่อบวกไปกับภูมิหลังของประเทศต่าง ๆ วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ประเพณีต่าง ๆ ก็จะมีรูปแบบของประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นในโลกนี้จำนวนมาก ทางตะวันตกพยายามยึดยึดประชาธิปไตยในแบบสำเร็จรูปเข้าไปในโลกของอิสลาม ซึ่งหลายอย่างที่เขายกตัวอย่าง ผมก็เคยเอามาเขียนเป็นบทความ วันหลังจะลองส่งมาให้พวกเราอ่านดู คือว่าในโลกอิสลามสามารถที่จะเอาอุดมการณ์ของประชาธิปไตยบางอย่างมาแปรเข้ากับทางอิสลามได้ แล้วทำให้มันไม่ขัดกัน แต่ว่าเนื่องจากการพยายามยึดยึดความสำเร็จรูปมาสู่โลกอิสลาม ก็เลยทำให้เกิดปัญหาเกิดขึ้นมากมายในระดับโลก พอย่อยลงมาถึงในสังคมไทย ผมคิดว่าในขณะที่เราพยายามแก้ไขปัญหากัน คนที่ตีความเรื่องประชาธิปไตยมีอยู่กลุ่มเดียวในสังคม คือนักวิชาการ และคนรับใช้อีกฟากหนึ่งซึ่งจะยืนอยู่ข้างประชาธิปไตยอยู่ตลอดเวลา แล้วเป็นผู้ตีความประชาธิปไตยอยู่ตลอดเวลา รัฐธรรมนูญเราก็มีปัญหา เมื่อเข้าผมอ่านดูในสื่อสารต่าง ๆ บอกว่าร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้พยายามที่จะขจัดคอร์รัปชันแต่เขาก็ตั้งข้อสังเกตว่าการปราบปรามคอร์รัปชันมันไม่ได้เกิดมาจากนักการเมือง เราไปรังเกียจนักการเมือง แต่ว่าหลายส่วนที่ควรจะทำถึงเช่นว่า ข้าราชการประจำและระบบอุปถัมภ์ในสังคม ๒-๓ ตัวนี้ถ้าเกิดมันไม่ได้แก้ แล้วเราไปแก้เฉพาะนักการเมือง มันก็จะได้ผลได้อย่างไรเขาตั้งข้อสังเกตเฉย ๆ ผมคิดว่าประชาธิปไตยจะนำมาซึ่งการตีความรัฐธรรมนูญด้วย อันนี้ชวนคิดนะครับ เขาก็จะนิยามรัฐธรรมนูญของเราไปในแบบต่าง ๆ

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

ที่เขาคิด เช่นเมื่อเข้าก็มีคนบอกว่า ว่าแล้ว คปป. มันไม่อยู่ในตัวหลักหรือ มันจะต้องไปอยู่ในพระราชบัญญัติประกอบอะไรอย่างนี้ เป็นต้น นักวิชาการเสื้อแดงเมื่อเข้าก็พูดทำนองนี้ออกมา ฉะนั้นผมคิดว่าปัญหาเรื่องการตีความเรื่องประชาธิปไตยในสังคมไทยนี้เป็นเรื่องที่ใหญ่มาก และนักวิชาการก็ นี่พาดพิงสื่อมาเยอะ ผมก็พาดพิงนักวิชาการว่านักวิชาการในสังคมไทยจำนวนหนึ่งก็ไม่เคยทำงานเลยที่จะไปชี้แจงเรื่องประชาธิปไตย ลักษณะของอุดมการณ์ของประชาธิปไตยว่าที่แท้จริงเป็นอย่างไรในสังคมไทย อันนี้จริง ๆ ผมถึงใช้คำว่าเวลาที่เข้มตกล่มหนึ่งแล้วดังที่สุดในสังคมไทยทุกคนเจียบหมดเลย แล้วตอนที่เขาปฏิบัติกันพวกนักวิชาการเสื้อแดงก็หุบปากหมดไม่รู้ไปอยู่ที่ไหน แล้วตอนนี้ก็ออกมาปาว ๆ ผมคิดว่าพวกนี้ก็พยายามที่จะตีความประชาธิปไตยอีกแล้ว เพราะฉะนั้นเราทำอย่างไรที่จะทำให้สังคมมีความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยนี้เป็นเรื่องที่ใหญ่มาก ในบ้านเรา มันจะพันไปถึงที่อาจารย์จรีพุดถึงเรื่องความมีวินัย ความมีอุดมการณ์ หรืออะไรพวกนี้ที่จะประกอบกันขึ้นมาเป็นประชาธิปไตยในทางปฏิบัติในเนื้อหาไม่ใช่ประชาธิปไตยแต่เปลือกเป็นประชาธิปไตยที่มีแก่นสาร ผมคิดว่าถ้าเราเข้าใจเรื่องประชาธิปไตย การมองรัฐธรรมนูญ การ design รัฐธรรมนูญหรือการคิดว่าเราทำรัฐธรรมนูญอย่างไรออกไป แล้วมันจะเกิดผลอย่างไรต่อบ้านเมือง ผมว่าอันนี้จะเป็นเรื่องใหญ่พอสมควร ที่นี้ในระหว่างที่คนจำนวนหนึ่งผูกขาดการตีความประชาธิปไตย ผมชวนพวกเราคิดเหมือนกันว่าเรามองรัฐธรรมนูญของเรา เรามีข้อเด่น ผมคิดว่ามีข้อเด่นอยู่บางประการอยู่ เช่น เรื่องประชาธิปไตยทางตรงในเรื่องของ ส.ว. แล้วก็เรื่องอื่น ๆ อยู่ ผมว่าเราลองพลิกดูผมไม่ค่อยสนใจว่าคนอื่นเขาจะว่าอย่างไร เพราะว่าเขาก็คงจะรักษาบทบาทนั้นไป คือว่ารักษาบทบาทในการตีความประชาธิปไตยไป แต่ว่าเราเองเราต้องมาเติมเต็มรัฐธรรมนูญของเราว่ามันมีลักษณะเด่นในคุณค่าของประชาธิปไตยอย่างไรเพื่อเวลาที่ไปสื่อสารแล้วผมว่ามันจะทำให้การผูกขาดของเขามันลดลง ผมคิดว่าอันนี้เป็นประเด็นที่น่าจะคิด แล้วอันที่ ๒ ก็คือว่าผมคิดว่ามันมีเรื่องที่ต้องทำเยอะมาก ไม่ใช่ให้เรามาทำในรัฐธรรมนูญ แล้วก็ ๑ ใน ๕ ข้อที่เราจะต้องมาทำหลายข้อที่ต้องอาศัยการปฏิรูปบ้านเมืองซึ่งต้องใช้อำนาจตามมาตรา ๔๔ เช่น เยอะแยะไปหมดเลย ตำรวจ หรือแม้กระทั่งการปฏิรูปการจัดการของคณะรัฐมนตรี การปฏิรูปการจัดการหลาย ๆ อย่าง สิ่งที่เราทำได้ แล้วเราก็มາจัดการได้ก็คือว่า การจัดการของรัฐสภา กลไกในการออกกฎหมายพวกนี้ หรือว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน ความเป็นประชาธิปไตยของพรรคการเมืองและนักการเมือง รวมทั้งความเป็นเจ้าของพรรคการเมือง พวกนี้เราใส่ไว้ในรัฐธรรมนูญรวมทั้งกฎหมายลูกได้ แล้วอันนี้เป็นหน้าที่โดยตรงของเรา แต่ผมคิดว่าในภาวะที่บ้านเมืองมันเจอปัญหาแบบนี้ แล้วทุกคนเรียกร้อง

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

รัศมี ๓/๖

ความปรองดอง ผมไม่เห็นด้วยกับประเภทแนวความคิดที่ว่าจะไปช่วยคนเล็กคนน้อยในคุก ผมว่าไม่ช่วยเลย ใจผมนะ เพราะว่าอะไรครับคนไทยนั้นทำอะไรเกิดขึ้นแล้ว ๆ กันไป แล้วก็จบ แต่ต้องทำให้รู้ว่าการที่คุณไปเผาบ้านเผาเมืองทำอะไรคุณต้องมีโทษแบบนี้ ปัญหาบ้านเราคือว่า มันไม่บังคับใช้กฎหมาย แล้วเอะอะเราก็จะใช้แบบว่านิรโทษกันไปเรื่อย ผมว่าต้องให้รู้สึกว่าคุณทำผิด คุณต้องได้รับการลงโทษ ปัญหาคือว่าตอนนี้ตัวเล็กตัวน้อยถูกลงโทษ แต่ตัวใหญ่ไม่ถูกลงโทษ ถ้าตัวใหญ่ถูกลงโทษด้วยตัวเล็กตัวน้อยถูกลงโทษด้วยอันนี้มันจะเข้ารูปเขารอย อันนี้ตัวใหญ่ไม่ทันถูกลงโทษเลยจะไปปล่อยตัวเล็กตัวน้อยอีก ผมรู้สึกว่าปัญหาของบ้านเราคือการบังคับใช้กฎหมาย เพราะฉะนั้นการบังคับใช้กฎหมายอันนี้ในส่วนของกระบวนการออกกฎหมายที่เราพอทำได้ คณะรัฐมนตรี เราไม่มีหน้าที่ไปออกกฎหมายของเขา เรื่องศาลใช้ไหมครับ การอำนวยความสะดวกที่มันควรจะทำเทียมรวดเร็วถ่วงหน้า พวกนี้เป็นกระบวนการที่จะต้องปฏิรูปไปทั้งหมดทั้งสิ้นเลย ผมขวนมาคิดในข้อ ๓ ก็คือว่าตอนนี้มันเป็นโครงสร้างทางสังคมที่กำลังจะเปลี่ยนหลายท่านปนเรื่องสื่อจริงเลยนะครับ แล้วผมก็ไม่ปฏิเสธ จะนำเสนอใจใหม่ว่าบางคนผมอ่านดูข้อเขียนของเขาหรืออะไรต่ออะไร มันเหมือนกับไม่ได้ทำการบ้าน ผมเห็นด้วยนะไม่ได้ทำการบ้าน แล้วก็วิจารณ์ ใช้ความรู้สึกไม่หาข้อมูล เมื่อเร็ว ๆ นี้ผมเจออยู่ ๒-๓ คนเขาก็พูดประมาณว่าพวกเขาทำอะไรอยู่ หรืออ่านข่าวเมื่อเช้าก็มีอย่างอดีต สปช. บางท่านซึ่งเป็นสื่อก็บอกว่าเราทำอะไรอยู่ ทำไมเราเงียบเชียบเหลือเกินเราไม่ทำโน่นทำนี่ ผมก็เห็นข่าวมันออกไปเยอะมากเลย แต่ว่าคนที่ไม่บริโภคนี้ก็รู้สึกว่าเราจะต้องไป service เขาถึงที่ ทำให้เขาได้ยิน ที่นี้ผมคิดว่าโอเคไม่เป็นไรถ้าคุณลักษณะของสื่อที่ดี ระบบราชการที่ดี เจ้าหน้าที่ความมั่นคงที่ดี ระบบศาลที่ดี ระบบกฎหมายที่ดี มีปัญหาหมด มีปัญหาเนื่องจากสังคมมันเคลื่อนไปทั่วโลก ทุกคนเป็นคนส่งสารทั้งหมด ทุกคนรับข่าวสารไม่รู้จริงรู้เท็จส่งกันไปมั่วไปหมด เขาบอกว่าจริงหรือว่าศาลตัดสินอย่างที่ท่านประธานบอก ศาลตัดสินว่าอย่างนี้ไม่เชื่อ ยังคิดว่ามันเหลือมล้ำอยู่ยังคิดว่ามันเป็นแบบนี้ อยู่ แล้วอันนี้ก็ไม่ทันใจ ก็บอกว่าไม่ทันใจ อะไรมันดูเหมือนมันจะต้องด่วนต้องรีบหมด แล้วก็ให้มันเสมอหน้าไปหมด ซึ่งผมคิดว่าปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาของโลกสมัยใหม่ที่ทุกองค์กรมันจะต้องเผชิญแล้วจะต้องปรับตัวอย่างเร่งรีบ ผมคิดว่ากำลังมีสื่อจำนวนหนึ่งก็จะต้องตายไปในเร็ว ๆ นี้ เพราะว่าความ outdate ของเขา แล้วก็ความไม่พัฒนาเป็นมืออาชีพ หรืออะไรต่าง ๆ แต่ในพร้อม ๆ กันที่จะตายกันไป ผมคิดว่าระบบราชการส่วนหนึ่งก็จะตายไปด้วย เจ้าหน้าที่ความมั่นคงส่วนหนึ่งก็จะตายไปด้วย เพราะผมเชื่อว่าถ้าเราไม่ประพฤติจำเป็นต่อโลก โลกมันจะข้ามเราไปตัวระบบกฎหมายก็ดี

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

นักวิชาการก็ดี ส่วนหนึ่งมันจะถูกก้าวข้ามไปโดยโลกมันจะหมุนไปเร็วมาก เพราะฉะนั้นสิ่งที่เราจะทำได้ก็คือเราจะออกแบบกลไกเหล่านี้ถ้าจะแก้ปัญหาเฉพาะเรื่องการปรองดองเพื่อออกแบบกลไกหนึ่งมารับเพื่อแก้ไขปัญหาการปรองดอง มันไม่น่าจะเป็นไปได้ ปัญหาเรื่องอุดมการณ์ของบ้านเรามันมีอยู่อย่างเดียวกันก็คือว่า ผู้ที่เสียประโยชน์ไปใช้คนที่มียุทธศาสตร์ทางการเมืองบางอย่างเข้ามาเป็นเครื่องมือ ซึ่งผมคิดว่าผลสุดท้ายแล้วมันไม่ได้เป็นปัญหาเรื่องอุดมการณ์ มันเป็นปัญหาเรื่องความไม่มั่นคงของศูนย์กลางของเรา แต่ปัญหาที่ภาคใต้ก็ดี ปัญหาความไม่มั่นคงในส่วนกลางก็ดีมันสะท้อนให้เห็นถึงความอ่อนแอของระบบของเราที่มันมีอยู่ทั้งหมด ซึ่งผมคิดว่าเราจัดการได้ในส่วนอื่น ๆ ที่เราควรจัดการมันมีอะไรบ้าง เช่น ๑. กติกาทั้งหลาย การหาเสียง โดยที่ใช้ประชานิยมซึ่งผมว่าอันนี้เรายังไม่ได้พูดถึงทางพรรคประชาธิปัตย์เองก็เสนอมาด้วยการหาเสียงโดยไม่มีกฎหมายไม่ควรจะปล่อยให้สิ่งนี้เกิดขึ้น ๒. เรื่องการจัดการของรัฐ เมื่อครู่ท่านภุมรัตน์ก็พูดถึงประเด็นนี้ ผมคิดว่าเรื่องประสิทธิภาพเรื่องพวกนี้ เรายังไม่ได้พูดถึงเท่าไร ๓. เรื่องความเป็นประชาธิปไตยเปลือกกับแก่น การรวมศูนย์ของพรรคการเมือง ซึ่งผมคิดว่าอันนี้เราได้พูดไว้พอสมควรแล้วก็จะต้องไปเขียนไว้ในกฎหมายลูก ๔. ที่ผมคิดว่าเราตะตะอยู่บางส่วนในเรื่องของศาลกับเรื่องระบบความยุติธรรมกับเรื่ององค์กรอิสระ แต่ว่าภายในของศาลอย่างไรที่เราไม่ได้เข้าไปแตะมากนัก ๕. ผมคิดว่าเป็นเรื่องระบบจริยธรรม แล้วก็การบังคับใช้กฎหมาย เราได้พัฒนามาเป็นข้อเด่นในรัฐธรรมนูญของเรา อันอื่น ๆ การรับรองสิทธิ การมีส่วนร่วมของพลเมืองอะไรพวกนี้ ผมคิดว่ามันก็จะไปอยู่ในรายละเอียดต่าง ๆ ที่เราจะกำหนดขึ้น โดยรวมก็เป็นอย่างนี้ ผมคิดว่าเรา design ไว้ส่วนหนึ่งในรัฐธรรมนูญแล้ว แล้วบางส่วนก็อาจจะเพิ่มเติมไปได้ แล้วก็อีกบางส่วนถ้าจะทำจริง ๆ ผมคิดว่าเป็นข้อเสนอแนะได้ว่ารัฐบาลเองนั้นแหละควรจะทำโดยใช้อำนาจตามมาตรา ๔๔ ไปแก้ไขกลไกที่มันกำลังต้องการการผ่าตัดโดยด่วนให้มันอยู่ในสภาพที่สามารถที่จะรองรับปัญหาที่กำลังจะเกิดขึ้นและเกิดขึ้นในอนาคตได้

นายอมร วาณิชวิวัฒน์ : ท่านประธานขออนุญาตนิดเดียว คือผมคิดว่าบางที่เรากำลังร่างรัฐธรรมนูญ เราอาจจะติดกรอบมันทุกเรื่องมันจะต้องเขียนด้วยนักกฎหมาย ผมเองเคยยกตัวอย่างกรณีรัฐธรรมนูญจีนซึ่งในส่วนของอารัมภบทที่ท่านประธานเองก็ให้สัมภาษณ์ไทยรัฐทีวีว่า เราจะต้องมีกลไกอันนั้นมันอยู่ในรัฐธรรมนูญครับ ที่บอกว่าป้องกันไม่ให้มันไปสู่การถูกฉีกเพื่อไม่ให้เขามีความรู้สึกว่ามันฉีกได้ เพราะฉะนั้นความไม่ปรองดองก็เพราะว่าเขาเห็นว่ารัฐธรรมนูญมันล้มได้ ทีนี้อย่างที่เรียนให้ท่านทราบทุกท่านว่ารัฐธรรมนูญจีนเวลาไปอ่านอารัมภบท

เรามีความรู้สึกว่ามันคงไม่จำเป็นต้องใช้นักกฎหมายไปเขียนอารัมภบทตรงนั้น คือพออ่านแล้ว
เรามีความรู้สึกว่าความเป็นชาติของเขามันมีความยิ่งใหญ่มาก พุดง่าย ๆ ว่าคนในชาติมันจะต้องมี
ความสามัคคีกลมเกลียวกันถึงขนาดที่ว่า ถ้าปล่อยให้ใครมาทำลายกฎกติกาหรือสิ่งที่เขารักเขาหวงแหน
มันก็จะสร้างความเสียหายให้เกิดขึ้นกับชาติเขา เพราะฉะนั้นผมก็เลยคิดว่าบางทีคนที่เรา
มอบหมายในเรื่องอารัมภบทนี้ผมคิดว่าถูกต้องแล้วละครับ คือก็เป็นทั้งนักกฎหมาย เป็นทั้ง
นักประวัติศาสตร์เป็นอะไรก็ได้ แต่ว่าผมคิดว่าวันนี้แม้ว่าอาจจะบอกว่ามันไม่จำเป็นต้องอยู่ใน
รัฐธรรมนูญ แต่ว่าถ้ามันจะอยู่ในรัฐธรรมนูญในความคิดส่วนตัว ผมก็คิดว่าในส่วนอารัมภบท
บางทีมันอาจจะมีการเรียงร้อยถ้อยคำอะไรบางอย่างซึ่งมันอาจจะสะท้อนเจตนารมณ์ของเราตรงนี้
ให้คนอ่านมีความรู้สึกที่จะหวงแหนหรือว่ารักรัฐธรรมนูญนี้เหมือนกับ ผมยกตัวอย่างง่าย ๆ สมัยผม
เรียนปริญญาเอกส่วนที่ยากที่สุดก็คือส่วนที่เขาเรียกกันว่า บทคัดย่อ ก็คือ abstract นี้ ผมจำได้ว่า
professor เคยบอกว่าคุณเขียน abstract เป็น abstract มาก ผมก็เลยใช้เวลาหลายปีกว่าจะจบ
มาได้ เพราะว่ามันไม่มีความเป็นรูปธรรมตรงนั้น ผมก็เลยฝากให้ทุกท่านช่วยกันคิดว่าบางทีอย่าไป
ติดกรอบว่า ทุกอย่างมันจะต้องเป็นข้อบัญญัติเป็นกฎหมายทุกเรื่องไป

ประธาน : ดีแล้วละอาจารย์อมรไม่ได้เรียนกฎหมาย ไปเขียนอันนี้มาก็แล้วกัน
ไหน ๆ ก็อ่านรัฐธรรมนูญจีน เพราะว่าผมไม่แน่ใจว่าอาจารย์วิษณุเขาจะมีเวลาเขียนให้เรา
เขากำลังนั่งกลุ่มใจอยู่ โชคดีเอาเลย แล้วก็ยังมีเวลาอีก ๒-๓ อาทิตย์ เอาวันสุดท้ายวันที่ ๑๗
ค่อยเอามาเปิดก็ได้เขียนให้เต็มที่เลย

นายประพันธ์ นัยโกวิท : ในร่างรัฐธรรมนูญของเราในส่วนที่เป็นจุดเด่นก็อย่าง
ที่ท่านประธานหรือหลายท่านก็ได้พูดมาแล้วเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน เรื่องการแก้ไขปัญหา
เรื่องการทุจริต การให้ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติบริหารให้เป็นตามหลักธรรมาภิบาลซึ่งเราเขียน
กฎหมายไว้หลายเรื่อง แต่ว่าส่วนหนึ่งผมคิดว่าเรื่องของการปฏิรูปและการปรองดองก็น่าจะอยู่
ในรัฐธรรมนูญของเราในส่วนใดส่วนหนึ่ง ในการปฏิรูปนี้ท่านประธานได้บอกแล้วว่าคงต้องมี
แน่นอน อย่างน้อยที่สุดก็เรื่องการศึกษา เรื่องการบังคับใช้กฎหมายก็ชัดเจนว่าจะมีเขียนอยู่ใน
รัฐธรรมนูญ แล้วการปฏิรูปนี้เป็นเรื่องที่ต้องทำระยะยาว ฉะนั้นเราเขียนในรัฐธรรมนูญคงเขียนได้ว่า
รัฐต้องมีการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องอะไรอย่างนี้ ที่นี้ในส่วนในเรื่องการปรองดอง
ผมอยากจะคิดว่าความแตกแยกในบ้านเมืองยังมีอยู่ ถึงแม้ว่าจะมีรัฐบาลต่อไปความแตกแยกอันนี้
ก็ยังคงดำเนินอยู่ แล้วความแตกแยกที่เกิดขึ้นในหลาย ๆ เหตุการณ์ประชาชนชาวบ้านถูกชักจูงไป

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

รัศมี ๓/๙

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

แล้วก็ไปได้รับผลร้ายจากการกระทำของคนที่ชักจูงไป ไม่ว่าจะเป็เหตุการณ์ของสื่อเหลืองก็ดี สื่อแดงก็ดี สื่อแดงเขาก็ว่าที่เข้าไปทำเพราะว่าสองมาตรฐานอะไรเขาก็ถูกชักจูงไปเหมือนกัน ในส่วนของ กปปส. เขาไม่เห็นด้วยกับการออกกฎหมายไม่ถูกต้องเขาก็ออกมา แล้วก็ีเหตุการณ์ ชักจูงเข้าไปปิดหน่วยอะไรนี่มันก็เป็นเรื่องของประชาชนเขาอาจจะหลงผิดทำไป ซึ่งส่วนนี้ถ้าเรา ได้มีการปรองดองหรือมามีจุดเริ่มต้นอะไรสักจุดหนึ่ง ผมคิดว่ามันอาจจะทำให้การดำเนินการต่อไป มีบรรยากาศดีขึ้น ใจผมผมยังเห็นคล้าย ๆ กับท่านสุพจน์ว่าในบทเฉพาะกาลเรา เราจะเขียน คล้าย ๆ ว่า รัฐพึงส่งเสริมความปรองดองและความสมานฉันท์ในหมู่ประชาชน แล้วก็เราออกแบบ กลไกวุฒิสมาชิกนี้ให้มีความเป็นกลางจากทุก ๆ ภาคส่วน -----

- ๔/๑

ในวาระเริ่มแรกของวุฒิสภาในชุดแรกเอาเฉพาะ ๕ ปีชุดแรกก็สร้างกลไกขึ้นมาโดยให้วุฒิสภาตั้งคณะกรรมการพิจารณาศึกษาเสนอแนะคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการเรื่องของการปรองดองความสมานฉันท์ ซึ่งถ้าหากไม่มีกลไกพวกนี้บางที่รัฐบาลมาก็อาจจะไม่รู้จะสานต่ออะไร หรือถ้าเขาจะริเริ่มทำเอง เกิดเขาบอกคุณเป็นรัฐบาลมีส่วนได้เสียเขาก็อาจจะลังเล ถ้ามีกลไกที่เป็นกลางอย่างเช่นวุฒิสภที่ตั้งกรรมการศึกษาเรื่องการปรองดองแล้วเสนอแนะรัฐบาล ถ้าชุดนี้เขาเสนอแนะไป รัฐบาลก็อาจจะบอกคนเป็นกลางเสนอแนะ ถ้าเขาทำตาม เขาก็สามารถทำได้ อย่างสบายใจขึ้น อย่างเช่น เขาอาจจะเสนอแนะว่าที่ยังติดคุกอยู่ตั้งเป็น ๑๐๐ คน อันนี้รัฐบาลน่าจะหาช่องทางอภัยโทษได้ไหม รัฐบาลก็จะมีกลไก มีที่อ้างอิงทำ ผมว่าถ้าเรามีอะไรสักจุดหนึ่ง ที่เขียนไว้สักกนิດหนึ่งเรื่องการปรองดองในรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญฉบับแรกก็จะเป็นรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปและการปรองดองอยู่ส่วนหนึ่ง

ประธาน : เชิญครับ

นายเชียรชัย ณ นคร : ท่านประธานครับ คือผมอาจจะเป็นคนมองโลกสวยหรือเปล่า ผมก็ไม่รู้ คือจริง ๆ ผมว่าปัญหาบ้านเรามันหลายอย่างมันเกิดจากการที่เราไปเร่งการเติบโตมัน เร่งการพัฒนา เร่งอะไรมันมากเกินไป คือคนไทยผมว่าความที่ไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้นของคนอื่นเขาเลย ชีวิตความเป็นอยู่ของเรา ก็คือเราอยู่แบบของเรา เราก็เคยชินวิถีชีวิตแบบของเราคืออย่างวันนี้เวลาเราทำเรื่องรัฐธรรมนูญ เราทำเรื่องประชาธิปไตย ผมเองผมกลับมีความรู้สึกที่ว่าเวลาไปคุยกับชาวบ้าน ผมจะไม่คุยเรื่องประชาธิปไตย ผมไม่พูดเรื่องรัฐธรรมนูญ เหมือนอย่างเช่นที่ท่านอาจารย์พยายามจะบอกว่าในช่วงรณรงค์จุดดีที่เราควรจะพูดถึง เช่นเรื่องของกลไกในการแก้ไขปัญหาการทุจริตป้องกันเอาคนไม่ดีเข้ามาในระบบ ผมคิดว่าอย่างนี้พูดกับชาวบ้านรู้เรื่อง แต่พอไปพูดเรื่องประชาธิปไตยมันแปลความกันคนละอย่าง ๒ อย่าง แล้วจริง ๆ แล้วพอมาถึงตอนนี้มานั่งนึกดูในเรื่องของปรองดองเองที่เราจะพยายามทำ ตอนนี้ผมกลับเริ่มมีความรู้สึกว่าการเมืองชักจะเริ่มปรองดองกันเองแล้วก็เข้ามารุมตีรัฐบาล เพราะว่าด้วยเหตุผลที่ว่าตัวเองอาจจะเสียโอกาสแล้วถ้ารัฐบาลอยู่นานไปตัวเองก็วยังเสียโอกาสไปเรื่อย ๆ แต่ในขณะเดียวกันถ้าไปยื้อนคุ้กนิດหนึ่ง ผมก็ยังเชื่ออยู่โดยส่วนตัวผมว่าปัญหาที่เกิดขึ้นที่คนต้องมาทะเลาะกันก็คือว่าพวกอิทธิพลทั้งหลายมันเป็นตัวไปกระตุ้นไปลากคนเข้ามา แล้วก็ใช้วาทกรรมต่าง ๆ จนคนไม่ได้คิดอะไร ก็คือก็คล้อยตามไป วันนี้จริง ๆ แล้วผมก็ยังเชื่ออย่างที่ผมเคยพูดอยู่เดิมว่าโดยบารมีของท่านนายกฯ เองที่เป็นผู้นำ ณ ปัจจุบัน อาจจะมีทั้งจุดอ่อน จุดแข็ง อะไรก็แล้วแต่ แต่ถ้าสามารถ

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

lead คนได้ ผมคิดว่าโดยพื้นฐานนิสัยของคนไทยการเชื่อผู้นำที่เข้มแข็งและดี มันจะทำให้ความรู้สึกแตกแยกมันลดลง ซึ่งในขณะนี้ปัจจุบันนี้อย่างที่ผมมอง ผมก็เริ่มมีความรู้สึกอย่างคดีต่าง ๆ ที่มีการตัดสินออกมาหลายคดีมันก็ไม่ได้มีคนโวยวายอะไรมากมาย จะบอกว่ามันถูกเก็บกด เพราะว่ามันมีกฎอัยการศึกอยู่ ผมก็ไม่รู้ แต่ถามว่ามันขึ้นกับเหตุผลที่เราจะนึก แต่ถ้าเรานึกว่าคนที่ไม่โวยวาย ก็คิดว่ามันเป็นเรื่องที่เหมาะสมที่มันต้องเป็น เพราะจริง ๆ แล้วเปื้อนเต็มที่แล้วเรื่องทะเลาะกัน สมมุติอย่างนี้ แล้วคนที่ทำผิดที่เห็นว่าผิดชัด ๆ มันก็ถูกลงโทษตามบทกฎหมาย มันก็อาจจะเกิดการยอมรับขึ้นมาแบบนี้ก็ได้ แต่ไม่ใช่ว่าต้องยอมรับเพราะอยู่ในภาวะการณ์ที่ไม่ปกติ ซึ่งจริง ๆ ถามว่าวันนี้ใครจะเป็นคนไปวิเคราะห์ เพราะในระดับล่างเขาคิดอะไรอย่างไร แต่ระดับบนเรามองเห็นถูกไหมครับ แต่วันนี้ระดับบนเองหลายส่วนก็คือกำลังให้ความเห็นต่อกติกาที่เราร่าง กำลัง question กับกติกาที่เราร่าง ซึ่งตรงนี้ก็เป็นเรื่องที่ elite ต้องคุยกัน ต้องจัดการกัน แต่คราวนี้ผมคิดว่าถ้าจะทำเรื่องปรองดอง ผมคิดว่าในระดับล่างเองมันต้องอาศัยบารมีของคนที่เป็นผู้นำด้วยที่จะทำให้คนเกิดการยอมรับแล้วก็ชักจูงให้คนไปอยู่ในทิศทางเดียวกันเวลาเราพูดถึงเรื่องของประชาธิปไตย หรืออุดมการณ์ของชาติผมคิดว่าบ้านเราพูดยาก เพราะจริง ๆ ถามว่าอุดมการณ์ของชาติเราคืออะไร วันนี้ถามว่าความรักชาติกับการรักสโมสรฟุตบอลที่นักการเมืองแข่งกันตั้งอยู่ตอนนี้ความรู้สึกเป็นพวกเป็นพ้องกับสโมสรฟุตบอล รู้สึกสโมสรฟุตบอลมันจะมีความเหนียวแน่นในการจงรักภักดีมากกว่า เพราะฉะนั้นการสร้างอุดมการณ์ของชาติมันเป็นเรื่องใหญ่ แล้วก็ไม่ใช่พูดหรือเขียนแล้วมันจะเกิด เพราะฉะนั้นผมถึงเคยเรียนพี่ภุมรัตน์หรือใครไม่ทราบจำไม่ได้ เผลอ ๆ รัฐเองต้องมีระบบที่เรียกว่า propaganda แล้วสิ่งที่การจะไปสร้างอุดมการณ์ร่วมกัน มันไม่ใช่เป็นการคิดแบบวิชาการ อย่างหลายประเทศ อย่างญี่ปุ่น เกาหลี อย่างที่ท่านประธานก็เคยพูดถึงสร้างหนังสือชักจูงคนในขณะที่เรามีหนังสือเล่มไปหมดเลย แต่เขาสร้างหนังสือขึ้นมา สร้างความรักชาติให้มันเกิดขึ้นได้ สิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่มันคงต้องส่งเสริมให้มันเกิด และต้องไม่ใช่เลือกทำแบบวิชาการ ต้องนึกถึงในลักษณะของจิตวิทยาทางสังคมด้วยว่าทำไมจะจูงใจให้คนเขามีความรู้สึกกันในสิ่งที่เป็นเหมือนกับที่เราสร้างหนังสือพระนเรศวรขึ้นมา ถามว่าสุดท้ายปลายทางแล้วผลสัมฤทธิ์เป็นอย่างไร ก็ยังไม่มีใครตอบได้ เพราะยังไม่เคยมีคนไปทำการศึกษาวิจัยว่าหลังจากสร้างหนังสือพระนเรศวรออกมาแล้ว สำนึกในเรื่องของความเป็นชาติ ความภูมิใจในชาติไทยมันเกิดขึ้นมากน้อยแค่ไหน แต่ผมคิดว่าหนังสือเพียงเรื่องเดียวหรือ ๒ เรื่องมันทำไม่สำเร็จ อันนั้นเป็นเพียงตุ๊กตาที่ผมเห็นจริง ๆ วันนี้พอกลับมาที่เรื่องของสื่อที่คุนภักดิ์ระบุพูด สื่อมีบทบาทสำคัญมาก แต่ผมคิดว่าวันนี้สื่อ

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

ตายกับคำว่าประชาธิปไตย ทั้ง ๆ ที่ความหมายของประชาธิปไตยของแต่ละคนก็ไม่เหมือนกัน เพราะฉะนั้นการที่สื่อสารออกไปโดยที่ความหมายที่คิดที่แตกต่างกันซึ่งเป็นเรื่องดีของความหลากหลายทางความคิด ในขณะที่สังคมส่วนใหญ่เองเขาอาจจะไม่ได้คิดถึงเรื่องแบบนี้ ตอนนี้กลายเป็นสื่อเป็นตัวที่มีบทบาทขึ้นมาแล้วก็เป็นตัวที่บอกว่าอะไรมันคืออะไรจะเป็นอะไร ทิศทางควรจะเป็นอย่างไร ซึ่งตรงนี้ผมคิดว่าแม้กระทั่งวิธีคิดทางวิชาการก็ทานไม่อยู่ เพราะโดยกระแสสื่อเพราะวันนี้พอคุณภัทระพูดว่าแต่ละคนกลายเป็นผู้ส่งสารกันหมดเลย อย่างนี้กระแสวิชาการวิจัยมาอย่างไรก็ไม่มีทางเอาอยู่ ปัญหาจริง ๆ ตอนนี้ก็คือว่าถ้าเกิดมานั่งคิดถึงเรื่องพวกนี้ ผมคิดว่าเราต้องยอมรับความจริงว่ามันเกิดอะไรขึ้น ณ วันนี้ และการแก้ไขปัญหานี้มันไม่ใช่เรื่องง่ายแล้ว แล้วผมยังคิดว่า ผมเองยังเชื่อว่าในบารมีของผู้นำถึงจะพาให้ชาติเดินหน้าได้ คือวันนี้โลกต่าง ๆ ที่เราคิดเป็นเรื่องที่ดีหมดเลย แต่มันใช้เวลาในการจัดการ แต่ว่าตอนนี้ที่เป็น shortcut ที่เร็วที่สุดเลยก็คือ บารมีของผู้นำที่คนยอมรับ อันนั้นคือสิ่งที่ผมคิดว่าเป็นเรื่องสำคัญ เพราะอย่างวันนี้จริง ๆ แล้ว ถ้าถามว่าให้นักวิชาการบางกลุ่มหรือบางคนไปทำวิจัยว่าบารมีของลุงตู่ ๘๐ เปอร์เซ็นต์ ๘๐ เปอร์เซ็นต์ แล้วถามว่าตกลงยอมรับไหมจะมีนายกฯ อย่างลุงตู่ที่มาจากการศึกษา ถ้าคิดแบบวิชาการรับไม่ได้ รับผิดชอบต่อสังคมอย่างเก่งก็ได้แค่นั้นแหละ แต่ถามถ้ามีอย่างนี้แล้วมันต่อเนื่องแล้วมันเกิดผลดีในแง่ของการที่ทำให้คนในชาติอยู่ได้ ผมว่านักวิชาการส่วนหนึ่งก็รับไม่ได้ แต่ถามว่านักวิชาการส่วนนั้นคือ elite ไซ้ไหม ไซ้ แต่ถ้าคนส่วนใหญ่บอกอยู่ได้เราจะว่าอย่างไร ถึงถามว่าตกลงประชาธิปไตยมันคืออะไร สมมุติว่าวันหนึ่งเราบอกเราเอาเสียงของคนที่มีความรู้กับคนที่ไม่มี ความรู้มานั่งคุยกัน แต่คนที่ไม่มีความรู้บอกชีวิตฉันฉันอยู่อย่างนี้ได้ แต่คุณอยู่ไม่ได้ คือผมเอง ผมเป็นคนที่ยังเชื่อในพัฒนาการ คือผมรู้ว่าวันนี้มันมีตัวเร่งก็คือสถานการณ์โลก แต่ผมอย่างไรผมก็ยังผูกติดอยู่กับการพัฒนาการอย่างไรเป็นขั้นเป็นตอน แม้กระทั่งเมื่อครั้งที่อาจารย์อมรรพุดถึงเรื่องของความเหลื่อมล้ำ ผมพูดตรง ๆ ถ้าผมเป็นนักวิชาการ ผมพูดถึงความเหลื่อมล้ำผมจะพูด แต่ผมไม่พูดถึงความเหลื่อมล้ำในลักษณะที่เป็นการตอกย้ำให้เกิดความแตกแยกในทางสังคม ผมจะยอมรับว่าความเหลื่อมล้ำมี แต่คนไทยยังรับสภาพตรงนี้ได้อยู่ ผมไม่ไปเร่งให้มันแตกแยก แต่พวกเรา รู้ว่ามีความเหลื่อมล้ำ รัฐบาลเองต้องเข้าไปลดความเหลื่อมล้ำให้เร็วที่สุด แต่ไม่ให้นำพูดว่าความเหลื่อมล้ำคือปัญหา คือถ้าพูดอย่างนี้สังคมแตกแยกทันที ซึ่งสิ่งเหล่านี้ผมคิดว่าเป็นสิ่งที่ต้องระมัดระวังในคำพูด ผมสังเกตดูพูดตรง ๆ มันเหมือนกับเป็นวาทกรรม จำไม่ได้ว่าเริ่มต้นจากสถาบันพระปกเกล้า หรือเริ่มต้นจากทีดีอาร์ไอแล้วก็เข้าไปสู่ในสถาบันการศึกษาเช่นกันเป็นลูก

เลยความเหลื่อมล้ำ มันเหมือนกับเป็นนวัตกรรมใหม่ที่เพิ่งค้นพบมาสำหรับการไปทำการศึกษาวิจัย ซึ่งผมว่าตรงนี้มันไม่ใช่ ถ้าเรามองผลกระทบในวงกว้าง ผลกระทบต่อสังคมมันสูง วันนี้อาจจริง ๆ แล้ว ความไม่เท่าเทียมกันมันมีไม่ใช่ไม่มี แต่เราต้องแยกให้ออกว่าเราจะแอดเดรสปัญหาอย่างไร แต่เรา มาพูดให้เป็นปัญหาใหญ่ในระดับประเทศ ถ้าทำให้เกิดความแตกแยกผมไม่ค่อยเห็นด้วย แต่ผมเชื่อว่า ถ้าสังคมมันเจริญเติบโตไปถึงจุดหนึ่งมันจะเปลี่ยนแปลงตัวของมันไปเอง แต่ผมไม่เชื่อในเรื่อง ของการไปเร่ง แล้วผมว่าเมืองไทยปัญหาที่มันเกิดขึ้นส่วนหนึ่งก็คือมันเกิดจากการไปเร่งให้มันเกิด โดยความคิดของคนกลุ่มหนึ่งเท่านั้นเอง แล้ววันนี้จริง ๆ แล้วคนกลุ่มนั้นหรือใครก็แล้วแต่ก็ต้อง พยายามแก้ปัญหาดังนี้ ซึ่งตรงนี้เป็นห่วง ผมเคยคุยกับนักข่าวคนหนึ่งพอพูดถึงเรื่องอุดมการณ์ ของชาติเขาพูดมาผมอาจจะขมขื่นตรงนี้แล้วกัน เขาบอกว่าคนไทยตั้งแต่เกิดมาไม่เคยถูกสอน ให้รักชาติ ถูกสอนให้รักในหลวง นี่นักข่าวจากใต้คุยกับผม ผมมานั่งคิดอยู่นานเลย ผมเกิดมาผมก็ถูกสอน ให้รักในหลวง ผมเห็นในหลวงมาตั้งแต่เด็ก ผมก็รักในหลวง แต่พอมานึกถึงเรื่องการสอนอุดมการณ์ ของชาติ อันนี้เลยกลายเป็นเรื่องใหญ่เลย พอถามว่าอุดมการณ์ของชาติที่มันเป็นตัวตนที่มันจับต้อง ได้มันคืออะไร อันนี้ผมว่าตอบยากมาก แล้วผมคิดว่าสิ่งที่เราทำวันนี้ผมว่ามันเป็นการวางกลไกที่ดีสำหรับ การแก้ปัญหาในอนาคตไม่ให้มันเกิด แต่ผมคิดว่าถ้าเป็นผม ผมจะไม่พยายามไปตอกย้ำกับความ เหลื่อมล้ำ ประชาธิปไตย แต่ผมจะพูดอย่างที่อาจารย์มีชัยพูดว่าการไม่ให้คนทุจริตเข้ามามีอำนาจ ตลอดชีวิตมันเป็นเรื่องที่ถูกต้องควรกระทำหรือเปล่า ตั้งคำถามย้อนกลับไปอย่างนั้นมากกว่า แต่ผม จะหลีกเลี่ยงการไปพูดเรื่องว่าเป็นแล้วประชาธิปไตยมันจะดีขึ้น ผมจะไม่พูดอย่างนั้น เพราะผมมี ความรู้สึกว่าบางครั้งใน sense ความรู้สึกของผมมันไม่ได้มีผลที่เกี่ยวข้องซึ่งกันและกันเลย

ประธาน : เวลาเราพูดกันถึงความเหลื่อมล้ำมันบอกให้เห็นอย่างหนึ่งว่าเวลาคนที่ พยายามจะหยิบเรื่องนี้ขึ้นมาดูท่าทางดูดีมาก แล้วก็พูดถึงว่าจะต้องขจัดความเหลื่อมล้ำ นี่คื อวาทกรรมที่พูดอีกก็ถูกอีก พูดก็ร้อยปี่ก็ถูก แล้วยังจะพูดอย่างนี้ไปได้ไปอีกเป็นพันปี ถ้าไม่แก้ไข ไม่ว่าจะเป็นที่ดีอาร์ไอ หรือเป็นสถาบันพระปกเกล้าก็คิดแต่เพียงบอกว่าจะแก้ความเหลื่อมล้ำ อย่างไร ทำอย่างไรไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำ มันจะแก้ได้อย่างไรถ้าไม่รู้ว่าจะอะไรทำให้เกิดความ เหลื่อมล้ำ คุณไม่มีวันที่จะแก้ได้ แล้วที่ผมพยายามพูดถึงการปฏิรูป ๒ เรื่อง เพราะปฏิรูป ๒ เรื่อง มันแก้ได้หมดทุกเรื่อง ความเหลื่อมล้ำเกิดจากอะไร เกิดจากการที่คนไม่มีวินัย มันทำผิดในทุก โอกาสที่นึกว่าไม่มีใครรู้ กฎหมายออกมาก็ศึกษาว่าจะหลบมันอย่างไร ความไม่มีวินัยมันก็เป็น อย่างนั้น มันก็ทำทุกเรื่อง เพราะฉะนั้นการทำผิดจึงมีทั่วทุกหัวระแหง เมื่อการทำผิดมีทั่ว

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

ทุกหวัระแห่งก็ต้องหาทางเยียวยามันด้วยวิธีที่ไม่ใช้วิธีที่ถูกกฎหมายก็คือใช้ปัจจัยอื่นไปทำให้มันไม่ถูกดำเนินการ ความเหลื่อมล้ำเกิดตรงนั้น ถ้ามว่าแล้วมันตบมือข้างเดียวดังไหม ไม่ดัง ถ้าคนที่บังคับการตามกฎหมายมันไม่พลอยเป็นไปด้วย ก็คนที่บังคับการตามกฎหมายมันพลอยเป็นไปด้วย มันก็สองมือปรบมันก็ดังพอดี เพราะฉะนั้นไม่ต้องไปคิดอะไรมากถ้า ๒ เรื่องนี้แก้ไม่ได้มันก็ไม่มีความแก้ไข ที่อังกฤษอย่างทีบอกว่าตำรวจเดินควงกระบองคุยกันไปตามถนนเพราะมันไม่ค่อยมีคนทำผิด นาน ๆ ถึงจะเจอสักที ไปเจอใครวิ่งราวทรัพย์เป็นเรื่องใหญ่โตมากของเรามันวิ่งผ่านหน้าเอาอีกแล้วหรือ แล้วก็เดินกลับบ้านก็มันเห็นจนชินก็คนมันไม่มีวินัย เราขับรถออกไปเรารู้ว่าคนจะมีวินัยหรือไม่มีวินัย แต่ว่าเราเจริญกว่าอินเดียตรงที่ว่ารู้ว่ามีเหลื่อมล้ำแล้วรับไม่ได้ก็หงุดหงิดแต่ไม่รู้จะแก้อย่างไร แต่คนอินเดียรับได้ คนอินเดียไม่เกิดปัญหา ทุกคนทำผิดเหมือนกันหมดแล้วมันก็ไม่ได้อึดอื้อร้อนใจอะไร คุณทำผิดได้ ฉันก็ทำผิดได้ ชีวิตก็อยู่กันไป คุณลงจากเครื่องบินเขาจะเก็บสตางค์ ไม่ให้สตางค์เขา เขาก็เปิดกระเป๋าคุณดู พอเขายกกระเป๋ามาก็มายืนแบมืออะไรพวกนี้ทุกคนมันทำเหมือนกันหมดแล้วมันไม่เดือดร้อน ไม่รังเกียจต่อความเหลื่อมล้ำ เกิดเป็นฉันทาลให้ไปอาบน้ำที่ชั้นล่างสุดก็ไม่ว่าอะไร ไปอาบหน้าตาเฉยไม่รู้สึกเดือดเนื้อร้อนใจอะไร พวกที่มันมีเศรษฐกิจมันปั่นขึ้นไปอาบข้างบนก็ข้างหัวมัน มันก็อยู่ของมันได้ แต่เราไม่ได้อยู่อย่างนั้น เราอยู่อย่างนั้นไม่ได้ เราเกิดความรู้สึก แต่เราไม่แก้ ถ้าเราไม่ทำ ๒ เรื่องนี้ ไม่มีวันอีกก็ครั้งเดียวก็จะมีคนมาฉีก ต้องทำ ๒ เรื่องนี้ ส่วนปรองดองถ้าเขียนอย่างที่ท่านว่าได้แค่นั้นก็เอา ก็ไม่เป็นไรคือโยนมาให้คนอื่นเขาทำ แต่ว่าแทนที่จะไปโยนให้วุฒิกี่โยนให้รัฐบาลที่รักษาการนี้เสียเลยไม่ดีหรือ ในระหว่างรักษาการให้ทำเรื่องนี้ อย่าใช้คำว่า ปรองดอง ให้หาทางทำให้คนไทยรักสามัคคี สมานฉันท์กัน อะไรก็ว่าไป ไม่ใช่คำว่า ปรองดอง เพราะปรองดองบอกว่าทะเลาะกัน ถ้าจะเขียนอย่างนั้นก็ได้ แต่ว่ามันก็ไม่ได้ทำอะไรเท่าไร แปลว่าผลกระทบไปจากเรา ส่วนที่เราจะทำได้เราก็เก็บไว้ข้างในแล้วเชิญอาจารย์ธิตีพันธ์

นายธิตีพันธ์ เชื้อบุญชัย : ขออนุญาตครับ ถ้าพูดถึงเรื่องความเหลื่อมล้ำก็เป็นอะไรที่เราไม่ค่อยอยากจะคุยกันเท่าไร แต่ว่าจริง ๆ เวลาดูความเหลื่อมล้ำ ถ้าผมจะหยิบคร่าว ๆ โอเคว่ามันมี ๒ ส่วน ส่วนหนึ่งเป็นความเหลื่อมล้ำในทางเศรษฐกิจ ส่วนหนึ่งเป็นความเหลื่อมล้ำในทางสังคม ๒ อันอาจจะเชื่อมโยงกัน แต่ว่าเศรษฐกิจผมยกตัวอย่าง คือรัฐบาลในหลาย ๆ โอกาสเป็นคนสร้างความเหลื่อมล้ำให้เกิดขึ้นมาเอง เมื่ออาทิตย์ก่อนปีใหม่พวกเราเห็นเลย คืออยู่ ๆ ก็ประกาศให้ลดหย่อนได้ ๑๕,๐๐๐ บาท เวลาที่ลดหย่อนได้ ๑๕,๐๐๐ บาท คนที่ได้สูงสุดเลยก็คือ

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

คนที่เสียภาษีในอัตราร้อยละ ๓๕ เพราะเขาสามารถซื้อทีวีราคา ๑๕,๐๐๐ บาท ในราคา ๑๐,๕๐๐ บาท ในขณะที่คนที่เงินเดือนระดับชาวบ้านไม่ถึงระดับในการที่เสียภาษี หรือเสียภาษีในระดับ ๕ เปอร์เซ็นต์นั้นต้องซื้อทีวีเครื่องเดียวกัน ยี่ห้อเดียวกันในราคาประมาณ ๑๔,๐๐๐ บาท อันนี้เป็นจุดในการที่ทำให้อีกหลาย ๆ คนเขาก็ไปวิพากษ์วิจารณ์ ตรงส่วนนี้ผมมีความรู้สึกบ้างที่ด้วยวัตถุประสงค์ ด้วยเป้าประสงค์อะไรบางอย่างมันก่อให้เกิดผลกระทบอีกบางอย่าง เรื่องความเหลื่อมล้ำทางด้านสังคมนั้น เมื่อกี้ก็ได้พูดกันอยู่เหมือนกันว่าระหว่างคนที่มิตราติดหน้ารถกับคนที่ขับแท็กซี่หรือมอเตอร์ไซด์จะได้รับการปฏิบัติที่ต่างกัน อันนี้มันเป็นสิ่งที่เราเห็นอยู่ค่อนข้างบ่อย เพราะฉะนั้นเวลาถ้าสมมุติจะจัดเรื่องอย่างนี้ก็เป็นอย่างที่ท่านประธานได้ว่า คือเรื่องการบังคับใช้กฎหมายต้องไม่มีระดับ คือหมายความว่าถ้าผิดก็ต้องจับ แล้วเรื่องหลาย ๆ เรื่องเวลาทำก็ต้องเอาจริง คือการที่จะไปผ่อนปรนหรือเรื่องอะไรอาจจะไม่ใช่เป็นเพราะเขาอยู่ในฐานะที่ด้อยกว่า เพราะฉะนั้นก็ไปผ่อนปรนเขา เราเห็นค่อนข้างเยอะเรื่องที่เป็นขโมยซาลาเปาเพื่อไปให้ลูกกิน คือพวกนี้มันเป็นตัว built up ขึ้นมาให้เกิดความรู้สึกว่ามันมีความเหลื่อมล้ำกันจริง ๆ อีกเรื่องหนึ่งที่ผมคิดว่าอยากจะเรียนเสนอ คืออย่างเรื่องทหาร ผมเรียนตรง ๆ ว่าเป็นอะไรที่ sensitive มากเมื่อวันปีใหม่จากเนชั่นเขาสัมภาษณ์ผมว่าได้ข่าวว่าเราจะเอาทหารไปประชาสัมพันธ์ในร่างรัฐธรรมนูญ เราจริงหรือเปล่า ผมก็บอกว่าได้คุยกันอยู่บ้างกับตอนที่เราไปให้ความเห็นกับกองทัพอากาศคือหมายความว่าไปรับฟังความเห็นจากกองทัพอากาศตรงนั้นก็คุยกัน เขาก็บอก offer มาบอกว่าเขาจะรับอาสาในการที่จะไปเผยแพร่ต่าง ๆ ให้ได้ ผมว่าก็ดีในลักษณะที่สมควรทำได้ แต่ว่ารายละเอียดผมก็บอกว่าเรายังไม่รู้หรือว่าจะทำอะไรอย่างไร แล้วจริง ๆ ในแง่ของการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์นั้น หรือในเรื่องของการทำให้ประชามติผ่านไม่ผ่านนั้นมันเป็นเรื่องรัฐบาลไม่ใช่เรื่อง กรธ. ในการที่จะต้องไปดีนรณ เราทำความเผยแพร่ให้รู้ถึงข้อดีของรัฐธรรมนูญ อันนี้เป็นหน้าที่เรา เราจะเป็นคนเผยแพร่เพราะเราเป็นคนรู้ เราเป็นคนทำ แต่ขณะเดียวกันนั้นถ้าทหารเขาจะไปเผยแพร่ เขาเห็นว่ามันดีแล้วเขาไปเผยแพร่มีความผิดอะไรกับทหาร ผมก็บอกว่าบางทีพวกนี้เราก็ต้องแพร่ ๆ กับทหารในเรื่องที่เขาจะช่วยจะทำอะไรให้ประเทศ คือเขาก็ลงตามนั้น แต่ว่าตรงจุดนี้ที่ผมมีความรู้สึกว่ามันเป็นอะไรที่เหมือนกับ sensitive ถ้าทหารเอาไปเผยแพร่แล้วมันจะไม่เป็นกลางไหม เหมือนกับไปโน้มน้าวให้คนลงประชามติอย่างนั้นหรือเปล่า สำหรับตัวผมผมบอกว่ากรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เราคิดว่าเราเอาสิ่งที่ดีที่สุดให้กับสังคมให้กับประเทศ ผมไม่มีความเป็นกลางในการที่บอกว่า you อย่างไม่ก็ได้ ผมต้องการให้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ผ่าน แล้วให้

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

รัฐบาลสามารถเดินตาม roadmap ที่เขาทำกันได้ ผมนึกเปรียบเทียบถึงสมัย ปี ๒๕๕๔ ปี ๒๕๕๕ ทหารได้รับคำชมเชยจากประชาชนแบบทั่วหน้าทุกตัวคนจริง ๆ คือคำถามว่า ๒ สถานการณ์ มันมาถึงจุดนี้ได้อย่างไร คือหมายความว่าจากสิ่งที่ทุกคนชอบทหารมาก ปี ๒๕๕๔ ที่ช่วยทำอะไร แต่มาถึงจุดนี้มีแต่ความสงสัย ซึ่งอันนี้ผมส่วนตัวก็มีความรู้สึกว่าเป็นไปได้หรือเปล่าว่าเป็นอคติที่มีกับทหาร แล้วถ้าสมมุติมันเป็นอย่างนั้นจริง ๆ เราควรหาอะไรที่มากลี่ยกอคติที่มีต่อทหาร ตรงนั้นได้บ้างไหม คือจริง ๆ สิ่งที่มีมันเกิดขึ้นรัฐประหารเมื่อปีที่แล้วก็ เป็นสิ่งที่ทุกคนไม่ค่อยอยากให้มันเกิด แต่ว่ามันมีเหตุการณ์อะไรบ้างอย่างมันต้องเป็นอย่างนี้ แต่ขณะเดียวกันผมก็มีความรู้สึกว่าเราก็ควรจะดำเนินการอะไรที่ให้เรา รู้สึกที่ดีกับทหารบ้างอย่างนั้นหรือเปล่า ก็คงเป็นประเด็น ความรู้สึกอีก ๆ ในเรื่องเกี่ยวกับตรงนี้ แล้วก็ตรงจุดนั้นก็กลายเป็นอีกฟากหนึ่งหุบไปพูดอยู่ตลอดเวลา แล้วมันก็เหมือนกับจุดตรงนี้ แล้วมันเป็นอะไรที่มันจุดติดได้ไม่ลำบากมากนักด้วย

ประธาน : เชิญครับท่านอาจารย์เกษัญ

นายเกษัญ โทณะวณิก : ขอบพระคุณครับท่านประธานครับ ผมพยายามลองเช็กดู ให้คือได้ข้อสรุปง่าย ๆ เขาบอกว่า reform is an action แล้วก็ reconciliation is a practice แล้วก็ตรวจสอบรัฐธรรมนูญเท่าที่นั่งฟังนับตั้งแต่ท่านอาจารย์อุดมพูดขึ้นมาถึงเรื่องว่าเขียนรัฐธรรมนูญอย่างไรมันก็ปฏิรูปไม่ได้มันก็ปรองดองกันไม่ได้ ผมเช็กมาอยู่ประมาณ ๔๐-๕๐ ฉบับ ไม่มีสักฉบับเลยที่เขียนเรื่องเกี่ยวกับการปฏิรูปและการปรองดอง แล้วก็ในคราวกรรมาธิการก็เช็กไปประมาณอย่างนี้ จนกระทั่งในคราวกรรมาธิการเราค่อนข้างเชื่อว่าการเขียนเรื่องปฏิรูปและปรองดองไปในรัฐธรรมนูญ ประเทศไทยน่าจะเป็นประเทศแรก ในตอนกรรมาธิการเราก็ได้เขียนไปในตอนนี้ถ้าหากว่ากรรมการจะเขียนลงไปอีก ผมคิดว่าแนวทางที่เขียนสั้น ๆ น้อยที่สุดก็คงเป็นแนวทางที่จะทำให้มันสามารถปฏิบัติได้มากที่สุด แต่ว่าเท่าที่เช็กไปทั้งหมดท่านประธานได้กรุณาพูดถึงประเทศอังกฤษ ประเทศอังกฤษเขามีการปฏิรูปอยู่หลายครั้งหลายเรื่อง รวมทั้งปฏิรูปรัฐธรรมนูญด้วย เขาก็บอกว่าการปฏิรูปคือทำเลย ถ้าจะปฏิรูปอะไรสักอย่างก็ทำเลย เพียงแต่ว่ามันต้องทำกันขนานใหญ่ ต้องการความร่วมมือของสังคมโดยรวม การที่จะก่อให้เกิดความปรองดอง ลองเช็กของแคนาดา คือเขามีปัญหาในเรื่องของชนกลุ่มน้อย เขาจะปรองดองกับคนกลุ่มนั้นเขาก็หาวิธีในการที่จะทำอย่างไรให้มีกระบวนการมีส่วนร่วมแล้วก็คนกลุ่มนั้นได้มีโอกาสในการที่จะนำเสนอในสิ่งที่ตัวเองคิดว่าตัวเองเห็นต่างกับคนกลุ่มอื่นแล้วก็ค่อย ๆ พัฒนากระบวนการนี้ไปใช้เวลานานกว่าที่จะสามารถพูดคุยกันได้จนกระทั่งมองเห็นภาพร่วมกัน ในที่สุดก็เกิดความปรองดอง

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

ก็รู้ว่าชนกลุ่มนั้นควรจะได้อะไรอย่างไร ถ้าหากว่าเทียบกับสถานการณ์บ้านเมืองเรา เราไม่มีชนกลุ่มน้อยแบบในแคนาดา ในออสเตรเลีย ในนิวซีแลนด์ หรือในหลาย ๆ ประเทศ แต่ว่าในภาวะการณ์ที่บ้านเมืองมีวิถีคิดซึ่งก็ไม่ทราบว่ามันเป็นความเชื่อไปหรือยัง แต่มันจะเป็นแค่วิถีคิดอยู่หลาย ๆ แบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ๒ แบบที่มันเป็นแบบหลัก ๆ ถ้าหากว่าเราตั้งคณะกรรมการแล้วให้คนเหล่านี้มานั่งคุยกัน ก็คงเป็นหลาย ๆ กรรมการที่มันเคยเกิดขึ้นมาแล้ว ท้ายที่สุดมันก็จะ เป็นแบบเดียวกันก็คงไม่ประสบความสำเร็จ ในคราวกรรมาธิการก็พยายามที่จะเขียนว่าปรองดอง มันประกอบไปด้วยอะไรบ้าง คนจำนวนมากก็บอกว่าเขียนไปเถอะคล้าย ๆ กับที่อาจารย์อุดมพูดถึง ผมเลยไม่แน่ใจว่าถ้าหากว่าเขียนลงไป ในรัฐธรรมนูญเรื่องปฏิรูป เรื่องปรองดองแล้วโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่บริหารราชการบ้านเมืองอยู่ในตอนนี้ อย่างที่ท่านอาจารย์เชียรชัยพูดถึงว่าผู้นำมีความสำคัญอะไร พอมาฟังท่านอาจารย์ธิตินันท์ ผมว่ามันเป็นอย่างนั้นจริง ๆ เพราะว่าหลาย ๆ นโยบายผู้นำมีความสำคัญก็จริง แต่พอผู้นำเสนอนโยบายไปแล้วมันกลายเป็นว่าไม่รู้ว่ามันสูญเปล่า หรือว่ามันยิ่งทำให้กลายเป็นปัญหาเข้าไปใหญ่ เพราะฉะนั้นผมว่าถ้าหากว่าโดยรวมฝากไว้กับผู้นำ สงสัยจะแย่ ไม่ว่าผู้นำจะมีความเป็นผู้นำขนาดไหนก็ตาม แต่ถ้าหากฝากไว้กับมวลชน ถ้าหากว่ามวลชนลากถ่วงไปมันก็เกิดปัญหาอีก เพราะฉะนั้น ณ ขณะนี้ถ้าเรามองร่วมกันว่ารัฐธรรมนูญ อาจจะเป็นตัวช่วยได้ก็จะต้องทำอย่างที่ท่านประธานได้กรุณาให้คำแนะนำแล้วว่าปฏิรูปก็คงเขียนแค่ ๒ เรื่อง ปรองดองก็คงเขียนให้น้อยที่สุดมันก็จะสอดคล้องกับที่นานาอารยประเทศทำด้วยว่า เวลาที่จะทำก็ดำเนินการเลย เพราะผมเกรงว่าอย่างที่ผมเคยนำเรียนว่าในคราวกรรมาธิการเขียนร่างแล้ว ท่านกาญจนารัตน์ก็เป็นผู้ลงมือเขียนลงไป แล้วเขียนมหาศาลเลยครับ ปราบกฏว่าคนที่เรียกเรื่องปฏิรูปนั้นละคือคนที่ไม่เอา คนที่เรียกร้องปรองดองนั้นละคือคนที่ไม่เอา พอท้ายที่สุดร่างสุดท้ายมันก็ลดลงไปมากมายมหาศาลแล้ว คนที่บอกว่าจะปฏิรูปประเทศก็ยิ่งรู้สึกจะทำไม่ถึงได้ เขียนเยอะอย่างนี้ คนที่บอกว่าหาทางปรองดองกัน ก็ยังบอกว่าไปเขียนไว้แบบนี้แล้วมันจะทำได้จริงหรือ ที่เราพูดกันมาตรา ๓๕ หรือ ๕ ข้อนี้ ท่านทั้งหลายเหล่านั้นท่านก็พูดในทำนองนี้ เพราะฉะนั้นผมก็เกรงว่าถ้าหากว่าเขียนลงไป ในลักษณะที่มันสั้น คัดล้าย ๆ กับที่กรรมาธิการพยายามสื่อในร่างสุดท้ายมันก็จะตกมาที่อิหฺรอบเดิมว่าเขียนมาทำไม เขียนไปแล้วมันก็ไม่ใช้จะเอาไปทำอะไรได้ แล้วคนจำนวนหนึ่งก็จะมีความรู้สึกว่าพัฒนาการของบ้านเมืองมันยังไม่เห็นทางเลยว่าจะปฏิรูปกันอย่างไร จะปรองดองกันอย่างไร พอเราเขียนรัฐธรรมนูญมันเหมือนบังคับให้คนทำ

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

ชนิกา ๔/๙

ในสิ่งที่คนไม่ยอมทำ เพราะฉะนั้นกลไกเท่าที่หาตุ้มๆเขามักจะเอาไปผูกกับกลไกปกติทั่วไปจะเป็น
ส.ว. ส.ส. หรือรัฐบาลอย่างที่ท่านประธานกรรณอธิบายก็จะสามารถที่จะเดินไปได้ แต่ว่าเท่าที่ดูก็
ไม่มีใครสร้างกรรมการเป็นพิเศษขึ้นมาในรัฐธรรมนูญ แต่ว่าเขาก็ไปสร้างกรรมการข้างนอก-----

- ๕/๑

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

ฉะนั้นผมคิดว่าประสบการณ์เหล่านี้จากที่เราได้ทำกันมาครั้งสองครั้งนี้ถ้าหากว่ามันจะพอเป็นประโยชน์ร่วมกับสิ่งที่นานาอารยประเทศได้ทำ ผมว่ามันจะสามารถทำให้การเขียนเรื่องปฏิรูปและเรื่องปรองดองของเรามันใช้ได้ผลจริง แล้วก็คนที่วิพากษ์วิจารณ์ก็มีข้อติติงน้อยที่สุด เพราะว่าเราทำในระดับที่มันสามารถจะเกิดผลได้ในทางปฏิบัติขอพระคุณครับ

พลเอก อัฐพร เจริญพานิช : เรียนท่านประธานครับขออนุญาตเสริมท่านอาจารย์แจษฎ์ด้วย แล้วก็อย่างที่ท่านประธานได้กล่าวไว้ในตอนต้นกล่าวสรุปว่าสาเหตุความแตกแยกที่เราจะต้องมาปรองดองกันอยู่เนี่ยมันเกิดจากการทุจริตแล้วก็การเมือง ที่นี้ในโจทย์ที่กรอบ ๕ ข้อของ คสช. ในข้อ ๒ ที่ว่าให้มีกลไกมีประสิทธิภาพในการปฏิรูปและสร้างความปรองดองให้เกิดขึ้นให้ได้ ผมว่าอันนี้ก็เขียนมอมมา แต่จริง ๆ แล้วผมมองตั้งแต่ฉบับของอาจารย์บรรศักดิ์แล้วว่าเราเดินมาผิด ความจริงแล้วการปรองดองไม่ได้เป็นหน้าที่ของกรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญหรือคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเลย แล้วก็ที่เราเดินมาแล้วที่ท่านอาจารย์นำมาตลอด แล้วเดินมาถูกทางแล้วในเรื่องการปรองดองคือเราสร้างกลไกไปสู่ความปรองดองถ้าอาจารย์ได้ใส่ไปแล้วในหน้าที่ของปวงชนชาวไทยในเรื่องไม่ใช่สิทธิเสรีภาพในลักษณะที่จะก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคมหรือขาดต่อการอยู่ร่วมกันอย่างผาสุกของสังคมเขียนแล้ว เขียนแล้วในเรื่องของการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบในทุกรูปแบบแล้วอาจารย์ก็ไปใส่ไว้ในหน้าที่ของรัฐที่ว่ารัฐต้องใช้มาตรการและกลไกเพื่อจัดการทุจริตประพฤติมิชอบ แล้วนอกจากนั้นตามที่อาจารย์ให้สัมภาษณ์มาตลอด อาจารย์ให้สัมภาษณ์ Post Today เมื่อวันจันทร์ที่ ๒๑ ธันวาคม ในเรื่องของแนวทางการสร้างความปรองดองซึ่งผมว่าผมถือแนวนี่เป็นแนวที่จะปฏิบัติได้เลย อาจารย์บอกว่าเราได้ใส่กลไกเหล่านี้เพื่อเป็นกลไกไปสู่ความปรองดองในตัว เช่นระหว่างราษฎรด้วยกันในเรื่องการเลือกตั้ง ส.ส. ไม่เอาระบบ feeder take all ให้มันเฉลี่ยกันไปก็จะเกิดความปรองดองขึ้น แล้วในยามวิกฤติท่านอาจารย์ก็ได้ใส่ไปแล้วว่าให้ผู้นำฝ่ายค้านเสนอข้อคิดเห็นได้ให้รัฐบาลนำไปทำแล้วก็ให้พูดคุยกันได้ อันนี้ก็นำไปสู่การปรองดอง แล้วก็ในเรื่องอื่น ๆ อีก ในเรื่อง ส.ว. ผมว่าเราแทรกไปในลักษณะนี้แล้วการที่จะตอบโจทย์เราก็สามารถสกัดเหล่านี้ออกมาตอบได้ครับว่าในข้อนี้เราได้บัญญัติแล้วในร่างรัฐธรรมนูญ

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

ของเราเป็นกลไกที่จะนำไปสู่ความปรองดอง แต่มีอยู่อันหนึ่งที่อาจารย์ให้สัมภาษณ์ว่าปัญหา คนที่จะมาชี้ที่ว่าเราจะสร้างกลไกว่าเมื่อไรที่เกิดปัญหาแล้วจะให้ไปหาคนมาชี้ว่าอันนี้มันทุจริต หรือไม่ซึ่งมันเป็นกลไกทางการเมืองเรากำลังทำอยู่ซึ่งอันนี้เราจะสามารถที่จะดึงออกมาได้ไหม เท่านั้นเอง แต่ถ้าไม่ได้จริง ๆ ผมว่าที่เราทำมาก็เป็นแนวทางที่เราเดินมาถูกแล้ว

ประธาน : จริง ๆ เรื่องชี้เรื่องทุจริตเราก็ทำแล้ว เพราะเราให้ไป ป.ป.ช. ไปศาลฎีกาแผนกคดีอาญานักการเมือง แล้วก็เรื่องจริยธรรมไปศาลรัฐธรรมนูญเราใส่ที่ท่านอรรถพร พุดดี ผมคิดว่าเราทำแล้วเราก็ชักจะเลือน ๆ ถ้าใครมาถามผมก็ตอบไม่ได้นี่มันจะมีประเด็น เยอะเลย แล้วถ้าท่านจะช่วยกรุณาไปดูแต่ละประเด็นแล้วก็ไปจับมันรวมมาโยงโยยอย่างที่ท่านโยงโยย ให้เห็นอย่างวันก่อนที่เราพยายามจะพูดกันว่าเราคงจะต้องมาทำอันนี้เพื่อเอาไว้สำหรับเวลาไปพูด เผยแพร่จะได้พูดเหมือนกัน ตรงนี้แล้วเราก็บอกว่าให้ไปคนทำคนละ chapter ผมดูหน้าตากลับมา จากปีใหม่แล้วดูท่าทางยังไม่มีใครไปทำคงจะนึกไม่ออก แต่ท่านอรรถพรแสดงว่ามีแนวทางในการทำ ช่วยรับไปทำที่เถอะแทนพวกเราหน่อย เพราะว่าดูท่าทางจะละเอียดรู้สึกจะโยงมาได้หมดเลย เพื่อเวลาตอนที่เราไปชะอำพอเราหยิบออกมาแต่ละหมวดแต่ละเรื่องเราจะได้จับเอาของท่านมา เป็นตัวกำกับแล้วโยงให้เห็นว่าเรื่องนี้จะไปสู่อันนั้นจะทำให้เกิดอันนี้ เรื่องนี้จะทำให้เกิดอันนี้ คน ก็จะเริ่มเข้าใจมากขึ้น ผมคิดว่าในเรื่องไปทำประชามตินี้อยากจะถามพวกเราเหมือนกันว่าเรากลัวว่า ภารกิจเราเสร็จเมื่อเราทำรัฐธรรมนูญเสร็จ ส่วนมันจะผ่านหรือไม่ผ่านไม่ใช่เรื่องของเรา หรือว่า ภารกิจของเราอยากจะทำให้มันผ่านตกลงกันเสียก่อนวันนี้ เพราะว่าถ้าเราทำเสร็จมันผ่านหรือไม่ ผ่านไม่ใช่เรื่องของเรา เราก็จะได้ทำใจไม่ต้องไปคิดอะไรมันมาก แต่ถ้าเราคิดว่าเราทำนี่ดีที่สุดเท่าที่ สติปัญญาเราคิดแล้วเราอยากให้มีมันใช่เราจะได้จับมือกันสู้กับมันต้องเอาพร้อม ๆ กันว่าจะสู้หรือจะ ถอย ทางนี้สู้ไหมโอเค ผมคิดว่าอย่างนี้ผมมานั่งคิดแล้วว่าถ้าเรามัวกลัวว่าพรรคการเมืองหนึ่ง พรรคการเมืองใดไม่เอาด้วยแล้วมันจะตก เราก็จะตกอยู่ใต้อาณัติของพรรคการเมืองนั้นไปจนตาย ทำไมเราไม่ลุกขึ้นมาสู้ไม่ว่าแกลงจะเอาหรือไม่เอาฉันก็เซ็นมันผ่านจนได้ เพราะฉันจะต้องไปทำ ความเข้าใจกับประชาชน และจะใช้ทุกรูปแบบเท่าที่เรานึกออก เราจะไม่กลัวใครว่าเป็นกลางไม่ เป็นกลางให้คนนั้นมาช่วยเรา นี่มันเรื่องของบ้านเมืองมันไม่ใช่เรื่องที่ทุกคนจะนั่งอยู่เฉย ๆ ไม่ว่าจะ เป็นข้าราชการหรือเป็นทหารเป็นตำรวจถ้าเราจูงโน้มน้าวให้เขาเห็นดีเห็นงามกับเราได้เขาก็ต้อง ออกไปช่วยเราทำ อย่างว่าแต่คนอื่นเสียพวกบริษัทมาอวยพรปีใหม่ผม ผมยังถามว่าเห็นด้วยไหม เขาบอกดีเอาเลยครับว่าถ้าเอาคุณต้องไปบอกลูกน้องคุณให้ vote เรา ทุกคนก็รับปากผมใช้วิธีนี้

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

เพราะผมตั้งใจว่าเมื่อร่างแล้วเราก็คิดว่ามันดีที่สุด ใครเอาไม่เอาไม่รู้เราจะเอาให้มันผ่านแล้วมันต้องผ่านให้ได้ ถ้าเราช่วยกันนะครับผมคิดว่ามันต้องผ่านให้ได้ เราไม่ใช่ผ่านบนดวงดาวเราผ่านบนความเป็นจริงที่เราจะอธิบายให้ประชาชนฟังว่ามันคืออะไร แล้วมันแตกต่างไปจากของเก่าอย่างไร ซึ่งทุกคนต้องช่วยกัน แล้วก็ไม่ว่าใครมาเกี่ยวข้องกับเราขอให้เขาช่วยหมด แม้กระทั่งสื่อถ้าสื่อจะบอกว่าไปให้ทหาร ทหารไม่เป็นกลางแล้วเขาควรจะเป็นกลางได้อย่างไรบ้านเมืองคุณต้องช่วยผม คุณก็ต้องช่วยเผยแพร่ข้อเท็จจริงให้ประชาชนได้เข้าใจ เพราะอย่างที่ผมบอกเขาไปว่าเขามาถามตอนนี้เขากำลังเล่นอีกไม่ว่าพวกเขาจะรับผิดชอบอย่างไรเขาหมายถึงผม ถ้ารัฐธรรมนูญไม่ผ่าน ผมบอกว่าคนที่ไปทำให้รัฐธรรมนูญไม่ผ่านคนนั้นต้องรับผิดชอบไม่ใช่ผม เขาถามแล้วใครประชาชนบอกไม่ใช่ พวกที่ไปบิดเบือนข้อเท็จจริงที่เอาความเท็จไปบอกกับประชาชนว่ารัฐธรรมนูญเป็นอย่างนั้นเป็นอย่างนี้พวกนั้นต้องรับผิดชอบ เขาก็ถามผมว่าให้ยกตัวอย่างผมบอกเช่นเรื่องนายกรัฐมนตรีนครินทร์ไปพูดอยู่เลยว่าเราสนับสนุนให้คนนอก บอกไม่ใช่พรรคการเมืองเป็นคนสนับสนุน เราไม่เคยบอกเลยสักหน่อยว่าจะมาจากไหน คุณเป็นคนเลือกแล้วทำไมคุณถึงไปเลือกคนนอกถ้าคุณไม่ชอบแล้วมาโทษอะไรเรา เพราะที่เราต้องเขียนปล่อยาวไว้เพราะวันที่คุณประกาศคุณยังไม่มี ส.ส. ในมือ เราไปบังคับให้คุณต้องเป็น ส.ส. แล้วมีบังคับผิดหรือเพราะฉะนั้นคุณก็ไปเลือกเอาเองสิคุณไปเขียนเลยว่าถ้าไม่ได้เป็น ส.ส. คนนั้นตัดทิ้งไม่ว่าจะปรบมือให้ นั่นเป็นความเท็จที่ไปเที่ยวได้ประกาศให้กับประชาชนทราบ ฉะนั้นผมว่าเราต้องสู้ เราก็ทำดีที่สุดเท่าที่เราจะทำได้แล้ว

นายเจียรชัย ณ นคร : เล่านิดเดียวคือเมื่อตอนวันหยุดผมเป็นพวกชอบซื้อของเก่าพวกของเล่นจุกจิกก็ไปซื้อของ พอนั่งคุยไปคุยมานักข่าว Nation โทรมาก็คุยเรื่องรัฐธรรมนูญพอวางหูเสร็จคนที่เขามาขายของผมเขามองหน้าผม คุณอาเป็นคนร่างรัฐธรรมนูญหรือ ผมก็ถามว่าใช่ แกก็บอกว่าผมก็บอกว่าแล้วเป็นอย่างไรบ้างที่ติดตามข่าวคุณอะไรอย่างนี้เขาก็บอกว่าโอเคก็รับได้ไม่มีอะไร คือจริง ๆ แล้วพอเราไปสัมภาษณ์คนที่มันไม่ได้อยู่ในวงที่มันพูดเรื่องการเมืองเยอะ ๆ ผมคิดว่าสิ่งที่มันสื่อสารออกไปในเชิงของตรรกะ อย่างเช่นอย่างที่ท่านอาจารย์ยกเรื่องกันคนทุจริตซึ่งผมก็พูดกับเขาไม่ให้เข้าสู่วงการเมืองนี้เขาก็รับได้ซึ่งผมคิดว่าจริง ๆ แล้วคนจำนวนหนึ่งคือเราไม่มีโอกาสที่จะไปรู้ว่าเขาคิดอย่างไร แต่ว่าส่วนใหญ่ที่เราเรารู้ก็รู้มาจากการที่การสื่อสารกันใช้ใหม่ในระหว่างกลุ่มเท่านั้นเอง ซึ่งบางทีก็อาจจะเป็นความคิดของแต่ละคนเองก็เลยเล่าให้ฟังว่าบางทีเจอคนผมก็รู้สึกว่าเขาไม่มีปัญหาอะไร หมายถึงว่าถ้าเกิดว่าเราสู้ตรงนี้อย่างที่ท่านอาจารย์พูด

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

คือว่าก็ต้องมีไปหยิบข้อดีขึ้นมาแล้วก็ไป highlight ให้เขาฟัง หรือว่าตรรกะบางตรรกะใช้ตรรกะเพียงไม่กี่เรื่องก็น่าจะเอาอยู่สำหรับทั่วไปที่เขาจะ vote ให้

นายนิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย : ผมขอสั้น ๆ นิดเดียวเรื่องเวลาพูดถึงปรองดอง หรือเรื่องอะไรพวกนี้ ผมคิดว่ามาตรา ๕๐ (๗) ก็น่าจะเป็นส่วนหนึ่งคือหมายความว่าไม่ใช่สิทธิเสรีภาพอะไรที่มันไปขัดต่อความผาสุกของประชาชนต่าง ๆ เหล่านั้นเรื่องหนึ่ง แล้วก็อีกเรื่องหนึ่งนั้น ผมคิดว่าคือผมอาจจะเข้าใจผิด แต่ว่าผมรู้สึกว่างานวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ นั้นมันเหมือนกับเป็นอะไรที่ล้างเรื่องเสียแต่สิ่งเหลืออยู่พอสมควร ผมรู้สึกอย่างนั้น อย่างเช่นงานแห่เทียนพรรษา ในหมู่บ้านในอะไรนี่คือเขาทำแบบทำด้วยใจจริง ๆ แล้วก็ไม่ได้รู้สึกเป็นคนฟากคนละฝั่ง ผมมาดูในร่างรัฐธรรมนูญแล้วมีมาตรา ๔๕ พูดถึงเรื่องการใช้สิทธิมีสิทธิดำเนินการในเรื่องอนุรักษ์ พันธุ์เมื่อไรหรือส่งเสริม คือแทนที่จะไปพูดถึงเรื่องการใช้สิทธินั้นอย่างเดียว เราน่าจะพูดลงไปในพื้นที่ด้วย คือถือว่าเป็นหน้าที่อันหนึ่งในการที่จะต้องส่งเสริมอะไรบางอย่าง เช่น วัฒนธรรมหรือส่งเสริมคือที่ผมเรียนว่าเป็นหน้าที่นั้นก็เพื่อที่ว่าเวลาถ้าสมมติจะกำหนดอะไรภาคเอกชนหรืออะไรต่อมื่ออะไรนั้นหรือแม้กระทั่งราชการเองนั้นก็จะต้อง take care ตรงนี้ว่าบุคคลเขามีหน้าที่ในการที่จะต้องส่งเสริมต่อเมื่อไร ควรต้องให้โอกาสเขาอะไรต่ออะไรต่าง ๆ เหล่านั้น ผมคิดว่าอันนั้นก็ น่าจะเป็นอย่างหนึ่ง ผมคิดว่าเรื่องวัฒนธรรมมันเป็นอะไรที่น่าจะเป็นตัวดึงให้ทุกคนเข้ามาอยู่ร่วมกันได้ดีกว่า

นายประพันธ์ นัยโกวิท : ในส่วนของการทำประชามติซึ่งเป็นเรื่องที่ดี เพราะว่า เป็นเรื่องที่ประชาชนทั้งประเทศเขาตัดสินใจในการที่จะออกรัฐธรรมนูญ ในตอนปี ๒๕๕๐ มีผู้มาใช้ สิทธิประมาณ ๕๗ เปอร์เซ็นต์ของผู้มีสิทธิออกเสียงแล้วก็มีส่วนที่เห็นชอบ ๑๔ ล้านเสียงไม่เห็นชอบ ๑๐ ล้านเสียง ฉะนั้นในส่วนของผู้ไม่เห็นชอบก็คนที่บางพรรคอะไรที่เขาไม่เห็นชอบก็อยู่แล้ว อย่างไรก็ตามไม่เห็นชอบก็ไม่ใช่ไรก็เป็นสิทธิ แต่ว่าเราก็พยายามอธิบายจุดที่เป็นเหตุเป็นผลของเรา ในรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ จุดที่ถูกโจมตีมากที่สุดมี ๒ เรื่องใหญ่ก็คือเรื่อง ส.ว. จากการสรรหาจาก ๗ องค์กรซึ่งเขาบอกว่าไม่ยึดโยงประชาชนอย่างนี้ถูกโจมตีมากที่สุดกับอีกเรื่องคือมาตรา ๓๐๘ ที่บอกว่านิรโทษกรรม คมช. ซึ่งอันนั้นเราก็พยายามอธิบายในที่สุดก็ผ่านประชามติไปได้ เดียวนี้กลายเป็นว่าเลือก ส.ว. ๒ ระบบคนกับมาเชียร์เยอะท่านสังเกตดูใหม่ว่าเอาเลือกตั้งครั้งหนึ่ง สรรหาครั้งหนึ่งแบบ ๕๐ เห็นไหม พอใช้กับคนเห็นด้วยเยอะ ทีนี้ในส่วนรัฐธรรมนูญเราผมคิดว่าที่ พิจารณากันมามีส่วนข้อดีที่อธิบายได้ค่อนข้างจะชัดเจน ที่มาอาจจะจะมีหลายประเด็นที่

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

รศมี ๕/๕

ฝ่ายการเมืองยังไม่ค่อยเห็นชอบด้วยอย่างเช่นระบบเลือกตั้งเรื่อง ส.ว. อะไรทั้งหลาย แต่จริง ๆ แล้วถ้าเราอธิบายเป็นเหตุผล ผมคิดว่าคนส่วนใหญ่เข้าใจ ส่วนที่นักการเมืองเขาจะสนใจมากที่สุดเขาสนใจเรื่องระบบเลือกตั้งว่าจะกระทบเขาไหม ระบบเลือกตั้งในส่วนของ ส.ส. นี้ถามว่าใครเป็นคนตัดสินก็ประชาชนเขาเป็นคนตัดสินเขาเป็นคนเลือก แล้วคุณไม่ยอมรับประชาชนเลือก แล้วคุณจะอธิบายอย่างไร ฉะนั้นส่วนระบบ ส.ส. นี้ที่เราปรับปรุงนี้อธิบายได้ในที่สุดมันเป็นคะแนนเสียงทุกคะแนนมีความหมายกับประชาชน ส่วน ส.ว. นี้เขาไม่คุ้นเคย เพราะเราไม่เคยออกระบบนี้ในประเทศนี้มาก่อน เหมือนกับปี ๒๕๕๐ เราไปออกแบบ ส.ว. เลือกตั้งครึ่งหนึ่ง สรรหาครึ่งหนึ่งคนไม่คุ้นเคยเขาก็ออกมาตอนแรกก็โจมตีกันมาก แต่ระบบที่ออกแบบของ ส.ว. ใหม่ ถ้าอธิบายแล้วประชาชนมีส่วนร่วมมากกว่าเดิมความจริงถ้าใช้ ๆ ไปถ้าเกิดใช้ไปสักครึ่งหนึ่งแล้วมีประสิทธิภาพคนจะติดใจว่าดีนะคนทุกภาคส่วนมีโอกาส พวกจุดดีต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเรื่องสำคัญที่เราจะต้องอธิบาย แล้วคนที่อธิบายได้ดีที่สุดก็คือ กรธ. คนยกร่าง แล้วรัฐบาลเองในฐานะที่เขาเป็นผู้รับผิดชอบเลือกให้งบประมาณเรายกร่างเขาก็ต้องช่วยอธิบายเรื่องว่ารัฐธรรมนูญนี้บัญญัติอะไรบ้างมีส่วนดีอะไร เขาต้องช่วยอธิบาย กกต. เขาก็ต้องช่วยอธิบายว่ารัฐธรรมนูญนี้มีบทบัญญัติอะไรที่ให้ประชาชนตัดสินใจบ้างเขาก็ต้องช่วยอธิบาย ฉะนั้นผมคิดว่าถ้าช่วยกันก็คงจะฟันฝ่าอุปสรรคไปได้ ทีนี้จุดหนึ่งที่เขาพยายามโจมตีร่างของเราออกแบบอะไรไม่เห็นมีที่ไหนในโลกอย่างที่ท่านอาจารย์เกษียรบอกว่ายากตัวอย่างอะไรมา ซึ่งความจริงแล้วนี่ระบบเลือกตั้งที่ออกแบบของ ส.ส. ความจริงมันมีหลายประเทศที่ใช้คล้าย ๆ แบบนี้แต่ที่ไม่มีประเทศไหนที่เหมือนกันหมดระบบที่คล้าย ๆ ของเรามันก็ใกล้เคียงมีหลายประเทศมีประเทศเม็กซิโก ประเทศนิวซีแลนด์ ประเทศเลโซโท เยอรมันอะไรนี่มันก็จะคล้าย ๆ กับระบบที่เราออกแบบคือคะแนนทุกคะแนนมีความหมาย ในส่วนของ ส.ว. ที่เลือกตั้งทางอ้อมก็ในหลายประเทศก็มีใช้แบบนี้ อย่างเช่นฝรั่งเศส เขาก็มีให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเลือก ส.ว. มันก็เลือกทางอ้อมเหมือนกันของเรายังดีกว่าฝรั่งเศสด้วยซ้ำเราให้ประชาชนเลือกเอง ฉะนั้นเราสามารถที่จะอ้างได้ว่ามันระบบที่ออกแบบจริงอยู่บอกว่าทำไมประเทศอื่นไม่มีแบบนี้ คือแต่ละประเทศนี้ที่เขาเขียนในรัฐธรรมนูญเขาก็มีเหตุผลความจำเป็นของเขาในแต่ละเรื่อง ฉะนั้นอย่าไป mind ในเรื่องที่ว่าทำไมประเทศอื่นเขาไม่เขียนอย่างนี้ ผมยกตัวอย่างในทางวิชาการเพื่อเขาจะได้บันทึกไว้ในรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๒๑ ของสหรัฐอเมริกา ในข้อ ๒ บัญญัติเลยการขนส่งหรือการนำเข้ามาในมลรัฐอาณาเขตหรือดินแดนในความครอบครองของสหรัฐเพื่อการแจกจ่ายหรือใช้

ซึ่งเครื่องตีแอลกอฮอล์ในลักษณะที่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายของมลรัฐการกระทำนั้นย่อมเป็นสิ่งที่ต้องห้าม ถ้าว่ามีประเทศไหนในโลกนอกจากอเมริกาเขียนเรื่องห้ามจำหน่ายแอลกอฮอล์ในรัฐธรรมนูญไม่มี แต่อเมริกา มีเราจะไม่ได้ไปเกี่ยวอะไรในเรื่องที่บอกว่าไม่เห็นมีที่ไหนเขาเขียนคือเขามีเหตุความจำเป็นของเขาในตอนนั้นเขาเขียน แล้วในที่สุดเขาก็ยกเลิกเมื่อมันมีปัญหาหรือในรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐเยอรมนี ในมาตรา ๔๕ ข ผู้ตรวจการรัฐสภาด้านกองทัพให้แต่งตั้งผู้ตรวจการรัฐสภาด้านกองทัพเพื่อปกป้องรักษาสีทธิพื้นฐานและเพื่อช่วยเหลือสภาผู้แทนราษฎร ในการใช้อำนาจรัฐสภาควบคุมดูแลกองทัพ ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายสหพันธรัฐ มีที่ไหนในโลกเขาเขียนก็มีเยอรมัน เพราะว่าเขามีปัญหาเรื่องระบบการปกครองฮิตเลอร์มาแล้วเขาก็เขียน ฉะนั้นผมว่าในแต่ละประเทศเขาก็มีเหตุผลความจำเป็นของเขา ผมก็คิดว่าในส่วนที่เรายกร่างกันมาไม่ว่าจะเป็นระบบการเลือกตั้ง ส.ส. กิติ ส.ว. กิติแม้กระทั่งจะเขียนเรื่องปฏิรูปเรื่องปรองดองในรัฐธรรมนูญผมคิดว่าไม่ใช่ว่าเรื่องประหลาดกว่าที่อื่นถ้ามันมีเหตุมีผลบางที่เขาก็สามารถทำแล้วอธิบายได้

ประธาน : ตกลงเรื่องปฏิรูปนี้เราคงจะเขียนอย่างน้อยก็ ๒ เรื่องนั้นจะเขียนอย่างไรจะให้มันมีผลจริงจังเดี๋ยวค่อยคิดดูอีกที ส่วนเรื่องปรองดองก็อาจจะลองเขียนไว้ก่อนลงในบทเฉพาะกาล เพราะว่าสิ่งที่ท่านอัญญพรพูดมาคือเรื่องพยายามให้เกิดการปรองดองในวันข้างหน้าถึงตอนนั้นเราเขียนไว้แล้ว แต่ที่เขาให้เราคือการปรองดองที่ผ่านมาข้อบาดหมางที่ผ่านมาซึ่งเราไม่รู้จะเขียนอย่างไร เราจะเขียนโยนไปให้ใครตามสากลก็ค่อยไปดูตอนนั้นอีกทีแล้วกัน

นายประพันธ์ นัยโกวิท : มีนิดเดียวคือที่ท่านประธานบอกว่าพอรัฐธรรมนูญประชามติผ่านใช้ใหม่มีผลใช้บังคับ รัฐบาลที่อยู่ในช่วงนั้นก็ทำมาเลยสิเรื่องปรองดอง คือถ้าเขียนก็มีข้อดีเวลารัฐบาลรักษาการอยู่เขาจะทำเขาก็รัฐธรรมนูญฉบับประชามติเขียนให้ดูเรื่องปรองดองเขาก็เลยต้องทำ คือเขาจะมีจุดอ้างอิงได้ แล้วผมคิดว่าในรัฐบาลรักษาการเองเขาคงจะทำไม่สำเร็จ ผมยังคิดว่าวุฒิสมาชิกวุฒิสภานี้ในช่วงแรกน่าจะตั้งกรรมการศึกษาแล้วก็เสนอแนะต่อไปในช่วง ๕ ปีต่อไปมันก็จะต่อเนื่องกันในช่วงจนถึง ๕ ปีสุดไปนี้ผมคิดว่าเหตุการณ์มันคงดีขึ้นเยอะ

ประธาน : คือวันก่อนนี้ในเรื่องการศึกษาเราได้มีการเติมคำว่าภูมิใจในชาติเข้าไปในเป้าหมายของการศึกษาเข้าไปแล้วซึ่งอันนั้นคือจะเป็นอุดมการณ์ของประเทศ เพราะถ้าจะใช้เขียนอะไรไปให้ชัดเจนว่าอุดมการณ์คืออะไรถึงกันไปจนตายก็ยังไม่หมด เพราะว่าการรัฐมนตรีแต่ละคนมาก็จะมีอุดมการณ์คนละอย่างไม่เหมือนกันเลยไม่เคยซ้ำกัน เพราะฉะนั้นเราไปเขียนยาก

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

เขียนแล้วก็ไปทะเลาะกับคนอื่นเปล่า ๆ คุณจะไปทำอะไรทำไหนก็แล้วแต่ให้เกิดความภูมิใจในชาติก็แล้วกัน

นายภัทร คำพิทักษ์ : กราบเรียนที่ประชุมคือผมคิดว่าเรื่องปรองดองนี้กระจายอยู่ในที่ต่าง ๆ เหมือนที่ท่านอัฐฐพรพูด ผมยังไม่แน่ใจถ้าเกิดเราไปเขียนเรื่องเฉพาะขึ้นมาแล้วให้มีกลไกของรัฐบาลหน้าดำเนินการ เพราะว่าผมเข้าใจว่าแล้วแต่รัฐบาลไหนจะมา ถ้ารัฐบาลประเภทหนึ่งมาเขาก็อาจจะอาศัยเอากลไกแบบนี้ไปนิรโทษก็ได้เป็นไปได้สูง เขาก็อ้างว่ามีประชามติมาแล้วนี่เราก็ต้องมาทำตามกลไกอันนี้ เพราะฉะนั้นยิ่งเราเขียนหลวมหรือว่าเขียนอะไรที่มันอย่างนี้ ผมว่ามันอาจจะก่อให้เกิดปัญหาในอนาคตก็ได้ก็ไม่แน่ใจเรื่องจะเขียน แต่ถ้าดูจากรายงานของอนุกรรมการเข้ามานี้ประเด็นหลักของความขัดแย้ง เรื่องการทุจริตนี้เราใส่เข้าไปแล้ว เรื่องอื่นที่เราใส่เข้าไปแล้ว ที่นี้เรื่องความแตกต่างในระดับการศึกษาและรายได้ เรื่องการศึกษาเราใส่เรื่องจะมีการปฏิรูป สำหรับเรื่องรายได้ผมไปสะดุดอยู่อันหนึ่งก็คือเรื่องมีนักวิชาการที่เขาทำงานกับ world bank มาคุยกับดอกเตอร์วิรัชที่กลับมาตอนนี้เขาพูดให้สัมภาษณ์อันหนึ่งที่น่าสนใจเขาบอกว่าตัวเลขความเหลื่อมล้ำของที่เขาไปทำงานทั่วโลกมาดูโน่นดูนี่เขาบอกว่าของเราเป็นปัญหาใหญ่ที่มันจะระเบิดมาสักวันหนึ่ง เขาพูดคำหนึ่งที่ผมคิดว่าน่าสนใจมากสำหรับพวกเราคือเขาบอกว่ารัฐจะต้องให้แต้มต่อทางการศึกษากับทางสาธารณสุขให้กับประชาชน เพราะว่าความเหลื่อมล้ำมันมี เพราะฉะนั้นแต้มต่อคือมันเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้คนมันยับทางสถานะแล้วเป็นการเสริมโอกาสของเขา คือเราเพิ่มการศึกษาเริ่มตั้งแต่อนุบาลมาใช่ไหมที่เราทำกันไปจนไปถึงระบบปฏิรูปการศึกษาที่เราจะใส่ แต่เรื่องสุขภาพนี้ผมคิดว่าเราอาจจะดูสักนิดหนึ่งผมยังไม่แน่ใจว่าเราจะใช้ถ้อยคำอย่างไรมันถึงจะเหมาะสม แต่ผมเห็นด้วยกับเขาว่าถ้าเราให้แต้มต่อตรงกับประชาชนอย่างน้อยที่สุดให้ประชาชนได้มีหลักอิงว่าอันนี้เขาได้ประโยชน์แล้วรัฐจะต้องทำให้กับเขา อันนี้มันจะสบายใจขึ้น ผมว่าเป็นเรื่องพื้นฐานของคนเลย ถ้าเขามี ๒ อย่างนี้โอกาสที่เขาจะยับขยายไปในวันข้างหน้าแล้วรัฐธรรมนูญจะเป็นประโยชน์สำหรับเขา อันนี้เรื่องความแตกต่างในเรื่องของการศึกษาและรายได้ เรื่องรายได้ถ้าเราใส่ตรงนี้ไปอีกนิดหนึ่งก็คงจะไม่มีปัญหา กระบวนการยุติธรรมขั้นต้นมีส่วนเรื่องความขัดแย้งนี้เราจะทำอยู่แล้วในเรื่องการบังคับใช้กฎหมาย แล้วก็เรื่องตำรวจ ส่วนเรื่องการขาดความรู้ความเข้าใจในการแยกแยะปัญหานี้ก็คงอันนี้การศึกษา ก็ไปรวมอยู่ในนั้น

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

ประธาน : ผมคิดว่าอาจจะเป็นส่วนตัวอย่างหนึ่งที่เราอาจจะได้คะแนนนิยมจากคนพื้นฐานก็คือว่าไปเติมในเรื่องการศึกษาว่าการศึกษาที่พันภาคบังคับแล้วรัฐพึงจัดสรรแหล่งเงินทุนทั้งให้เปล่าและให้กู้ยืมอะไรนี้ให้แก่ประชาชนที่ขาดแคลน คือที่แล้วมามันให้กับทุกคน ถึงแม้ว่าจะมีกติกาอยู่บ้าง ในที่สุดมันไปตกอยู่ที่เศรษฐกิจหมดไม่ได้ตกอยู่กับคนจนจริง ๆ ฉะนั้นเราเน้นเสียว่าให้ตกอยู่กับคนจนแล้วก็ไปเก็บสตางค์เอาจากคนรวยการศึกษามันแพงคนรวยคุณต้องออกเงิน รวยน้อยก็ออกน้อย รวยมากก็ต้องออกมากไม่ใช่กินฟรีแล้วก็พอไปเมืองนอกแล้วก็ไปจ่ายเต็มทีก็แยแสตรงนั้นลงไปอีกหน่อยก็จะได้คะแนนนิยม

นายธิตินันท์ เชื้อบุญชัย : ถ้าอย่างนั้นในเรื่องของการศึกษาหลังภาคบังคับนี้รัฐเหมือนกับจะให้แล้วก็คือไม่ให้เปล่าแต่ถ้าเก็บตามต้นทุนที่เหมาะสม แล้วก็ค่อยมาเป็นส่วน ต้นทุนที่เหมาะสมก็หมายความว่าโดยหลักคือทุกคนต้องจ่าย เสร็จแล้วก็มาพูดถึงเรื่องการให้ทุนหรือสนับสนุนคนที่ขาดแคลนอย่างที่ว่า คือตอนนี้ผมคิดว่าในทุก ๆ ที่ในระดับอุดมศึกษานี้มักจะมีประเด็นในเรื่องของการขึ้นค่าเล่าเรียนตอนที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกคนบอกว่านี่ต้องการออกนอกระบบเพื่อที่จะขึ้นค่าเล่าเรียนสูง ๆ อะไรต่าง ๆ จนกระทั่งสุดท้ายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเลยบอกว่าจุฬาลงกรณ์จะไม่ปฏิเสธการเรียนของคนที่ยากจนได้ตามระบบคือหมายความว่าเราจะจัดทุนให้เลย ทุนนี้ไม่ใช่เรื่องยกเว้นค่าเล่าเรียน แต่รวมไปถึงค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ไม่ว่าจะอยู่กินอะไรต่าง ๆ เหล่านี้ตามที่เหมาะสม ซึ่งตรงจุดนี้คือถ้าไปเขียนในรัฐธรรมนูญมันก็อาจจะเป็นตัวในการอ้างได้ แล้วก็ขณะเดียวกันตรงส่วนที่เราให้ทุนนี้ให้สนับสนุนกับคนที่ยากจนมันก็จะเป็นตัวบ่งบอก อีกประเด็นหนึ่งนั้นผมคิดว่าคือบางทีก็ดูใน YouTube อะไรพวกนี้ในคลิปต่าง ๆ บางทีก็มีความรู้สึกค่อนข้างเห็นใจเด็กที่อยู่ต่างจังหวัดจริง ๆ เรื่องการเรียนเรื่องอะไรต่ออะไรเขาไม่ว่าจะเป็นเรื่องเสื้อผ้า เรื่องอาหารการกินซึ่งผมไม่แน่ใจว่านอกเหนือจากการที่จัดให้ตามนั้นแล้วควรจะมีบะอะไรต่ออะไรในการที่บอกว่ารัฐพึงสนับสนุนคนกลุ่มนี้ในการที่เขาสามารถมาเรียนได้ คือรัฐจัดการศึกษาฟรี แต่บางทีคนพวกนี้อาจจะไม่สามารถมาเรียนได้ไม่ว่าจะบ้านไกล ไม่ว่าจะเป็นเพราะต้องช่วยพ่อแม่ทำงาน ในลักษณะอย่างนี้ผมมีความรู้สึกถ้าลงไปบางทีมันอาจจะทำให้รัฐมีเครื่องมืออะไรที่ไปช่วยคนเหล่านั้นได้

ประธาน : ถ้าเราเขียนไว้ในรัฐธรรมนูญมันตายตัวมันต้องปล่อยให้เป็นเรื่องนโยบายของรัฐบาลเขียนเฉพาะเท่าที่จำเป็น เดียวพอถึงเวลาตอนเราเขียนเราก็ลองดูว่าจะเติมแต่งอะไรหยุดพักสักนิดหนึ่งไหม

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

รัศมี ๕/๙

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ : เติมนิดหนึ่งก่อนเดี๋ยวจะขาดประเด็นที่ต่อเนื่องคือในที่ประชุมของอนุกรรมการปฏิรูปการศึกษาก็ได้มีการพูดถึงเรื่องการให้ทุนการศึกษาเล่าเรียนต่าง ๆ นี่สนับสนุนกับปฏิรูปทางการศึกษาก็มีการพูดถึงว่าการที่จะให้เป็นเงินทุนบางคนเอาไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ และบางคนตามสติปัญญาเด็กบางคนก็อาจจะไม่ต้องการเรียนทางด้านตำรามากนัก พอหมดภาคบังคับแล้วนี่เราอาจจะสนับสนุนให้เขาไปเรียนศึกษาตามความถนัดของเขา คนที่ไม่เก่งทางด้านคณิตศาสตร์ต่าง ๆ นี่ก็ให้ไปฝึกวิชาชีพของเขาโดยตรงอาจจะไปช่างกล เป็นช่างซ่อมด้าน IT ต่าง ๆ นี่ตามความถนัดของเขาแต่ละคนนี่ อันนี้เราอาจจะได้ใจเขาที่ว่า เพราะบางคนเขาอาจจะไม่ชอบเรียนทางด้านตำราว่าต้องการฝึกอาชีพให้เขาโดยตรงเลยสามารถที่ไปทำงานได้ แล้วก็คนที่เขาต้องการที่จะมีพื้นฐานทางด้านเกษตรก็ให้ไปอบรมทางด้านเกษตรแล้วก็รู้จักใช้เครื่องมือทางการเกษตรอะไรต่าง ๆ นี่ตามภูมิประเทศที่เขาอยู่ก็อาจจะประโยชน์กับเขาได้แต่ละอาชีพแต่ละพื้นฐานของภูมิประเทศเหล่านั้น บางประเทศบางภูมิประเทศอาจจะทำการเกษตร บางภูมิประเทศก็อาจจะทำทางด้านประมงอะไรต่าง ๆ นี่แล้วก็ฝึกวิชาชีพตามความถนัดแล้วก็ตามลักษณะของภูมิประเทศนั้น ๆ เราก็อาจจะพูดในจุดดีต่าง ๆ เหล่านี้แทนที่จะให้เป็นเงินทุนทางการศึกษาซึ่งที่ผ่านมาเราก็เห็นว่าเงิน กยศ. คนไม่มาใช้คืนแล้วก็ใช้ผิดวัตถุประสงค์มากมายก็เป็นปัญหาจนกระทั่งปัจจุบันนี้ครับ

พักประชุมเวลา ๑๖.๐๐ นาฬิกา

เริ่มประชุมต่อเวลา ๑๖.๒๕ นาฬิกา

ประธาน : เชิญท่านประพันธ์

นายประพันธ์ นัยโกวิท : ขอบคุณท่านประธานครับ ขออนุญาตแก้ไขความคลาดเคลื่อนที่ผมได้แถลงว่าที่รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาบัญญัติเรื่องการห้ามจำหน่ายสุราคือรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๑๘ ซึ่งบัญญัติห้ามขายสุรา แล้วฉบับที่ ๒๑ ที่ผมได้พูดถึงเป็นฉบับที่ยกเลิกฉบับที่ ๑๘ แล้วก็ถ้าจะเป็นความผิดก็ไปอยู่ในกฎหมายของมลรัฐครับ แล้วขอบคุณอาจารย์เจษฎ์ที่ให้ข้อมูล

ประธาน : เชิญอภิชาติ

นายอภิชาติ สุขัคคานนท์ : ผมขออนุญาตกราบเรียนท่านประธานครับ เมื่อกี้เจ้าหน้าที่เขานำจดหมายเปิดผนึกของท่านอาจารย์ธานีกร ภัยวิเชียร ที่มีถึงผมมาให้ แล้วก็ผมมีเนื้อหาสาระที่น่าจะเป็นประโยชน์ก็เลยจะนำกราบเรียนท่านประธานก่อนครับ ขออนุญาตสำเนาเรียนพวกเรากับทุกท่านครับ ขอบพระคุณครับ

ประธาน : เมื่อสักครู่นี้พูดถึงสื่อเอกชนก็เป็นสิทธิของเขาที่เขาจะแสดงความคิดเห็นหรือจะทำอะไรไปในกรอบของเขาเอง แต่ว่าเมื่อรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ เขียนอะไรไปกับสื่อของรัฐจนกระทั่งเสียหาย คือไปให้เสรีภาพในการทำใด ๆ ไม่อยู่ภายใต้อาณัติใคร แล้วตกลงรัฐจะมีสื่อไว้ทำไมถ้าสื่อไม่สามารถจะนำผลงานหรือสิ่งที่รัฐบาลต้องการให้ประชาชนได้รับรู้ไปให้ประชาชนได้รับรู้ สิทธิเสรีภาพมันต้องมีอยู่ภายใต้หน้าที่ ไม่ใช่เป็นเสรีภาพที่ใครจะทำอะไรได้ เพราะนั่นเป็นเงินภาษีอากรเขาตั้งขึ้นมาเขาไม่ได้ตั้งไปเพื่อที่จะทำมาหากิน เขาตั้งเพื่อวัตถุประสงค์ในการเผยแพร่ แล้วไปคุ้มครองสิทธิที่ว่าใครไปสั่งไม่ได้ อย่างนั้นมันอันตราย ถ้าอย่างนั้นก็ต้องยุบคราวนี้เราเขียนไปใหม่ ไม่ทราบพวกเราจำได้ไหมว่าเขียนว่าทั้งนี้ต้องคำนึงถึงภารกิจของการจัดตั้งสื่อ นั้น ๆ เพื่อสะกิดให้เขาเห็นว่า you ไม่ใช่อย่าง Thai PBS เป็นสื่อสาธารณะที่รัฐบาลจัดตั้งใช้เงินภาษีไปแล้วเผยแพร่อะไรของรัฐบาลไม่ได้ กลายเป็นเรื่องที่ว่าเหมือนกับไปจำกัดสิทธิเสรีภาพก็สื่อเอกชนเมื่อเขาตั้งขึ้นมาเพื่อที่จะทำเรื่องเศรษฐกิจ ลองใครที่จะบอกว่าฉันมีสิทธิเสรีภาพไปเขียนเรื่องตารา เรื่องอาชญากรรมเขาก็ปล่อย ก็มันไม่ตรงตามวัตถุประสงค์เขา เขาก็ยังต้องมีรัฐธรรมนูญไว้เพื่อที่จะเผยแพร่กิจกรรมของรัฐก็ต้องเผยแพร่ จะมาบอกไม่ได้ฉันเป็นอิสระ ไม่ได้แต่แน่นอนว่าเวลาเผยแพร่ you ก็มีสิทธิที่จะเผยแพร่ในรูปแบบของ you แต่ต้องไม่บิดพลิ้ว

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

ไม่ไปเปลี่ยนแปลงข้อมูลของเขา หน้าที่มันก็ต้องมีหน้าที่ เพราะฉะนั้นในรัฐธรรมนูญเราจริง ๆ สิ่งเหล่านี้ผมคิดว่าเราพูดได้เพื่อบอกให้รู้ว่าเราก้ระมัดระวังในสิทธิและเสรีภาพของสื่อภายใต้กรอบของภารกิจของเขา ไม่ใช่ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ไม่อย่างนั้นไม่รู้จะตั้งไปทำไม กรมประชาสัมพันธ์ มาบอกว่าผมมีสิทธิจะเสนออะไรก็ได้ ไม่เสนออะไรก็ได้ ที่นี้ขออาจารย์นิติพันธุ์เชิญครับ

นายนิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย : กราบเรียนท่านประธาน ผมขออนุญาตนำเสนอตารางสรุปความคิดเห็นเพื่อประกอบการร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งที่ผ่านมาได้ดำเนินการมาตั้งแต่ต้นเดือนตุลาคม มาจนกระทั่งปลายเดือนธันวาคมนี้ โดยเหตุที่การแสดงความคิดเห็นนั้นจะมีค่อนข้างหลากหลาย แล้วไม่อาจที่จะทำให้อยู่ในกระดาษใบเดียวได้ หรือแผ่นเดียวได้ ผมจึงได้แยกออกมาเป็นทั้งหมด ๔ ส่วนด้วยกัน โดยส่วนแรกนั้นจะเป็นตารางสรุปความคิดเห็นขององค์กรระดับสูงของประเทศ ซึ่งในที่นี้ก็คงหมายถึงตัว สนช. และ สปท. ส่วนที่ ๒ นั้นก็เป็นการสรุปความคิดเห็นของหน่วยงานของรัฐ องค์กรอิสระ และองค์กรอื่น ส่วนที่ ๓ นั้นก็เป็นของพรรคการเมือง ส่วนที่ ๔ เป็นประชาชนคือเวทีรับฟังความคิดเห็น ๓-๔ แห่ง แล้วก็ของประชาชนที่มาตามช่องทางของการรับฟังของรัฐสภา ทั้ง ๔ ชุดนั้นจะมีลักษณะเหมือนกันทั้งหมดคือจะแบ่งเนื้อหาหรือสาระออกเป็น ๓ ส่วนด้วยกัน ส่วนที่ ๑ นั้นจะเป็นกรณีที่มีเครื่องหมายกาถูกไว้ปลายท้ายข้อหรือท้ายหัวข้อ ตรงส่วนนั้นหมายความว่าเห็นความเห็นของภาคส่วนต่าง ๆ รวมถึงประชาชนแล้วเป็นส่วนที่เราได้มีร่างไว้อยู่ในร่างรัฐธรรมนูญของเราแล้ว ส่วนที่ ๒ นั้นเป็นส่วนตัวหนังสือหนาเอียงแล้วก็ขีดเส้นใต้ ส่วนนั้นเป็นส่วนที่เห็นว่ายังไม่อยู่ในร่างรัฐธรรมนูญ และเป็นประเด็นที่น่าจะนำมาพิจารณา ส่วนที่ ๓ นั้นเป็นส่วนที่ตัวหนังสือถูกขีดฆ่า ตรงส่วนนั้นก็จะเห็นประเด็นที่เสนอแล้วเห็นว่าน่าจะอยู่ในส่วนอื่นที่ไม่ใช่ร่างรัฐธรรมนูญหรือน่าจะเป็นส่วนที่ไม่ตรงกับสิ่งที่ร่างรัฐธรรมนูญโดยตรง ยกตัวอย่างเช่นเรื่องการที่พรรคการเมืองต่างเสนอเรื่องวิธีการลงคะแนนเสียงนั้นให้ใช้กา ๒ ใบแบบเดิม ซึ่งผมเข้าใจว่าเราเองนั้นเราก็ตกลงในเรื่องของการที่เป็นกาบัตรใบเดียว แล้วได้ ส.ส. ทั้งแบบเขตและแบบบัญชีรายชื่อ เพราะในส่วนของการขีดฆ่านั้นก็หมายถึงเป็นประเด็นที่ผมเห็นว่าน่าจะเป็นประเด็นที่ไม่จำเป็นที่จะต้องนำมาพิจารณา อย่างไรก็ตามนั้นในรายละเอียดถ้ากรรมการร่างรัฐธรรมนูญทุกท่านนั้นจะไปดูในรายละเอียดนั้นแล้วก็จะหยิบยกกลับขึ้นมาพิจารณาในตอนที่เราไปชะอำนั้นก็ก็เป็นสิ่งที่น่าสนใจ ในการเสนอรายการตารางสรุปทั้งหมดนั้นผมคงจะไม่เสนอตารางเป็นชุด ๆ แต่ผมจะเสนอเรื่องที่มีการพูดหรือเรื่องที่จะนำมาให้พิจารณา โดยจะเสนอเป็นข้อสรุปไปยกตัวอย่างสิ่งที่ผม

อยากจะเสนอนั้นก็คงจะไม่ใช่เสนอเป็นที่ละรายการหรือที่ละส่วน รายการที่คิดว่าน่าจะมีการพิจารณาและคิดว่าเราได้พิจารณาไปแล้วนั้นเรื่องแรกซึ่งน่าจะเป็นเรื่องที่มีการพูดเข้ามาค่อนข้างมากก็คงเป็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ ซึ่งเราเองเราก็ได้มีการบัญญัติไว้ แต่ว่าในข้อเสนอหลายข้อนั้นก็จะมีการพูดถึงเรื่องการกำหนดสัดส่วนของสตรีในการมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญนี้ต่าง ๆ นั้นจะเป็นประเด็นที่ ๑ ที่คิดว่าอาจจะลองพิจารณาดู ซึ่งผมเข้าใจว่าเราเองนั้นเราก็ได้มีการพูดแต่ไม่ได้มีการกำหนดสัดส่วนเอาไว้ชัดเจนว่าจะเป็นสัดส่วนเท่าไรอย่างไร เรื่องที่ ๒ นั้นเป็นเรื่องการเสริมสร้างทัศนคติต่อสตรีที่มีในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เรื่องที่ ๓ นั้นจะเป็นเรื่องการเสนอแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยขอให้กำหนดไว้มีผลบังคับลักษณะที่เป็นเชิงกฎหมาย เรื่องที่ ๔ นั้นก็จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการสาธารณสุขโดยให้มีความใกล้เคียงกันระหว่างสาธารณสุขที่เป็นแบบบัตรทอง ที่เป็นประกันสังคม และที่เป็นข้าราชการต่าง ๆ เหล่านี้เรื่องถัดไปก็เป็นเรื่องหลักประกันของผู้สูงอายุที่ควรจะต้องมีการเขียนให้หลักประกันที่ดีกับผู้สูงอายุไว้ ถัดมานั้นจะเป็นภาคเรื่องเกี่ยวกับการเมืองนั้นก็คงจะเป็นเรื่องของการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกับข้าราชการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการแต่งตั้งข้าราชการต่าง ๆ คือไม่ให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้นเป็นคนที่ยื่นแต่งตั้ง กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องมีความรับผิดชอบทางอาญาในกรณีที่ทำเนิกรและก่อให้เกิดความเสียหายกับรัฐ ถัดไปนั้นก็จะเป็นเรื่องของการเสนอทิศทางการทำสัญญาต่างประเทศซึ่งในคณะผู้เสนอนั้นก็ได้เสนอข้อบทต่าง ๆ ออกมา แต่ว่าเราเองเราก็ได้มีการเสนอในส่วนของเราไปโดยตรง เรื่องของการเลือกตั้งซึ่งตั้งแต่เรื่องขององค์กรอิสระนั้นกำหนดให้คือขอให้มีการสรรหาองค์กรอิสระในลักษณะเปิดเผยและสามารถตรวจสอบได้ อีกทั้งกำหนดให้มีการคัดค้านผลการสรรหาได้ เรื่องการตั้งศาลชำนาญพิเศษโดยเฉพาะเจาะจงเรื่องเกี่ยวกับการทุจริตประพฤติมิชอบ การจัดตั้งศาลเลือกตั้ง และการจัดตั้งแผนกคดีวินัยทางการเงินและการคลังในศาลปกครอง ซึ่งในส่วนนี้ผมเข้าใจว่าในศาลปกครองปัจจุบันก็มีการจัดตั้งไว้อยู่แล้ว องค์ประกอบของคณะกรรมการตุลาการซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกขอ กำหนดไว้ที่ไม่เกิน ๒ คน ชัดเจนลงไปรัฐธรรมนูญ แล้วในส่วนของการตรวจสอบการใช้จ่ายเงิน ซึ่งกำหนดให้ต้องมีการวิเคราะห์ภาระงบประมาณการคลังจากการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาล กำหนดเรื่องยุทธศาสตร์แห่งชาติ และประเด็นความมั่นคงของรัฐไว้ในรัฐธรรมนูญ กำหนดข้อจำกัดเกี่ยวกับเอกสิทธิ์เพิ่มเติมนอกเหนือจากสิ่งที่มีอยู่ในร่างรัฐธรรมนูญของเราเช่นกำหนดเรื่องให้เอกสิทธิ์

เป็นอันขาดลงถ้าหากเป็นกรณีของการพิจารณาทุจริตประพฤตินิยมชอบ กำหนดเรื่องประเด็น การปฏิรูปให้ชัดเจนว่าจะปฏิรูปเรื่องอะไร และกำหนดให้มีการเสนอลงประชามติในประเด็นปฏิรูป ต่าง ๆ เหล่านี้ กำหนดเรื่องของระบบการดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในรัฐสภา เช่น ประธานสภา มา จากภาครัฐบาลแต่ว่ารองประธานสภาจากพรรคที่มีคะแนนเสียงต่ำลงมา กำหนดให้ประชาชน เป็นผู้มามีสิทธิในการฟ้องร้องกรณีที่รัฐใช้อำนาจแล้วกระทบต่อส่วนรวม กำหนดเรื่องเสรีภาพ ในทรัพย์สินต่าง ๆ เรื่องการถือครองที่ดิน การใช้พลังงาน การปลูกฝังจิตสำนึกของประชาชน ต่าง ๆ เหล่านี้ ซึ่งในทั้งหมดนี้โดยทั่ว ๆ ไปจะเป็นหัวข้อหรือหัวข้อที่ได้มีการร่างรัฐธรรมนูญไว้ เป็นส่วนใหญ่แล้ว เรื่องที่ยังขาดอยู่นั้นก็เป็นอย่างที่ผมได้เรียนให้ทราบเมื่อสักครู่นี้ ซึ่งถ้าหากจะดู เป็นรายการไปผมไม่ทราบเราจะดูเป็นรายการไปไหมครับ

ประธาน : ผมคิดว่าคงไม่ต้อง เพราะว่าส่วนที่กากบาทคือส่วนที่อาจารย์ดูแล้ว แล้วก็เราทำแล้ว ก็เหลือแต่ส่วนที่ไม่ได้กากบาท ผมคิดว่าถ้าอาจารย์มีอะไรอยากจะให้พิจารณา เป็นพิเศษก็เอาเฉพาะตรงนั้น แต่ส่วนอื่น ๆ จะให้ฝ่ายเลขานุการเขาเอาไปแยกแยะว่ามันอยู่ใน กลุ่มมาตราอะไรของเรา แล้วเอาไปใส่ตรง footnote ไว้ พอเราพิจารณาไปถึงแถวนั้น ให้เขา raise ขึ้นมาว่ามีคนเสนอเรื่องนี้ว่าอย่างไร แล้วเอาหรือไม่เอาเราก็จะได้ตัดสินใจไปตรงนั้นเลย ทางผู้ช่วยเลขานุการ ๒ คนจะทำได้ไหม ต้องอ่านร่างของเราจนจบใช้ไหม แล้วก็ไปอ่านในข้อเสนอ พวกนี้ แล้วก็เอาไปใส่ทำ mark ไว้ว่ามีคนเสนอแล้วหน้าไหน พอถึงเวลาเราพิจารณาถึง มาตราฉบับนี้ก็หยิบขึ้นมาบอกว่ามีคนเสนอเรื่องนี้เราก็จะไม่หลุดอะไรเลย เว้นแต่บางเรื่อง ที่เขาเสนอแบบประชานิยมคือหมายความว่าเสนอเอาใจคนเพื่อฟังดูดีแต่ทำไม่ได้ อย่างนั้น เราจะตัดท่านอาจารย์จะตัดเสียตรงนี้ก่อน ไม่เอา เพราะว่าเวลาเราไปพูดต่อหน้าสื่อเดียวเรา เสียคะแนน

นายนิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย : คือในส่วนที่ตัดก็ค่อนข้างเยอะอยู่เหมือนกัน ตรงพวกนั้นในหลาย ๆ เรื่องก็อาจจะเป็นเรื่องของประชานิยมบางส่วน แล้วบางส่วนนั้น ก็อาจจะไปโยงถึงเรื่องการกระจายอำนาจท้องถิ่นต่าง ๆ เหล่านี้เหมือนกันเช่นบอกว่า ให้เลือกผู้ว่าโดยตรง เป็นต้น ซึ่งในส่วนนี้ผมเข้าใจว่าโดยระบบของเราในปัจจุบันเราคงไม่ได้ตั้งใจ เป็นอย่างนั้น

ประธาน : เราก็ตัดออก ทางเลขานุการรับไปดูได้ไหมว่าอันไหนที่มันเป็น ประเภทประชานิยมที่เราฟังดูดีแต่ทำไม่ได้

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

วิรุทัย ๖/๕

นายธิตีพันธ์ เชื้อบุญชัย : แล้วจริง ๆ ในคอลัมน์แต่ละคอลัมน์นั้นก็จะมี
บอกเลขมาตราอยู่แล้ว

ประธาน : เลขมาตรานี้มันเลขมาตราของใคร

นายธิตีพันธ์ เชื้อบุญชัย : อยู่ใน first draft นี้ ฉบับร่างนี้ครับ ความจริง
ถ้าทางฝ่ายเลขานุการจะให้อาจารย์ทั้ง ๒ ท่านช่วยดูด้วยผมว่าน่าจะเป็นประโยชน์

ประธาน : ดี. ไป workout ๒ คนก่อนไปชะอำ workout ให้เสร็จ แล้วก็
note เอาไว้ แต่ว่าช่วยกันดูว่าอันไหนที่มันเป็นประชานิยมก็ตัดออกไปเลยไม่ต้องไปยกขึ้นมา
อย่างเหลือไปเห็นปีบเขาบอกว่าให้มีการทำงานร่วมกันของ ป.ป.ช. และ ป.ป.ท. อันนี้เขาคง
ใช้ของเดิม คือของใหม่เราไม่แล้ว ของใหม่เรา ป.ป.ท. อยู่ใต้อำนาจ ป.ป.ช. อยู่แล้ว ที่นี้มีอันไหน
ที่อาจารย์อยากให้ขึ้นมาพิจารณาเป็นพิเศษใหม่ เรื่องที่เขาเสนอมามีอะไรที่ดูมันแจ่ม ๆ มีไหม

นายธิตีพันธ์ เชื้อบุญชัย : มันก็คงจะเป็นเรื่องที่ผมคิดว่าเรากำลังพิจารณาอยู่
อย่างเช่น แผนการศึกษาแห่งชาตินั้นผมเชื่อว่าเราก็ดูอยู่แล้ว อาจจะมีเรื่องสาธารณสุข คือที่เสนอ
เขาพยายามเสนอให้มีความระดับเสมอภาคกันระหว่างคนที่ได้สิทธิตามบัตรต่าง ๆ

ประธาน : แผนการศึกษาแห่งชาติผม note ของผมไว้แล้วเหมือนกันว่า
เราจะไปเต็มว่าจะต้องมีกฎหมายแผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อมุ่งไปสู่อะไร ก็เลยคิดขึ้นมาได้ว่า
ในเวลาที่เราจะเขียนเรื่องปฏิรูปเราคงเขียนการปฏิรูปแบบสั้น ๆ ว่าให้มีการตรากฎหมาย
หรือดำเนินการปฏิรูปในเรื่องดังต่อไปนี้ ๑. ปฏิรูปหน่วยงานที่เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย
เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ เช่นบอกว่าจะสามารถก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ไม่ตกอยู่ใต้อาณัติ
คำสั่งของใครอะไรอย่างนี้ คือเราจะเขียนเป็นกว้าง ๆ ตรงนั้นอาจจะต้องมาช่วยกันคิดว่า
วัตถุประสงค์จริง ๆ อะไรเป็น main เพราะเราจะไม่ไปคิดวิธีให้ เราจะบอกว่าเราต้องการอะไร
ผลอะไร เขาก็จะได้ไปหาคนมาคิดแทนเรา เราคิดคนเดียวคงไม่ไหว

นายธิตีพันธ์ เชื้อบุญชัย : อีกประเด็นซึ่งมันอาจจะประเด็นที่ไม่ใช่เป็น
ประเด็นหลักใหญ่ ก็มีเรื่องขององค์ประกอบของ ก.ต. ซึ่งเข้าใจว่าน่าจะเป็นองค์ประกอบของ
กรรมการศาลปกครองด้วยนั้น

ประธาน : ใครเสนอมา

นายธิตีพันธ์ เชื้อบุญชัย : ตรงนั้นมีจากภาคประชาชนใส่กล่อง

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

วีรยุทธ์ ๖/๖

ประธาน : ประชาชนจะรู้เรื่อง ก.ต. ด้วยหรือ ประชาชนที่เป็นผู้พิพากษา
เสียกรรมัง

นายนิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย : น่าจะเป็นผู้พิพากษา แล้วก็จะมีจากอีกหน่วยงานหนึ่ง

ประธาน : แต่เพราะว่าที่เราเขียนเขา happy กันหมดแล้วตั้งแต่ประธานศาลฎีกา
ลงมาจนถึงข้างล่าง เพราะเราไม่เขียนอะไรเลย เราเพียงแต่รับรองความเป็นอิสระ แล้วก็
บอกแต่เพียงว่าให้มีคนนอกด้วยแล้วพวกคุณเลือกกันมาเองก็แล้วกันแค่นี้เขาก็ happy แล้ว

นายนิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย : คือเฟอิญเขาเขียนเหมือนกับลักษณะคล้าย ๆ ว่า
พอไม่กำหนดไว้มันเหมือนกับว่าที่หลังฝ่ายการเมืองอาจจะมาเพิ่มเป็น ๔ เป็น ๖ หรือเป็นครั้งหนึ่ง
ต่าง ๆ ได้เขาเป็นกังวลอย่างนั้น

ประธาน : ก็พวกเขาเลือกกันเอง ที่เราเขียนไว้บอกไม่เกิน ๒ คน ในรัฐธรรมนูญ
เราเขียนบอก ๑. ให้เป็นพวกเขาทั้งหมด ๒. ให้มีคนนอกไม่เกิน ๒ คน ๒ คนนั้นให้มาจาก
การที่เขาเลือกกันเอง ฉะนั้นฝ่ายการเมืองทำอะไรมากไปกว่านี้ไม่ได้

เลขานุการ : ขออนุญาตกราบเรียนท่านประธานครับ ในจำนวนไม่ได้บอกครับ
แต่บอกว่าประธานอย่างของศาลยุติธรรมจะบอกว่าประธานศาลฎีกาเป็นประธาน แล้วกรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นข้าราชการตุลาการในแต่ละชั้นศาล และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็น
ข้าราชการตุลาการบรรดาที่ได้รับเลือกจากข้าราชการตุลาการตามที่กฎหมายบัญญัติ เพราะว่า
อันนี้เป็น requirement ของศาลในตอนที่เราร่างเราก็เอา requirement ของศาล
มาพิจารณาแล้วครับ

ประธาน : เราก้เปิดกว้างไว้จะเอาที่คนก็ไปออกกฎหมาย แต่ว่าไม่ว่าจะเป็นที่คน
เขาก็เลือกกันเอง เขาก็มีหลักประกันของเขา

นายประพันธ์ นัยโกวิท : ผมขออนุญาตต่อตรงนี้ถึงคณะกรรมการอัยการนัดหนึ่ง
เพราะมันต่อกันนัดหนึ่ง คือในขององค์กรอัยการในส่วนของคณะกรรมการอัยการร่างของเรา
ที่ผ่านไปตามกรรมการโดยตำแหน่ง คือจะมีกรรมการอัยการโดยตำแหน่งอย่างเช่นอัยการสูงสุด
อะไรอย่างนี้เป็นต้น หรือตอนนี้จะมีรองอัยการสูงสุดซึ่งเป็นกรรมการอัยการโดยตำแหน่ง
ตามลำดับอาวุโสไม่เกิน ๔ คน ตกกรรมการโดยตำแหน่งไปครับ

เลขานุการ : ขออนุญาตกราบเรียนท่านประธานครับ ในประเด็นนี้ท่านประพันธ์
ได้หารือกับผมแล้วก็ได้พูดคุยกันเบื้องต้นก็บอกว่า เพราะฉะนั้นจะปรับเป็นว่าองค์ประกอบของ

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

วโรกาส ๖/๗

คณะกรรมการอัยการเราคงจะมีตัวหลัก ๑. ก็คือตัวประธานกรรมการซึ่งต้องไม่เป็นพนักงานอัยการ
อันที่ ๒ ก็คือผู้ทรงคุณวุฒิบรรดาที่ได้รับเลือกจากพนักงานอัยการตามที่กฎหมายบัญญัติ ดังนี้
ผมก็เลยเติมไปว่าต้องดำเนินการโดยคณะกรรมการอัยการซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยก็คือ
กำหนดเป็นมาตรฐานเป็นขั้นต่ำไว้ว่าต้องมีกรรมการดังต่อไปนี้ ส่วนว่าจะมีกรรมการ
โดยตำแหน่งอื่นหรือไม่ก็ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติครับ ในร่างที่กำลังจะเอาไปชะอำ
ท่าน raise ขึ้นมาผมแก้

ประธาน : เวลาเราพูดอะไรเขาก็ note ไว้

นายประพันธ์ นัยโกวิท : ของร่างเดิมถูกแล้วครับ ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งบรรดา
ที่ได้รับเลือกจากพนักงานอัยการอันนั้นถูกแล้ว

นายภัทร คำพิทักษ์ : ท่านประธานครับ ต่อเนื่องจากอาจารย์นิติพันธุ์กับ
ท่านประธานหรือกันเมื่อกี้ นะครับ มันมีข้อเสนอของศาลปกครองมาเรื่องนี้ผมไม่แน่ใจว่า
เรามีบัญญัติไว้หรือยังนะครับ ในข้อเสนอของเขา เขาบอกว่าควรจะมีการปรับปรุงคณะกรรมการ
วินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล อันนี้เขาบอกว่าเดิมมันเป็นปัญหาอยู่ว่าเรื่องศาลว่า
อำนาจหน้าที่ระหว่างศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหารหรือศาลอื่นมันจะเป็นอย่างไร
รัฐธรรมนูญเมื่อปี ๒๕๔๐ ให้มีคณะกรรมการชุดหนึ่งที่ประกอบด้วยประธานศาลฎีกาเป็น
ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานศาลอื่น และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีกไม่เกิน ๔ คนเป็นกรรมการ
ที่นี้ข้อเสนอของศาลปกครองที่มีมาถึงผมเข้าใจว่าจะเกิดจากปัญหาของการทำงานของ
คณะกรรมการชุดนี้ เขาเสนอว่าเพื่อให้การวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล
มีความสมเหตุสมผล แล้วก็เน้นหนักในทางวิชาการมากขึ้น ไม่ยึดโยงกับศาลใดศาลหนึ่ง
เขาบอกว่าควรจะมีตัวแทนจากทุกศาลไม่ว่าจะเป็นตัวแทนจากศาลยุติธรรม ศาลปกครอง
ศาลทหาร หรือศาลอื่น ๆ (ถ้ามี) อย่างน้อยศาลละ ๑ คน เป็นฝ่ายเลขานุการร่วมกัน อันนี้
คือข้อเสนอเขาว่าฝ่ายเลขานุการควรมีตัวแทนจากศาลทุกศาล เพื่อที่จะให้ทุกศาลมีส่วนร่วม
ในการนำเสนอข้อมูลต่อคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลอย่างเสมอภาคกัน
เข้าใจว่าจะเป็นปัญหาจากการทำงานของเขา

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

วันที่ ๗/๑

ประธาน : อันนั้นรายละเอียดปลีกย่อยเราให้เขาไปเขียนในกฎหมาย เพราะเราบอกว่าให้มีผู้ทรงคุณวุฒิอื่นไม่เกิน ๔ คนตามที่กฎหมายบัญญัติเขาก็ไปตกลงกันเอาเอง

เลขานุการ : คือเรียนท่านประธานครับ คือจริง ๆ ประเด็นนี้เราตอนพูดถึงเรื่องศาลปกครองเรายกประเด็นนี้ขึ้นมาพูดกันครั้งหนึ่งแล้ว แล้วเราก็บอกว่าเราลือกเฉพาะกรรมการว่ากรรมการจะมีใครบ้าง ซึ่งก็มีอันนี้ปุ๊บแล้วก็มีผู้ทรงวุฒิ แต่ปัญหาของเขาเป็นปัญหาเกี่ยวกับผู้ช่วยเลขานุการ คือเขาอยากให้อาจารย์ท่านประธาน

ประธาน : ก็ไปออกกฎหมายเอาเอง คือพวกนี้เขายังจะต้องไปทะเลาะกัน อีกว่าจะเอาใคร ก็ไปทะเลาะกันเสียให้เสร็จ ที่นี้พวกกฎหมายพวกนี้นะผมดูบทเฉพาะกาล คุณมันยังไม่ได้พูดถึงพวกนี้ ต้องให้ใครไป list ว่าพวกที่เราเปลี่ยนมันมีกฎหมายอะไรบ้าง แล้วที่จำเป็นจะต้องมีกฎหมายใหม่มีกฎหมายอะไรบ้าง list มาดู เพราะว่าบางเรื่องมันต้องทำ ถ้าไม่ทำเขาทำงานต่อไปไม่ได้ บางเรื่องมันอาจจะปล่อยให้เขาไปเมื่อไรก็ได้ เพราะฉะนั้นจะได้เอามาดูกันอีกทีหนึ่ง ให้ไป list มาให้หมด

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ : ท่านประธานครับในส่วนที่เกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญนี้ เพราะว่าจริง ๆ แล้วทางนั้นทางศาลรัฐธรรมนูญเขาก็เสนอมา แต่ว่าข้อเสนอมันเป็นไปตาม ข้อเสนออันเก่าแล้วก็ไม่มีอะไรใหม่ ผมก็เลยอยากจะเรียนถามที่ประชุมว่า บังเอิญว่า มันอาจจะมีการ น่าจะมีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบในคณะกรรมการสรรหาแล้วก็ องค์ประกอบของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เนื่องจากถ้าเราดูจากร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เราจะเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญได้รับอำนาจพิเศษเพิ่มขึ้นหลายประการ แล้วก็ปัญหาอันหนึ่ง ก็คือว่าเราได้รับวาทกรรมต่าง ๆ ว่าเป็นศาลที่ไม่ได้ยึดโยงกับประชาชน ซึ่งอันนี้ถ้าเราจะแก้ ข้อกล่าวหาแล้วก็ศาลรัฐธรรมนูญจะมีอำนาจเพิ่มขึ้นอย่างมากมาเป็นว่าถ้าเราจะเพิ่ม คณะกรรมการสรรหาตุลาการก็อาจจะทำได้ในขณะนี้นะครับ โดยผมเคยเสนอให้มีประธาน รัฐสภาหรือว่าตัวแทนจาก ครม. เข้ามาเพิ่มขึ้นก็อาจจะเพิ่ม คล้าย ๆ ว่ามีความชอบธรรม มากขึ้นที่จะทำให้ศาลรัฐธรรมนูญได้รับการยอมรับมากขึ้นจากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ แล้วก็ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญก็อาจจะให้มีสัดส่วนจากด้านนิติศาสตร์แล้วก็ฝ่ายสังคมศาสตร์ หรือว่าด้านรัฐศาสตร์ให้มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน เพราะว่าศาลรัฐธรรมนูญเป็นศาลไม่ใช่

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

ศาลยุติธรรมเป็นศาลที่พิจารณาเกี่ยวกับเรื่องของการเมืองเสีย ๘๐ เปอร์เซ็นต์ นอกจากนั้น ก็เป็นเรื่องของสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ เพราะว่าถ้าเราได้มาจากฝ่ายกฎหมายการพิจารณาต่าง ๆ มันจะมุ่งออกมาทางด้านกฎหมายมากกว่าทางด้านสังคมศาสตร์หรือรัฐศาสตร์ คำวินิจฉัย ของศาลรัฐธรรมนูญส่วนใหญ่มันออกจากทางด้านรัฐศาสตร์ก็เป็นส่วนหนึ่งนะครับ แล้วก็ ฝ่ายนิติศาสตร์ก็อาจจะมีการครอบงำนำเสนอข้อกฎหมายมากกว่าทางด้านสังคมศาสตร์ หรือทางด้านรัฐศาสตร์ เพราะฉะนั้นผมเลยคิดว่าถ้าเราเปลี่ยนสัดส่วนให้ฝ่ายรัฐศาสตร์แล้วก็ ฝ่ายนิติศาสตร์มีจำนวนที่ใกล้เคียงกัน แต่ว่าคงให้ฝ่ายกฎหมายมีจำนวนมากกว่า ก็อาจจะ เป็นไปตามบริบทที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันได้ครับ ก็คือเรียนเสนอมา

ประธาน : ระบบศาลมันไปยึดโยงกับประชาชนมากมันก็อันตราย ทีนี้ถ้าให้ ประธานรัฐสภากับคณะรัฐมนตรีเข้ามาร่วมมันจะทำให้ขาดความเป็นกลางใหม่ทั้ง ๒ คน เขาเป็นพวกเดียวกัน แล้วก็เวลาเขาเลือกเขาก็อาจจะเลือกคนที่เป็นของเขา คือถ้าในอเมริกา นี่ไม่เป็นไร เพราะว่าเรามั่นใจว่าเขาจะมองระยะยาว แต่ในเมืองไทยเราขนาดเราไม่ให้ เขามาอยู่ ปี ๒๕๔๐ ยังจัดการเสียจนล้มระเนระนาดเลย เพราะฉะนั้นอันนี้ต้องระมัดระวัง ผมคิดว่าเราตอบเขาได้ในเรื่องการยึดโยงกับประชาชน เพราะองค์กรอิสระมันก็ยึดโยงแบบ เท่าที่มันเป็นก็คือให้วุฒิสภาเป็นคนให้ความเห็นชอบ ถ้าเราไปปล่อยให้ไปวิ่งเต้น กับคณะรัฐมนตรีกับรัฐสภามันแย่งเสียตั้งแต่แรกแล้วครับ

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ : ท่านประธานครับ ที่ผมเสนอมานี้เพราะผมมั่นใจ ในร่างของเราที่ว่าเราจะคัดสรร ไม่ว่าจะจาก ส.ส.เข้ามาหรือว่าจาก ครม. เข้ามาเราก็คัดกรอง มาอย่างดีแล้วครับ ผมก็มีความมั่นใจพอสมควรที่เราจะได้คนที่ค่อนข้างที่จะทำเพื่อ ประโยชน์ส่วนรวม เพราะถ้าเรามั่นใจในกระบวนการสรรหาทั้งฝ่ายนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการเข้ามานั้นะครับผมก็ค่อนข้างที่จะสบายใจว่าถ้าเราได้ประธานตำแหน่งองค์กร ฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ ตุลาการเข้ามาจะทำให้สถานภาพของศาลรัฐธรรมนูญได้รับความ เชื่อถือมากยิ่งขึ้น ผมถึงเรียนท่านประธาน

ประธาน : แต่ว่าข้อกังวลของเราก็คือว่า ลองนึกนะครับว่า นายฯ เขา มาเป็นตัวแทนคณะรัฐมนตรี ประธานรัฐสภาเขาเป็นตัวแทนแล้วเขามานั่งประชุมกับประธาน ศาลฎีกา ประธานศาลปกครอง ถามว่า ๒ คนนั้นเกรงใจไหม ตอบได้เลยว่าเกรงใจ

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

เพราะฉะนั้นก็จะลำบาก ถ้าเราจะไม่ให้เขายุ่งเกี่ยวกับการเมืองก็อย่าไม่ควรเอาเข้า เราถึงไปพูดสำห้ไปคิดให้แต่ละองค์กรรมทั้งศาลรัฐธรรมนูญเอาผู้แทนมาสักคนหนึ่งที่ตัวแน่ใจว่าคนนั้นจะเป็นคนที่ดูแลได้กว้างขวาง และทั้งหมดจะเป็น ๕ องค์กรอิสระ ๔ บวก ๑ แล้วก็ศาลปกครอง ศาลยุติธรรมเป็น ๗ ซึ่งเราเชื่อว่าทั้งหมดนี้มันเป็นกลางพอได้ แล้วก็วางใจได้ว่าเขาคงไม่อยู่ใต้อาณัติใคร คือสิ่งที่เรากังวลที่สุดคือไม่อยากให้คนเหล่านี้อยู่ใต้อาณัติใคร และไม่ต้องเกรงใจใคร

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ : ท่านประธานครับ แล้วก็อีกประเด็นหนึ่งคือปัญหาขององค์ประกอบของตุลาการครับ ถ้าเราจะเพิ่มจากฝ่ายรัฐศาสตร์หรือฝ่ายสังคมศาสตร์ให้จำนวนทัดเทียมกันกับฝ่ายนิติศาสตร์จะสมควรไหมครับ เพราะว่าเราดูจากปัจจุบันนี้ร่างมาจากศาลฎีกา ๓ ท่าน นอกจากนั้นก็ไปนักกฎหมายมหาชนแล้วก็มาจากแหล่งต่าง ๆ อีกจะทำให้สัดส่วนของฝ่ายสังคมศาสตร์หรือรัฐศาสตร์มีน้อยมากเลยประมาณ ๓ คนเท่านั้นเองนะครับ แล้วก็ที่ผมเคยเรียนที่ประชุมแล้วว่า คำวินิจฉัย หรือว่าคดีต่าง ๆ ที่สู่ศาลรัฐธรรมนูญเป็นคดีค่อนข้างจะเป็นการทางการเมืองก็อยากจะได้มีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของตุลาการบ้างครับ

ประธาน : แต่คนที่มาจากศาลปกครองไม่ใช่กฎหมายตรงนะครับ ศาลปกครองส่วนใหญ่จะมารัฐศาสตร์ เพราะว่าพื้นเพเขาจะมาจากทางนั้นก่อน แล้วก็เวลาเขารับสมัครคนไม่จบกฎหมายเขายังเอาเลย เพียงแต่เขาเพิ่งรับไปเมื่อเร็ว ๆ นี้แต่ต้องเคยรับราชการเคยเป็นอะไร ๆ เพราะฉะนั้นส่วนใหญ่จะไม่ใช่นักกฎหมายโดยตรง เป็นนักรัฐศาสตร์เสียเป็นส่วนใหญ่ หรือถ้าเป็นนักกฎหมายก็เป็นนักกฎหมายมหาชนที่นั่น เพราะฉะนั้นส่วนของตุลาการศาลปกครอง ๒ คนบวกกับสาขารัฐศาสตร์ ๑ คนเป็น ๓ คน แล้วก็ผู้รับราชการอีก ๒ คนก็ ๕ คน ที่นี้ใน ๕ คนนั้นอาจจะมึ้นักกฎหมายผสมอยู่ด้วยสักคนหรือ ๒ คนมันก็จะไปผสมกันแล้วก็สัดส่วนอย่างใกล้เคียงกันอยู่แล้ว เชิญครับ

นายนิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย : คือจริง ๆ ผมอาจจะเห็นแย้งท่านรองประธาน คือประเด็นหลักมันมีประเด็นทางการเมือง คือมันก็เป็นประเด็นทางการเมืองก็ไม่น้อย แต่ว่าสิ่งที่กังวลก็คือว่าถ้ามันเป็นประเด็นกฎหมายแล้วใช้วิธีการพิจารณาแบบการเมือง ซึ่งก็เหมือนปี ๒๕๔๐ ตอนนั้นปี ๒๕๔๓ ปี ๒๕๔๔ ตรงนั้นที่มันเกิดขึ้นมา อันนี้ที่ผมคิดว่า

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

มันจะส่งผลกระทบต่อไปไกล เพราะว่าเวลาที่วินิจฉัยมันเป็นออกมาในทางกฎหมายอย่างไร แล้วมันผูกพันศาลทุกศาล ผูกพันทุกองค์กร คือถ้ามันไม่ตรงตามหลักกฎหมายในบางเรื่อง นะครับมันก็จะส่งผลกระทบต่อภาพใหญ่ของประเทศนะครับท่านอาจารย์

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ : มีทั้งส่วนที่เป็นกฎหมายตามข้อเท็จจริงนะครับมันก็ได้ สัดส่วนกันอยู่แล้ว ส่วนกฎหมายเราก็ต้องฟังทางฝ่ายนักนิติศาสตร์อยู่แล้วนะครับ แล้วก็ บริบททางด้านสังคมทางด้านกฎหมายทางด้านรัฐศาสตร์มันก็มีอยู่ ปน ๆ กันอยู่ เพราะฉะนั้น ผมถึงบอกว่าอยากจะได้อาได้ สัดส่วนที่มันใกล้เคียงกันมันก็จะทำให้กลมกลืนกันสำหรับคำ วินิจฉัยตรงนั้นครับ

ประธาน : เชิญครับ

นายภูมรัตน์ ทักษาดิพงษ์ : ขออนุญาตครับอาจารย์ครับ คำว่า ยึดโยง ทางการเมืองมันเป็นวาทกรรมของพรรคเพื่อไทยนะครับเพื่อแสวงความได้เปรียบ ทางการเมือง แล้วเราก็บางทีเราจะไปตกหล่มวาทกรรมพรรคเพื่อไทยนี่อยู่เสมอนะครับ มีอยู่ ครั้งหนึ่งมันลามปามไปถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ว่าพระมหากษัตริย์ไม่ต้องยึดโยงทางการเมือง ยึดโยงกับประชาชนด้วยนะครับ แล้วก็มีการเสนอให้พระมหากษัตริย์ที่จะแถลงหรือจะ อะไรนี่ต้องแถลงต่อสภาผู้แทนราษฎรก่อน แล้วก็มีการห้ามพระมหากษัตริย์ไม่ให้พูดเรื่องนั้น ไม่ให้เขียนเรื่องนั้นไม่ให้อะไรต่ออะไรต่าง ๆ แต่ถ้าจะทำจะเขียนต้องขออนุญาต จากสภาผู้แทนราษฎร คำนี้คำเดียวครับ ยึดโยงกับประชาชน เพราะฉะนั้นผมคิดว่า คือเรียกว่าเราทำตามสิ่งที่เราคิดว่าดีที่สุดแต่อย่าไปหลงคำนี้มัน

ประธาน : เชิญอาจารย์อุดม

นายอุดม รัฐอมฤต : ผมไม่เถียงด้วยนะครับเรื่องประเด็น ผมขออนุญาต ผมมีประเด็นเพิ่มอันเดียวที่ผมคิด พอตีไปเห็นกรณีของ ป.ป.ช.ที่เขาต้องเลือกประธาน กันใหม่ ผมนั่งนึกถึงผู้ตรวจการแผ่นดินมี ๓ คนก็ต้องมาเลือกประธานกันแล้วผลัดเปลี่ยนกัน เวียนเป็นประธานก็มี ที่เราติดกันท่านรองสุพจน์เคยพูดถึงเรื่องว่าอยากให้หมุนเวียนประธาน ศาลรัฐธรรมนูญ ใจผมก็ยังไม่ ๒ จิต ๒ ใจนะครับแล้วก็ไปคิดว่าประเทศอื่นเขาทำอย่างไรในการ ที่เขามีประธานเขาไม่ได้ให้เลือกกันเอง เขากำหนดมาเลยว่าคนไหนเป็นประธาน ซึ่งผมคิดว่า ระบบนี้น่าจะไม่น่าจะให้คนที่ต่างคนต่างมาแล้วมาบอกว่าใครเหมาะที่จะเป็นประธาน ผมยัง

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

มองว่าระบบสรรหามันน่าจะรู้แล้วว่าในบรรดา ๕ คน ๗ คน ๙ คนอะไรนี่ดูแล้วคนเหล่านี้ดูแล้วใครเหมาะที่จะทำหน้าที่เป็นประธานมากกว่ากัน แทนที่จะให้เขาไปเลือกกันเองว่า คุณคิดว่าจะเกรงใจใครไปฮั้วกับใครได้ คุณเลือกผม ผมเลือกคนนั้นคนนี้อะไรแล้วแต่ ผมยังมองว่าระบบสรรหามันควรจะไปได้ถึงการบอกว่าคนไหนเป็นประธาน ซึ่งตรงนี่คือข้อที่ผมคือดูจากที่ผ่านมาแล้วมันทำให้กลายเป็นข้อวิพากษ์วิจารณ์ในสื่ออะไร ท่านคนนี่มาแน่ ๆ อะไรต่าง ๆ เพราะผมมองว่าอันนี้มันกลายเป็นว่าองค์กรอิสระมันกลายเป็นองค์กรทางการเมืองว่าขนาดจะเลือกใครเป็นประธานนี่ยังต้องมานั่งฮั้วกันว่าใครคุยกับใครได้ ผมอยากเสนอให้ตัดประเด็นเรื่องการไปเลือกกันเอง เพราะว่ามองดูสำหรับคนไทยแล้วมันไม่ค่อยเป็นภาพของความเลือกตามความเหมาะสม ผมยังมองว่าไหน ๆ เราสรรหาแล้วเราก็มั่วไปเลย ส่วนใครจะมาจากศาลมา ๓ คน ศาลปกครองมา ๒ คน ผมคิดว่ากรรมการสรรหานั้นจะเป็นคนที่บอกได้ว่าในบรรดา ๙ คนที่มาใครที่เหมาะสมที่จะทำหน้าที่ประธานหรือว่าอย่างไรในกรณีที่ประธานพ้นผมคิดว่าการสรรหาคนเข้ามาใหม่ก็จะต้องมาดูว่าคนไหนที่เหมาะสมจะเป็นประธาน ผมมีความเห็นแบบนั้นนะครับ เพราะว่าเพื่อจะเลี่ยงการเมืองในระบบองค์กรอิสระครับ

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ : ผมขออนุญาตกล่าวอะไรบางอย่างนะครับ เพราะว่ามันเกี่ยวพันเรื่องของการเลือกประธานศาลรัฐธรรมนูญ คือประธานศาลรัฐธรรมนูญมันมีตำแหน่งที่ค่อนข้างที่จะคล้าย ๆ ว่าใคร ๆ ก็อยากเป็น แต่ว่าความเหมาะสมในการที่ใคร ๆ อยากรับมันมีอยู่ แล้วก็ในขณะเดียวกันความเหมาะสมต่าง ๆ มันขึ้นอยู่กับหลายประการ เพราะว่าศาลรัฐธรรมนูญเราไม่ได้เป็นระบบศาลปิด เมื่อมีนักกฎหมายเข้ามา สมมุติ ๖ ท่านแล้วก็มีฝ่ายสังคมศาสตร์ ฝ่ายรัฐศาสตร์ ๓ ท่าน เวลาเลือกเข้ามาผมขอภัยด้วยนะครับ ถ้ามันอาจจะไปพาดพิงส่วนราชการไหนถ้ามาจากศาลฎีการะบบศาลยุติธรรมเป็นระบบปิด ท่านเรียนมาท่านจบมาท่านได้เนติมา บางที่ท่านก็จบภายในนะครับ ไม่ได้เป็นการคล้าย ๆ ว่าได้มีประสบการณ์อะไรต่าง ๆ ที่หลากหลายเหมือนกับบางท่านที่จบต่างประเทศแล้วก็ผ่านกระบวนการทำงาน มีประสบการณ์ต่าง ๆ เป็นระบบเปิด แล้วก็ศาลรัฐธรรมนูญเราจำเป็นที่จะต้องมีการอ้างอิงหรือว่าใช้ประสบการณ์ต่าง ๆ เอามาในการที่จะวินิจฉัยคดีต่าง ๆ มา ถ้าเราได้ประธานซึ่งมาจากระบบปิดบางครั้งเราอาจจะได้คำวินิจฉัยซึ่งอาจจะ

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

ไม่เป็นที่หลากหลายเขียนในบริบทปัจจุบัน และอีกประการหนึ่งความที่เป็นระบบปิดจะทำให้วิสัยทัศน์ต่าง ๆ มันไม่กว้างขวางเท่าที่ควร มันมีประสบการณ์ต่าง ๆ เช่น เราเดินทางไปต่างประเทศไปทำความตกลงแล้วก็ไปทำความรู้จักกับศาลต่าง ๆ เพราะเราเป็นศาลรัฐธรรมนูญไทยเป็นส่วนหนึ่งของศาลรัฐธรรมนูญเอเชียแล้วก็ต่าง ๆ ทั่วโลก เราทำ MOU ต่าง ๆ กับประเทศต่าง ๆ หลายสิบประเทศนะครับ เรามีความตกลงมีการแลกเปลี่ยนบุคลากร มีการแลกเปลี่ยนการเยือนกันเพื่อจะให้บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญไทยได้รับการเป็นที่ยอมรับแล้วก็เป็นที่รู้จักของนานาประเทศ แต่ขณะเดียวกันบางท่านท่านไม่สามารถที่จะไปสื่อสารกับผู้คนต่าง ๆ ได้เลยนะครับ ท่านไม่สามารถที่จะใช้ความเห็นส่วนตัวไปแสดงทัศนคติอะไรต่าง ๆ กับต่างประเทศได้เลยนะครับ อันนี้ความเห็นผมส่วนตัวนะครับขออภัยด้วยถ้าไปกระทบกับองค์กรใด ผมเลยมีความเห็นว่าถ้าเราสามารถที่จะมีการหมุนเวียนประธานศาลรัฐธรรมนูญได้ก็จะทำให้พลวัตรของศาลรัฐธรรมนูญมันเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคมโลกแล้วก็สังคมของไทยปัจจุบันด้วย เพราะในการเลือกประธานศาลรัฐธรรมนูญนั้นส่วนใหญ่มาจากฝ่ายนิติศาสตร์ ฝ่ายกฎหมายทั้งสิ้นเลยนะครับ เพราะว่าจะคะแนนเสียงเขามากเกินกึ่งหนึ่งท่านมา ๖ คนของเราประมาณบางที่ ๗ คนด้วยเข้าไปนะครับ ฝ่ายกฎหมาย รัฐศาสตร์ ๒ คน สมมติที่ไรท์แพททุกที่ไม่เคยได้มีโอกาสที่จะมาบริหารหรือว่าเป็นประธานองค์กรเลยนะครับ อันนี้คือส่วนที่ว่าผมเห็นว่าควรจะได้รับมีการเปลี่ยนแปลงแล้วก็ vision หรือว่าวิสัยทัศน์ต่าง ๆ ของเรามันควรจะได้รับมีการยอมรับนับถือจากต่างประเทศ สามารถที่จะไป communicate กับต่างประเทศได้ อันนี้เป็นส่วนหนึ่งนะครับที่ผมเห็นว่าถ้ามีการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญแล้วก็มี การหมุนเวียนประธานศาลรัฐธรรมนูญในโอกาสที่เหมาะสมอาจจะ ๓ ปีหรือ ๔ ปีครั้งก็จะทำให้บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญต่าง ๆ ของเราสามารถที่จะสอดคล้องกับบริบทของต่างประเทศกับบริบทสังคมไทย และในการที่จะไปติดต่อกับนานาประเทศเราก็ได้รับความเชื่อถือมากยิ่งขึ้น อันนี้คือความเห็นส่วนตัวนะครับ ก็แล้วแต่ที่ประชุมที่จะพิจารณาครับ

ประธาน : วันก่อนยังบอกว่าให้ประธานมีอายุ ๓ ปี พอพ้น ๓ ปีแล้วให้พ้นไปเลย แลกกัน คือจะได้เป็นประธานแล้วไม่ต้องมานั่งเป็นลูกคณะอีก ก็ไม่แน่นอนตอนนี้จับสลากกันเป็น

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

วัดนี้ ๗/๗

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ : แล้วจะไปมีส่วนไหนเข้ามาสมัครละครับศาลฎีกา ศาลปกครองสูงสุดท่านก็ไม่มา เพราะที่เราให้วาระ ๙ ปีเพื่อว่าไม่ใช่ผมอยากจะใช้คำว่า ลื่อนะครับ แต่ว่าให้ท่านสนใจในตำแหน่งนี้มากขึ้น เพราะว่าถ้าต่ำกว่า ๙ ปีท่านอยู่ที่เดิมดีกว่า นะครับ

ประธาน : ก็คิดอะไรไม่ออกก็ไว้อย่างเดิมไปก่อน แต่ว่าที่อาจารย์อุดมพูดก็น่าคิดนะ เพียงแต่ถ้าถ้ามานาเรตตั้งกันมาเลยก็ไม่มีใครว่า เพราะว่าทุกคนก็รู้ ตอนมาเลือกกันมันชักจะเริ่มแบ่งพรรคแบ่งพวกแล้วมันทำให้เกิดการแตกบางที่ไม่มองหน้ากันเลย หรือบางที่ต้องต่อรองกันเสียหาย ซึ่งไม่น่าจะดีแต่ว่าจะคิดทำอะไรให้คณะกรรมการสรรหา เขาคือรับสมัครอย่างนี้เลยใครจะสมัครเป็นประธานมาสมัคร ใครสมัครเป็นกรรมการก็สมัคร แต่ใครคิดว่าตัวเองแน่ก็สมัครเป็นประธาน แทนที่จะ ๑ ใน ๘ ก็ ๑ ใน ๑ เอาให้แน่เลย เสียงมาตั้งแต่ต้น แล้วพอเป็นแล้วก็จบ

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ : ผมว่าถ้าทำอะไรก็ให้เด็ดขาดไปเลยครับ เขียนลงในรัฐธรรมนูญเลย

ประธาน : ไม่ คือถ้าเราตกลงได้เราเขียนเอาอย่างไร เอาดีไหม

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ : ผมว่ามันควรจะมีการเปลี่ยนแปลงครับ ในศาลรัฐธรรมนูญ

ประธาน : เขาก็เลือกประธานเขาตั้งประธาน ตั้งกรรมการ เขาไม่ได้ให้เลือกกันเองหรือ กฤษฎีกาเขาก็ไม่เลือกกันเองเขาก็ตั้งใช้ใหม่ครับ เชิญ

พลตรี วีระ โรจน์นาศ : ขออนุญาตท่านประธานครับ การสรรหานี้มีแต้ม ในคนที่คัดเลือกนี้มีแต้มแต่คนพอคะแนนเสียงออกมาใช้ใหม่ครับว่าใครได้ใช้ใหม่ครับ แต่ในที่สุดมันก็จะคะแนนคนที่สูงที่สุดด้วยใช้ใหม่ครับ หมายถึงเรียงกันใช้ใหม่ครับ ผมไม่แน่ใจ

ประธาน : คะแนนมันไม่สูงสุดเยอะเสียจนกระทั่งเอามาใช้ตัดสินใจได้ เพราะว่าผู้สรรหามันมี ๗-๘ คน คะแนนมันก็ต้องได้ ๒ ใน ๓ ใช้ใหม่ครับก็ต้องได้ ๖ เป็นอย่างน้อย เพราะฉะนั้นมันก็จะต่างกันระหว่าง ๖ กับ ๘

พลตรี วีระ โรจน์นาศ : อย่างนั้นเราจะใส่ได้ใหม่ครับว่าใครได้คะแนนสูงสุด เป็นประธานไปเลยจะง่ายกว่าไหม

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

ประธาน : มันก็ต่างกันนิดเดียว

พลตรี วีระ โรจนนาค : ครีบเลยขออนุญาตเรียน

ประธาน : มันยังไม่สิ้นสุด เชิญ

นายศุภชัย ยาวะประภาษ : คิดตามท่านวีระนะครับว่า ถ้าใช้คือทั้งหมด
ต้องไปให้วุฒิสภารับรองใช่ไหมครับ แล้วถ้าใช้คะแนนวุฒิสภาได้ไหมครับ

ประธาน : เดียวไปวิ่งเต้นที่วุฒิสภา ช่วยอีก

นายศุภชัย ยาวะประภาษ : แต่วุฒิสภาเราชุดนี้จะเป็นวุฒิสภาที่แตกต่างจาก
วุฒิสภาชุดก่อน

ประธาน : ก็ยังคนไทยอยู่นั้นแหละไม่ได้ import มาจากดาวอังคาร

นายศุภชัย ยาวะประภาษ : คือบางที่มันสุดท้ายเราก็จะหนีเรื่องของการเมือง
ไปไม่พ้นครับ เพียงแต่ว่าการเมืองแบบไหนที่จะทำให้เกิดความแตกแยกในองค์กรน้อยกว่า
กัน การเมืองแบบไหนที่คนจะยอมรับมากกว่ากัน การเมืองในลักษณะที่เป็นอยู่วันนี้พอ
เริ่มต้นทำงานก็ทะเลาะกันแล้ว เนื่องจากว่ามันต้องแบ่งก๊กแบ่งฝ่ายกันว่าใครจะได้
เสียงเยอะ แล้วก็สื่อก็ออกไปวิพากษ์วิจารณ์กันแล้วว่าคนนี่พวกนี้คนนั้นพวกนั้น ใ้เข้ามาได้
เพราะอะไร มันก็เลยต้องหาวิธีการอื่นครับ ที่นี้ถ้าให้ใช้คะแนนเสียงเขาคงต้องถึงแม้ว่าจะไม่มี
ว่าใครเป็นประธานมันก็มีการลอบบี้กันอยู่แล้วเพื่อจะให้ได้เป็น ผมก็ยังคิดว่าคือสุดท้ายถ้ามัน
มีวิธีการที่ดีกว่านั้นะครับ แต่ผมยังคิดว่าวิธีการที่ให้วุฒิสภาใช้คะแนนเสียงวุฒิสภาน่าจะ
ดีกว่าวิธีการที่ให้เขาไปเลือกกันเอง พอเขาไปเลือกกันเองมันก็จะเจอปัญหาอย่างที่เมื่อ
อาจารย์อุดมบอกครับ เพียงแต่ถ้าเราคิดได้ดีกว่านี้ในตอนหลังก็อีกเรื่องหนึ่ง ก็ลองพยายาม
คิดดูก็ได้ครับ

ประธาน : คือก็แยก ใครคิดว่าตัวเหมาะสมจะเป็นประธานก็สมัครเป็นประธาน
เราอาจจะกำหนดคุณสมบัติให้สูงขึ้นก็ได้ว่าเป็นผู้พิพากษาศาลฎีกาแทนที่จะ ๓ ปีก็บอก ๕ ปี
คนที่จะสมัครเป็นประธานก็ต้อง ๕ ปี ศาลปกครอง ๕ ปีเป็นศาสตราจารย์มา ๕ ปี ใครมั่นใจ
ว่าตัวเองมีขีดความสามารถก็สมัครเป็นประธาน ก็ต้องมีคนสมัครจนได้ แล้วก็สมมุติว่าไม่ต้อง
ไปรอฟังโหวตจากข้างใน สมมุติว่ามาจากกระทรวงการต่างประเทศ บอกว่าเป็นทูต UN
มาแล้วมาถึงขอสมัครเป็นประธานก็อาจจะได้ก็ได้

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

วันนี้ ๗/๙

เลขานุการ : ท่านประธานครับขออนุญาตเรียนหรือว่าเราจับสลากกันดีไหมครับ
เพราะไหน ๆ ทุกคนก็ qualify มาตรฐานอยู่แล้ว

ประธาน : คือให้เจ้าตัวเขานั้นเองเลย แต่เขารู้แล้วทุกคนก็รู้ว่าเมื่อ you ไป
สมัครเป็นกรรมการเฉย ๆ you ก็ไม่ต้องมากินแห่งแคลงใจอะไรอีกว่าทำไมอายนั้นมันเป็น
ประธานก็อายนั้นมันเสี่ยงภัยกว่า มันสมัคร ๑ เดียวนะ

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ : ท่านประธานครับทุกคนอยากเป็น แต่ไม่ใช่ผมนะครับ
อยากเป็นแต่ไม่รู้ตัวเองว่าตัวเองอาจจะไม่ควอลิฟาย

ประธาน : ก็นี่ให้เขาสรรหาเลยถ้า you แน่ใจ you ก็ไป

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ : ถ้าเอาคะแนนตามวุฒิสภานะครับผมได้เป็นไปแล้ว
นะครับ ผมได้คะแนนสูงสุดครับ

นายภัทร คำพิทักษ์ : ดิฉันครับผมว่าวิธีท่านอาจารย์ เพราะว่า ๑. คนที่
สมัครประธานจะถูกตรวจสอบตั้งแต่ต้นมากกว่าคนอื่น ๒. ก็คือ เงินเดือนก็ต้องมากกว่า
คนอื่น

ประธาน : นิดเดียว

นายภัทร คำพิทักษ์ : ผมว่าถ้าเราแยกอย่างนี้ต่อไปมันก็ต้องมากกว่า
คนอื่น ๓. คือว่าเขาก็ต้องมาแสดงวิสัยทัศน์หรือว่าแผนการที่เขาจะบริหาร ๔. พอไปใส่
คุณสมบัติแล้วก็เกิดการ balance หรือการตรวจสอบคุณสมบัติพวกนี้หรือตรวจสอบ
กลุ่มงานเราก็ใส่เข้าไป ผมว่าอย่างนี้โอเคครับ

ประธาน : เอาไหม อาจารย์นิติพันธุ์เอาไหมมันหมดปัญหาดี

นายนิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย : คือในแง่ของเลือกผมเห็นว่าดีครับสมัครไปเลย

ประธาน : แล้วเอาหมดทุกองค์กรอิสระเลย

นายอภิชาติ สุขัคคานนท์ : ทุกองค์กรอิสระเลยครับ

ประธาน : ขออนุญาตให้สมัครเลย เขาก็สมัครในฐานะเขาถูกสรรหามาในฐานะ
เป็นประธาน เวลาวุฒิสภา vote ก็ vote เขาในฐานะเป็นประธาน จะให้เขาหรือไม่ให้ ถ้าให้เขา
ก็เป็นประธานถ้าไม่ให้เขาก็ตกไปเลย ไม่ใช่พอไม่ได้แล้วจะเลื่อนชั้นลงมาเป็นกรรมการไม่ใช่

นายภัทร คำพิทักษ์ : อย่างนั้นก็หายไป ๑ ตำแหน่งนะครับ

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

วัดนี้ ๗/๑๐

ประธาน : ขาดก็ไปหามาใหม่ระหว่างนั้นพวกนั้นก็ทำหน้าที่ไปพลางก่อน
แล้วพอเมื่อไรคุณลาออกจากประธานคุณก็ไป คุณก็พ้นไป เพราะคุณมาในฐานะประธาน
เราจะได้เห็นตัวเลย พอคุณสมัครย้ายบ้านี่จะมาเป็นประธานจะได้ไว้วางกัน

นายภัทร คำพิทักษ์ : คือมาตรฐานเดียวกับนายๆ แล้วชุดความคิดนี้
เราอธิบายได้หมด ผมว่าดีนะ

ประธาน : จะได้รู้เลย ไม่ใช่คน ๙ คนเขาไปเลือกกันเองแล้วเดี๋ยวเขาก็
กินแห่งแคลงใจกัน โดยเฉพาะพวกมากอะไร เชิญครับ

นางจรี วิจิตรวาทการ : ขอความชัดเจน คือสมมติว่ามีคนสมัครเป็นประธาน
๓ คน คนอื่นสมัครเป็นกรรมการแล้วก็กรรมการสรรหาที่จะคัดไปเรื่อยใช้ใหม่คะ จะส่งชื่อไป
ที่วุฒิสภา ๑ คนหรือว่า ๒ คน หรือ ๒ ชื่อ

ประธาน : ก็แล้วแต่เราจะเขียนให้เขาส่งกี่ชื่อ เพราะเท่าที่เราทำอยู่นี้เราให้
ส่งเท่าจำนวนที่สรรหาได้ คือ ๙ คนก็คือส่งไป ๙ ชื่อแล้วก็ยอมเอาหรือไม่เอา

นางจรี วิจิตรวาทการ : เพราะฉะนั้นประธานก็ต้อง ๑ ชื่อ ถ้าเกิดวุฒิสภา
เขาไม่ผ่านก็ไปสรรหาใหม่ โอเค.

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

ประธาน : ก็แบบเดียวกับกรรมการเหมือนกัน

นายประพันธ์ นัยโกวิท : คือผมก็เป็น กกต. มา ความจริงผมได้คะแนนจากวุฒิ เป็นอันดับ ๑ เหมือนกันแต่ผมเสนอชื่อท่านอภิชาติเป็น ก็เลือกกันเองผมก็ว่าท่านก็เหมาะสม เป็นรองประธานศาล

ประธาน : พอดีบังเอิญของท่าน ท่านเห็นดีเห็นงามกัน ที่อื่นบางที่ไม่เห็นดีเห็นงาม มันกล้ากลืนไม่รู้จะทำอย่างไร แล้วก็เคยมีเจรจาต่ออรองรุ่นที่แล้ว ที่นี้เกิดเป็นเรื่องเป็นราว แล้วมันทำให้เสียศักดิ์ศรีของสถาบัน

นายอภิชาติ สุขัคคานนท์ : ถ้าโหวตก็คล้าย ๆ ของท่านสุพจน์นักกฎหมาย ก็มาจากศาลตั้ง ๔ คน ถ้าโหวตกันใช้ไหมครับ

ประธาน : มาจากศาล ๔ คน เกิดอยากเป็นพร้อม ๆ กัน ๒ คน ถูกตัดคะแนน คนอื่นเอาไปกินอีก

นายอภิชาติ สุขัคคานนท์ : ทางอัยการมีคนเดียวก็เสียเปรียบผม ผมว่าดี ให้สมัครเป็นประธานไปเลย

นายอุดม รัฐอมฤต : มีประเด็นอย่างเดียวกับกรรมการบางชุดผมไม่ทราบนะครับ อย่างศาลซึ่งมาจากการเลือก มาจากแต่ละกลุ่มเช่นศาลสงฆมา ๓ คน ซึ่งเขาไม่ได้มาจากการสรรหา เป็นเรื่องที่ประชุมเขาเลือกมาหรือว่าศาลปกครองเขาก็เลือกของเขามาให้มาเป็นตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญ ฝ่ายที่ไปสรรหา สรรหามา ๔ คนเท่านั้นเอามารวมกันเป็น ๘ คน ตรงนี้จะต้องเขียนอย่างไรถ้าเกิดว่าเราบอกว่าจะต้องเอาส่วนที่ศาลเลือกมา ๒ ศาล แล้วก็ส่วนที่สรรหา จากกรรมการสรรหามาอีก ๔ คน มาแล้วบอกว่าคนไหนจะเป็นประธานเท่านั้นที่ตรงนี้ เวลาเราไปบอกว่าเขาต้องสมัครประธานมันอาจจะมีปัญหา ตอนที่ผมคิด ผมคิดว่ากรรมการสรรหา เขาควรจะมีดุลยพินิจในการที่จะกำหนดว่านอกจากเลือกใครเป็นกรรมการแล้ว เป็นตุลาการ หรือเป็นกรรมการองค์กรแล้วเขาน่าจะไปถึงขั้นที่สามารถบอกได้ว่าในบรรดา ๕ คน ๗ คน ๘ คน คนไหนที่ดูแล้วประสบการณ์ บุคลิกหรืออะไรต่าง ๆ น่าจะเหมาะสำหรับการทำหน้าที่เป็นประธาน คือผมมองในมุมว่าเนื่องจากเราใช้ระบบสรรหาเราก็ต้องมีความเชื่อมั่นในตัวกรรมการสรรหา คือผมใช้ logic อย่างนี้ว่าถ้าเกิดว่าเราไปบอกว่าไม่รู้ละถ้าท่านสมัครประธานซึ่งก็มีส่วนคืออย่างที่ท่านประธานว่า แต่ว่าพอดีมันมาจากคนละสาย คนหนึ่งมาจากเลือกในที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกา ฝ่ายหนึ่งมาจากศาลปกครองสูงสุด มันก็เลยมากันคนละทาง อันนี้ก็เลยเป็นที่มาผมเลยมีข้อเสนอว่า

ถ้าอย่างนั้นให้กรรมการสรรหาท่านดูเลยว่าจาก ๔ คนที่ท่านสรรหามาอีก ๕ คนที่มาจาก ๒ ศาล ท่านดูแล้วว่าทั้งหมดใคร คือผมมานึกถึงตอนที่คณะกรรมการ กรธ. เราถ้าเกิดสมมุติว่า มา ๒๑ คน บอกมาเลือกกันเองแล้วกันใครเป็นประธาน โอเคเราอาจจะมียกข้อที่เห็นพ้องต้องกันก็ได้ หรือว่าอาจจะไม่เห็นก็ได้ แต่ว่าพอเราบอกเขาตั้งมาแล้วจบไม่ต้องมานั่งคิด ไม่ต้องมานั่งดู ผมมองในมุมนั้นก็คือสบายใจที่เราไม่ได้เป็นคนเลือกตัวเราเอง เราไม่ใช่ไปขอร้องเพื่อน ให้มาเลือกเรา แต่ว่าเป็นกรรมการสรรหาเขาเป็นคนชี้แล้ว ซึ่งกรรมการสรรหาในที่นี้ผมมองว่า ก็น่าจะถือว่าเป็นหลักประกันพอสมควรถ้าเกิดเราคิดว่าคนเหล่านี้ดี หมายถึงว่าถ้าเราคิดว่า คนเหล่านี้จะถูกวิ้งหรือไม่แล้วแต่ผมไม่ทราบ แต่ว่าโดยสภาพก็คือเรามีความไว้วางใจว่าเขาต้องไปหา คนดีมาอันนี้คือความคิดที่ผมมองว่าน่าจะเป็นตัวตอบโจทย์ว่าถามว่าทำไม เราไม่อยากจะ ทะเลาะกัน ผมสังเกตดูมันไม่ค่อยมีเอกฉันท์ บางทีพอมาเลือกกันส่วนใหญ่มันจะมีเสียงข้างมากกับ เสียงข้างน้อย หรือว่าข่าวมักจะออกมาว่าคนนั้นเลือกฉันนะ อะไรต่าง ๆ เหล่านี้ดูแล้วมันไม่ค่อยดี ในความเห็นผม อันนี้ก็เป็นที่มาว่าทำไมถึงไม่อยากจะให้เขาไปเลือกกันเอง

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ : มันมีปัญหาอีกอันหนึ่งคือว่าวาระของศาลรัฐธรรมนูญ มันไม่ตรงกัน ตอนนี้ก็ไม่ได้ตรงกันเพิ่งสรรหาได้ ๒ ท่านเอง ในขณะที่เหลือ ๗ ท่าน ปี ๒๕๖๐ จะหมดแล้วครับ ครบ ๙ ปีเลย อาจจะต้องมีการเริ่มใหม่แบบ set zero ไปเลย ถ้าตอนนี้ก็ยังมี คนเข้าไปใหม่ ๓ ท่าน แล้วก็ขณะเดียวกันคนที่เหลือประมาณพฤษภาคม ปี ๒๕๖๐ ถึงจะหมดวาระ ๙ ปี

ประธาน : คือวิธีที่อาจารย์อุดมมันก็แก้ปัญหของศาลรัฐธรรมนูญที่มา แตกต่างกัน แต่มันจะเกิดปัญหาตรงที่ว่าพอระหว่างกลางเกิดไอนั้นล้มหายตายจากจะทำอย่างไร เพราะมันไปตั้งใหม่เพิ่มคนเดียว เว้นแต่เราจะทำให้มันมาพร้อมกัน ไปพร้อมกัน แล้วใครก็มา แทนเขาอยู่ในตำแหน่งเท่าที่ตนแทนไอนั้นก็จะหาลำบากก็ยังคงมีปัญหาอยู่อีก แต่ที่นี้ถ้าเราหาวิธี ที่ว่าคนที่มาจากศาลฎีกากับศาลปกครองให้เขามาสมัคร เมื่อเขาส่งมาแล้วให้เขาสมัคร ใครอยากสมัครก็สมัครแล้วก็ไปให้เลือก ถ้าอย่างนั้นก็อาจจะได้ เพื่อว่าเวลาตัวไปคณะกรรมการ สรรหาเขาจะได้สรรหาคนที่ไปเป็นประธานได้ ลองเขียนอย่างนั้นได้ไหมลองดู อาจจะเพิ่มคุณสมบัติ เพิ่มให้สูงขึ้นหน่อยไม่อย่างนั้นถ้า ๓ ปีเท่ากันเลยอยากเป็นหมดทั้ง ๓ คน มาตีกันเองเสียอีก

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ : ท่านประธานครับ ถ้าจะไม่ให้ตีกันเราต้องไม่ให้อำนาจหน้าที่ ประธานศาลรัฐธรรมนูญเหนือกว่าคนอื่นมากนัก เพราะว่ามันเป็นแต้มต่อ เพราะว่าประธาน

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

วิรัชัย ๘/๓

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

ศาลรัฐธรรมนูญดูแลมันค่อนข้างที่จะมีบารมีเยอะพอสมควรในสังคม เพราะฉะนั้นใคร ๆ ก็อยากจะได้มีโอกาสรับเกียรติอันนั้น ผมก็ไม่ได้หมายความว่าจะให้ลดอันนั้นลง แต่ว่าทำอย่างไร ให้รู้สึกว่าการเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญไม่ได้รับเกียรติอะไรมากมายหรอก เพราะว่ามันเป็น first among equals คนแรกในจำนวนที่เสมอภาคกัน เท่า ๆ กันเท่านั้นเอง แต่ว่าถ้าเราสามารถ ที่จะทำให้คิดว่าประธานศาลรัฐธรรมนูญคือว่าเป็นตัวแทนของศาลอาจจะลด ego อันนี้ลงก็ได้

ประธาน : ลองไปเขียนดู เชิญครับ

นายบรรชิต สิงหเสนี : ท่านประธานครับ ผมฟังอาจารย์อุดมแล้วผมคิดว่า ถ้าปล่อยให้มันเป็นของกรรมการสรรหาเป็นคนกำหนด ผมคิดว่ามันก็กลายเป็นเหมือนกับมี ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๒ ประเภท ประเภทหนึ่งที่มาจกสรรหา อีกประเภทหนึ่งคือศาลฎีกา และศาลปกครองเป็นผู้เสนอชื่อมา ด้วยธรรมชาติของมนุษย์ผมคิดว่าโอกาสที่กรรมการสรรหา จะเลือกคนจากกลุ่มที่ตัวเป็นคนสรรหามาน่าจะมากกว่า ผมก็เลยอดคิดของท่านอาจารย์สุพจน์ ไม่ได้ว่าก็เป็น first among equals คือผมไม่ได้ติดตามแล้วก็ได้ทราบประเด็นปัญหาของการเลือกสรรคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะประธานถึงขนาดนั้น คือถ้ามันเป็นปัญหา ถึงขนาดนั้นเราอาจจะต้องทำอะไร แต่ว่ามองในฐานะคนธรรมดาทั่ว ๆ ไปในเมื่อเป็นองค์กร ที่เราจะให้ความไว้วางใจค่อนข้างมากเพิ่มอำนาจให้ในหลาย ๆ กรณี แต่ว่ามาเขียนวิธีการ แค่ว่าได้มาท่านประธานคนเดียวก็ซับซ้อนเหลือเกินแล้ว ตอนสมัครครั้งแรกไม่เพียงแต่สมัครมาเป็น ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แต่ต้องสมัครเป็นประธานเลยมันไม่รู้หรือเรากำลังจะ complicate มากไปไหมครับ คือคล้าย ๆ ดึงกลับมาคิดหนึ่งว่าถ้าเป็น first among equals ก็อย่างน้อย เราจะมอบหน้าที่ มอบอำนาจ มอบความรับผิดชอบให้ตั้งมากมาย ปล่อยให้ท่านเลือก ประธานกันเองไม่ง่ายกว่าหรือครับ ขอบพระคุณครับ

เลขานุการ : กราบเรียนท่านประธานครับ จริง ๆ ผมสนับสนุนท่านบรรชิต ผมคิดว่าองค์กรที่เรา กำลังสร้างขึ้นใหม่เหล่านี้เป็นองค์กรที่ต้องมี integrity อยู่ในตัวพอสมควร ผมไม่ได้พูดถึงองค์กรที่มีอยู่ปัจจุบัน แต่ผมพูดถึงองค์กรที่เรา กำลังสร้างขึ้นใหม่ตามรัฐธรรมนูญ ฉบับนี้ ถ้าองค์กรที่เป็นองค์กรอิสระแล้วมีหน้าที่ที่จะต้องดูแลตรวจสอบอะไรต่าง ๆ นานาก็ตาม ผมคิดว่าเขาจะต้องมี integrity มากพอสมควรในตัวของเขาเอง เพราะฉะนั้นผมคิดว่าในเรื่องของการเลือกต่าง ๆ ผมไม่คิดว่าคนที่มีคุณวุฒิและวัยวุฒิสูงมากขนาดนี้แล้วยังจะเกิดความประพหุติ ที่เรียกว่าเป็นอย่างนี้ อีก คือถ้าเกิดอย่างนี้ขึ้นสำหรับตัวองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้

ผมคิดว่าผมเองผมก็ไม่ไว้วางใจองค์กรนี้ตั้งแต่แรกที่เขาตั้งขึ้นมาแล้ว เพราะฉะนั้นมันก็เป็นดาบสองคมเหมือนกันถ้าเรา address อะไรออกไปชัดเจนว่าแม้กระทั่งองค์กรอิสระซึ่งเรากำลังจะทำการขึ้นมาให้มันเหมือนติดดาบติดอะไรต่าง ๆ นานาจะต้องมีกลไกพิเศษต่าง ๆ นานาแสดงให้เห็นว่าที่ผ่าน ๆ มามันเกิดกรณีปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้แล้วเราจะไว้วางใจได้อย่างไรจริง ๆ ผมคิดว่าถ้าเรายิ่งเขียนละเอียดตรงนี้มันจะกลายเป็นจุดอ่อนขององค์กรอิสระไปแทนที่จะเป็น integrity ของเขาเองมันจะไม่มีเอาเลย แล้วมันจะเกิดการจ้องตอมนี่มันจะมีปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ค่อนข้างมาก ผมขออนุญาตเห็นด้วยกับท่านนรชิตครับ

นายประพันธ์ นัยโกวิท : ขออนุญาตท่านประธานครับ คือบุคคลที่ได้รับเลือกเข้ามาเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแม้กระทั่งองค์กรอิสระอื่น ๆ พุดง่าย ๆ ก็ไม่ได้มาเป็นง่าย ๆ จนกระทั่งเขาพูดขนาดว่าถ้าท่านอยากรู้ว่าในอดีตท่านมีประวัติอย่างไรให้ท่านไปสมัครเป็นองค์กรอิสระแล้วก็อดีตของท่านจะมาปรากฏ ฉะนั้นเขาได้รับเลือกมาก็เรียกว่าทุกท่านก็ผ่านการกลั่นกรองมาพอสมควร แล้วให้เขาเลือกกันเองคนที่ได้รับเลือกเป็นประธานเขาก็จะมีความหมายว่าเขาได้รับเลือก ฉะนั้นการปฏิบัติตัวกับสมาชิกในคณะกรรมการเขาก็จะเหมือนกับว่าเขาไม่ใช่เจ้านาย คือเขาจะฟังกรรมการท่านอื่นอย่างท่านอภิชาติอย่างนี้ท่านก็จะให้เกียรติอะไรอย่างนี้ แต่ถ้าหากว่าให้ตั้งคนหนึ่งมาเป็นประธานคนที่ถูกตั้งเป็นประธานก็จะมีความรู้สึกเขาโดยเขาเป็นประธาน การทำงานผมคิดว่าอาจจะถูกจับผิดกันอะไรทั้งหลายแหล่ อะไรอย่างนี้ ที่นี้ถ้าเรายังไม่คิดว่าอะไรที่มันดีกว่าเดิมผมว่าน่าจะให้เขาเลือกกันเองในระดับบุคคลที่ได้รับการสรรหาอย่างดีผมคิดว่าน่าจะยังเหมาะสมอยู่อะไรอย่างนี้

นายอภิชาติ สุขัคคานนท์ : ขออนุญาตครับ ถ้าแสดงความประสงค์ไว้ได้ไหมครับ ว่าพร้อมที่เป็นประธานได้หรือไม่กว่าไว้ มันก็จะน้อยคนลงไปเพราะบางคนเขาก็อาจจะอยากเข้ามาเป็นกรรมการทั้งนั้น เป็นประธานก็ต้องรับผิดชอบมาก ในความเป็นจริงเงินต่างกันนิดเดียวแล้วก็ไม่ได้มีอะไรที่ดีไปกว่ากรรมการอื่น ๆ มากมายอะไรเลยครับ

นายอุดม รัฐอมฤต : จริง ๆ ผมไม่ได้คิดซับซ้อนอะไรเลย ผมคิดว่าจริง ๆ การทำหน้าที่แม้แต่ตุลาการศาลยุติธรรมตามหลักวิชาก็คือการทำหน้าที่ประธานศาลฎีกาเป็นแต่เพียงหน้าที่ในทางบริหาร เพราะว่าวิชาชีพผู้พิพากษาศาลฎีกาคือต้องมีความภูมิใจในการทำหน้าที่อันนี้คือหลักการ แต่ว่าโดยระบบของบ้านเราก็น่าจะก้าวมาถึงจุดนี้ผมคิดว่า ego เยอะ คือเราต้องยอมรับสภาพอันหนึ่งก็คือว่าทุกคนท่านจะมาศาล ท่านจะมาจาก

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

ผู้บริหาร ถ้าท่านไม่ได้รู้จักกันมาก่อนต่างคนต่างมาก็ต้องถามว่าเราจะไปเลือกเขา ถ้าเกิดว่าไม่ได้มีใครมาแนะนำกันส่วนใหญ่เราก็ดูตามอาจจะอาวุโส ดูตามอะไร แต่ว่าในความเห็นผมผมไม่ได้คิดว่าจะต้องไปสมัครว่าอยากเป็นประธาน อยากเป็นกรรมการ แต่ผมคิดว่าในมุมมองผมก็คือในฐานะที่ท่านเลือกคนมาท่านก็บอกเลยว่าคนไหนที่ท่านเข้าตามากที่สุดก็เสนอเป็นประธานเลย เช่นเดียวกันผมก็ไม่ได้คิดว่าท่านจะต้องเลือกคนที่มาจากสรรหาหรือมาจากศาลฎีกาหรือมาจากตุลาการศาลปกครองสูงสุดอะไร เพราะว่าในท้ายที่สุดคือคนที่เป็นผู้สรรหาก็คงต้องคิดแล้วว่าจะหาคนมาทำหน้าที่ในองค์กรอิสระในองค์กรตุลาการใครน่าจะเหมาะ อันนี้คือคนอื่นมองไม่ใช่ตัวคนที่เลือกกันเองเป็นคนมอง คือผมไม่ได้มองว่าแต่ละคนจะมีปัญหาในเชิงนั้นทุกกรณี เพราะว่าในทางความเป็นจริงก็มีที่ consensus มันก็คงมีว่าคนนี้เหมาะสมที่สุดเห็นกันเอง แต่ว่าในทางความเป็นจริงผมเห็นจากประสบการณ์ที่ผ่าน ๆ มาตั้งแต่เราใช้รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ เราพบว่าองค์กรอิสระหรือว่าตุลาการเมื่อไรเลือกกันเองเราก็พบว่าเพราะเราไม่ได้รู้จักกันทั้งหมด สมมุติว่าเลือกกันออกมา ๗ ถามว่าทำไมมี ๒ ที่ไม่เห็นด้วยก็สะท้อนว่าท่านวิชรพลอาจจะไม่ใช่คนในสายตาเขา คือผมมองในมุมนี้แล้วถามว่าท่านวิชรพลจะสนใจไหมว่า ๒ คนนี้ใครที่ไม่เลือกฉันคือใคร คือสังคมไทยมันคิดอย่างนี้เพราะว่าในทางความเป็นจริงก็ต้องมานั่งคิดแล้วว่า ๒ คนที่เลือกคนอื่นมันคือใคร คือผมไม่อยากจะให้สภาพองค์กรมันเกิดหนามเกิดอะไรที่มันมาสะดุดในแห่งความเป็นจริง เพราะว่าท้ายที่สุดคนสรรหาเขาก็ดูแล้วคนนอกเขาเป็นคนดูว่าคนนี้เหมาะที่ทำหน้าที่ประธาน แล้วถ้าเมื่อไรท่านพ้นจากตำแหน่งไปก็แน่นอนกรรมการสรรหาก็ต้องมานั่งดูอีกว่าจะสรรหาใครเข้ามา แล้วก็ใครเหมาะจะเป็นประธานก็ต้องเป็นคนดูอีก ก็คือต้องมาดูว่าจากคนที่เหลือกับคนที่เข้ามาใหม่คนไหนที่เหมาะสมที่จะเป็นประธานเขาก็เป็นคนเสนอ อันนี้คือความเห็นผมว่าก็ simple simple ธรรมดา ส่วนว่าจิตวิทยาอย่างที่ท่านนรชิตว่าถ้าท่านสรรหามาท่านก็คงเห็นคนสรรหาดีกว่าศาลฎีกา เห็นดีกว่าศาลยุติธรรมผมก็ไม่ทราบอันนี้ก็เป็นไปได้ แต่ว่าจะมองแบบอีกทางหนึ่งก็ได้ว่าเวลาเราคิดถึงความจริงว่าคนมาสรรหาก็ต้องคิดถึงองค์กรที่จะเดินไปข้างหน้าครับ

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ : ขออนุญาตครับ ท่านอาจารย์อุดมนี้โลกสวยจริง ๆ เพราะถ้าคิดอย่างอาจารย์อุดมผมว่าองค์กรหาประธานไม่ได้หรอก เพราะทุกคนก็เกี่ยงกันคุณเป็นเถอะผมไม่เอา ผมเป็นธรรมดาดีกว่า มันไม่สวยขนาดนั้นครับ มันไม่สวยจริง ๆ แล้วก็ที่ผ่านมาผมก็มีประสบการณ์ที่ว่าพอสมควร แล้วก็การที่ว่าจะเป็นประธานแล้วก็ให้อยู่ ๙ ปี

หรือ ๗ ปีก็ตาม ถ้าเลือกผิดคิดจนองค์กรล่มเลย เพราะว่าบางท่านอุดมการณ์ผมไม่แน่ใจว่า จะพูดถูกหรือเปล่า มันก็เฉไฉไปได้ ถ้าเรามีการเปลี่ยนแปลงให้มันมีพลวัตไปตามบริบทของสังคม ก็จะทำให้องค์กรนั้นกระฉับกระเฉง แล้วก็ทำอะไรเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ บ้าง ถ้าเราได้คนเดียวกัน มาบริหารองค์กร ๙ ปี รากงอกนะครับ แล้วก็ทุกอย่างประธานจะมีอำนาจสิทธิขาดในเรื่องบุคลากร ในเรื่องการเลือกตำแหน่งในการแต่งตั้งผู้บริหารอะไรต่าง ๆ ท่านก็เห็นตัวอย่างมาแล้วเมื่อเร็ว ๆ นี้ มันมีการแก่งกันอะไรต่าง ๆ เพราะฉะนั้นถ้ามีการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้างมันจะทำให้การบริหาร องค์กรนั้นมันกระฉับกระเฉงแล้วก็มีการที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่อาจจะดีขึ้น มันสอดคล้องกับ สถานการณ์ต่าง ๆ ของสังคม ๙ ปีผมว่านานไปสำหรับคนคนเดียวครับ

เลขานุการ : ขออนุญาตเรียนหารือ คือเราเคยพูดกันถึงเรื่องการปฏิรูปตำรวจ ครั้งหนึ่ง แล้วเราก็พูดถึงเรื่องอาวุโสคือถ้าเราใช้เวลาสักระยะเวลาหนึ่งในการ set อาวุโสระบบตำรวจ อาจจะดีขึ้น ผมเข้าใจว่าเราเคยพูดกันลอย ๆ กันอยู่อย่างนี้อยู่ครั้งหนึ่ง จะเป็นไปได้หรือไม่ ในกรณีเช่นนี้ถ้าเราจะใช้องค์กรอิสระเป็นตัวตั้งนั้นก็ถือว่า set อาวุโส ใครอาวุโสสูงที่สุดก็เป็นเลย ไม่ต้องคิดมาก แล้วก็เรียงกันไปว่าครบอายุ ๗๕ ปี ท่านก็เกษียณอายุไป คนถัดไปก็ขึ้นมาแทน โดยไม่ต้องไปคิดอะไรให้มันมากมาย เพราะโดยพื้นฐานการคิดของผมก็คือทุกคน qualify อยู่แล้ว ที่จะเป็น เพียงแต่ว่าเป็นในอายุเท่าไรเท่านั้นเอง หมายความว่าคนอายุน้อยอาจจะเสียเปรียบก็คือ อายุน้อยแต่ว่าขึ้นไปเป็นตัวประธานไม่ได้ แต่ประเด็นจริง ๆ ที่ผม concern ที่สุดก็คือว่า เขาทำหน้าที่ในการวินิจฉัยในเรื่องที่ค่อนข้างสำคัญ ผมคิดว่ากรรมการหรือศาลรัฐธรรมนูญ หรือใครก็ตามในองค์กรอิสระแต่ละท่านก็จะมี ๑ เสียงเท่ากันในการโหวต เว้นแต่ประธาน ซึ่งจะมีเสียงชี้ขาด เพราะฉะนั้นความที่จะมีเสียงเพิ่มขึ้นมันไม่ได้เป็นแต้มต่อ แต่มันเป็น ความรับผิดชอบที่ค่อนข้างมาก ผมคิดว่าโดยหลักแล้วผู้อาวุโสน่าจะมีประสบการณ์ในเรื่องนี้ มากกว่า เพราะฉะนั้นผมคิดว่าถ้าจะใช้หลักอาวุโสผมก็คิดว่าผมก็ขออนุญาตเสนอ เป็นอีกแนวทางหนึ่งว่าจะเป็นไปได้หรือไม่ว่าให้คนที่มีความอาวุโสสูงที่สุดเป็นเรียงตามลำดับ เพราะใคร ๆ ก็รู้กฎเกณฑ์นี้ตั้งแต่แรกแล้ว

ประธาน : โดยอายุหรือโดยตำแหน่ง โดยอายุ เพราะฉะนั้นถ้า ๗๓ ปีไปได้เป็น ประธานแน่

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ : แต่ว่าคนที่อาวุโสไม่ได้หมายความว่า จะบริหารองค์กรได้ดี หรือว่ามีการตัดสินใจดูलयินใจได้ดีกว่าคนที่อาวุโสน้อยกว่านะครับ

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

ประธาน : เมื่อไม่ได้ให้เป็น first among equals ก็ไม่รู้จะทำอะไรก็เอาอาวุโสจริง ๆ ในปัญหามันอยู่ตรงที่ว่าแย่งกันเป็นผู้กำกับสำนักงานบริหาร ถ้าเราเขียนอย่างเดียวกับที่เราตั้งใจจะเขียนให้กับ สตง. คือไม่ใช่ขึ้นตรงต่อประธาน แต่ขึ้นตรงต่อคณะ เพราะฉะนั้นการบริหารงานอะไรก็เป็นไปทั้งคณะก็ทะเลาะกันไปให้เสร็จสิ้นแล้วค่อยไปสั่งเขาบางทีก็อาจจะดีขึ้นจะได้ไม่ต้องไปแย่งกัน เชิญครับ

นายบรรชิต สิงหเสนี : ขอบพระคุณครับท่านประธาน ฟังดูแล้วเราเหมือนกับกำลังพิจารณา ๒-๓ เรื่องพร้อม ๆ กัน ประเด็นที่ฟังจากท่านสุพจน์ซึ่งเคยมีประสบการณ์ในศาลรัฐธรรมนูญรู้สึกท่านจะเป็นหัวเรื่อง ๑. เมื่อไปเป็นประธานแล้วเป็นนานไป กับอีกอันหนึ่งที่เราเริ่มพูดกันเรื่องวิธีการได้มาซึ่งตัวประธาน แล้วในที่สุดก็ไปถึงอำนาจหน้าที่ที่รู้สึกที่ท่านประธานก็เสนอทางแก้ว่าอย่าให้อำนาจกับตัวประธานแต่ให้อำนาจมันควรจะอยู่กับคณะกรรมการก็คือคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งชุด ถ้าอันนั้นผมคิดว่าเป็นทางออกที่ดี ส่วนของท่านอาจารย์สุพจน์ที่บอกว่าอยู่ที่ ๙ ปี ทางหนึ่งก็คือ shorten ของการดำรงตำแหน่งเป็นสัก ๔ ปีครึ่งหรือ ๕ ปีจะได้ไหมครับ แต่วิธีการผมยังคิดว่าในเมื่อเราจะมอบความไว้วางใจให้กับองค์กรนี้แล้วมีอำนาจมาก รวมทั้งวินิจฉัยให้ความเห็นต่าง ๆ โดยไม่ต้องรอเป็นคดี แต่ว่าเพิ่มอำนาจให้ท่านแล้วอย่างน้อยน่าจะไว้วางใจให้ท่านเลือกประธานกันเองน่าจะเหมาะสมครับ ขอบพระคุณครับ

นายภัทร คำพิทักษ์ : ท่านประธานครับ คือผมว่าเราต้องการหลายอย่างไปพร้อม ๆ กันนะครับ สิ่งที่ท่านอาจารย์พูดแล้วเราเห็นด้วยอย่างหนึ่งก็คือว่าเราต้องการความกล้าหาญจำได้ไหมครับ เราบอกว่าเราต้องการความกล้าหาญจากพวกองค์กรอิสระที่นี้ความกล้าหาญมันจะเกิดโดยอาวุโสหรือเปล่าผมก็ว่าไม่ใช่ หรือว่ามันจะเกิดโดยอื่นหรือเปล่าผมก็ว่าไม่ใช่ ที่นี้เรื่องอื่นมาผสมด้วยคือว่าอย่างกรณีของศาลรัฐธรรมนูญผมว่านอกจากอำนาจในการบริหารสำนักงานศาลแล้วสถานะของประธานศาลรัฐธรรมนูญที่จะออกในงานสังคมอยู่ท่ามกลางผู้นำองค์กรต่าง ๆ อันนี้ก็มีหลายหมายมากในทางสังคม เพราะฉะนั้นสิ่งที่เราอยากได้คือความซื่อสัตย์ ความกล้าหาญ การนำหรือว่าการแก้ไขปัญหา มีแผนในการบริหาร พวกนี้เราอยากได้มาพร้อม ๆ กันหมดเลย ที่นี้สิ่งที่อยากจะได้มาผมว่าถ้าเราปล่อยไว้ในสภาพเดิมก็คงจะมีปัญหาเหมือนเดิมอีกก็คือกลับไปสู่อำนาจของอาจารย์พูดมา ถ้าให้กรรมการเลือกผมว่ากรรมการสรรหาก็คงพอบอกได้ว่าเห็นแววว่าเป็นคนนั้นคนนี้ ที่นี้ถ้าให้กรรมการสรรหาเลือกมันก็ต้อง

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

ย้อนกลับมาว่าถ้าสรรหาผิดพลาดแล้วกรรมการสรรหาจะรับผิดชอบอย่างไร มันก็ไม่มี ความรับผิดชอบเพราะว่าต่างคนต่างไปแล้วตามเวลานั้น เพราะว่าเขาอยู่ตั้ง ๗ ปีบ้าง ๙ ปีบ้าง ก็ตามแต่ละองค์กร ทีนี้พอไปหาความรับผิดชอบจากกรรมการสรรหาไม่ได้ผมคิดว่าอย่างน้อยที่สุด ให้ความอุ่นใจกับกรรมการสรรหาหรือว่าเจ้าตัวเอง แสดงความจำนงว่าอยากจะเป็นผมว่าโอเค คือมันจบกันในสังคมไทย สังคมไทยพอเวลาให้ไปเลือกกันอยู่ในที่ต่าง ๆ คนที่อยากจะเป็น มันมีเยอะอย่างที่คุณปรกรณ์หรือใครพูดเมื่อกี้ว่าอยากจะเป็นมีเยอะ แต่ก็ไม่ได้ดูศักยภาพของ ตัวเองด้วย ทีนี้ถ้าบอกเสียตั้งแต่ต้นว่าตัวเองอยากจะเป็น บอกแผนงานมา บอกวิสัยทัศน์ว่า ตัวเองจะเป็นแล้วจะทำอะไรนี่ก็คือมันเจอความกล้าหาญมาตั้งแต่ต้น มันคิดมาตั้งแต่ต้นว่า จะนำองค์กรไป กล้ามายืนแถวหน้าคนแรกแบกรับภาระมากกว่าคนอื่นแน่นอน คือความกล้าหาญ ได้แน่นอน ๒. มีแผนงานที่จะมาทำ ๓. อาจจะถูกตรวจสอบมากกว่าคนอื่น ผมว่าการแสดง เจตจำนงที่อยากจะเป็นแล้วให้คนตรวจสอบ ให้กรรมการสรรหาตรวจสอบ ให้สภาตรวจสอบ ให้สังคมตรวจสอบ ผมว่าถ้าเขาไม่แท้จริงเขาก็ไม่น่าจะกล้านะครับ ผมว่ามาตรการให้สมัคร ให้บอกเจตจำนงตั้งแต่แรกผมว่ามันจะทำให้เกิดความสงบสุขอยู่ในองค์กรพอสมควรว่า องค์กรเหล่านั้นก็รู้แล้วคนที่จะตามก็บอกว่าโอเคเราไม่ได้สมัครเป็นผู้นำ หรือไม่ถ้าไม่เอาวิธีนี้ มันก็กลับไปว่าให้หารือกัน แต่ว่าก็ต้องไปเขียนก็คือว่าให้คิดครึ่งเทอมสมัคร เพราะว่าเราจะ ไม่ได้เห็น vision ของเขาใช่ไหม ไม่ได้เห็นความกล้าหาญของเขา แต่ว่าครึ่งเทอมก็ต้อง เปลี่ยนกันไปอะไรแบบนี้ซึ่งผมคิดว่ามันก็กลับไปที่นั่งเดิมแล้วเราไม่มีคำอธิบายได้ว่ามันจะมี ความชอบธรรมตรงไหนที่ว่าอยู่กันครึ่งหนึ่งแล้วก็มาเลือก มันจะมีความสง่างามในฐานะ องค์กรอิสระอย่างไร ผมว่ามันก็หาความสง่างามตรงนั้นไม่ได้ ถ้าจะถามว่าโดยคุณวุฒิและวิญญูติ ถึงแม้ผ่านการสรรหามาแล้ว แล้วองค์กรเหล่านี้จะไม่มีปัญหาเลยอย่างนั้นหรือเปล่า การสรรหา แล้วก็การเลือกกันภายในขององค์กรอิสระองค์กรหนึ่งเมื่อเร็ว ๆ นี้คนที่เป็หนึ่งนใน candidate ประธานเล่าให้ผมฟังเองว่ามีการเตียมกันมาก่อนกับอีกข้างหนึ่ง เล่าให้ผมฟังชัดมากเลยว่า เขาไปเตียมกันมาอย่างไร แบบไหน ๆ เพราะฉะนั้นถามว่าการเมืองเข้าไปแทรก หรือว่า มีการเมืองในองค์กร หรือมีปัญหาการเมืองระหว่างผู้นำองค์กรเหล่านั้นเองหรือไม่ ผมว่ามีนะครับ มีตั้งแต่ต้นเลย เพราะฉะนั้นต้องหาวิธีการที่จะทำให้มันเกิดนั้น ถ้าสมมุติว่าเราทำอย่างนี้ผมคิดว่า มันเป็นมาตรฐานว่านายกรัฐมนตรืเราก็ให้เห็นตัวหมด แล้วคุณบอกว่าเราใช้องค์กรอิสระ เป็นตัวที่จะมาจัดการอะไรต่าง ๆ ในคำอธิบายทางการเมือง ในคำวิเคราะห์ทางการเมืองมีแบบนี้

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

วิรุทัย ๘/๙

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

เราก็บอกว่าผู้นำองค์กรอิสระเราก็เปิดตัวตั้งแต่ต้นเหมือนกัน เราไม่ได้เอาใครมาซ่อนไว้ตรงไหน อยู่ตรงไหน มันเป็นแถวเป็นแนวมาเหมือนกันหมด ผมว่าชุดความคิดแบบนี้มันอธิบายได้ง่าย ข้อสำคัญก็คือว่ามันทำให้เกิดความโปร่งใสในทุกองค์กร -----

- ๘/๑

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

แล้วก็สิ่งที่คุณคิดว่าอยากจะเห็นมากที่สุดก็คือว่า เมื่อเราให้อำนาจเขาอยู่ ๗ ปีหรือ ๙ ปี กลไกที่เราเขียนเอาไว้มันเป็นแค่กระบวนการตั้งต้น แต่สิ่งที่เขาอยากจะทำนโยบาย ทิศทางการบริหารอะไรพวกนี้ต่างหากที่มันจะทำให้เกิดได้รับการสนับสนุนจากสังคม ทำให้เขาอยู่ได้ และทำให้เขาได้รับการเป็นองค์กรอิสระอย่างแท้จริง ซึ่งถ้าเขาทำอย่างนั้นได้ เขาจะต้องได้รับการเชื่อถือมาตั้งแต่ต้น เชื่อถือโดยจากไม่ใช่คนไปตัดสิทธิเขาจากการทำงาน การวินิจฉัยคดีต่าง ๆ นะ มันเริ่มจากการวางแผนงานไปเลย คุณจะทำอะไร คุณวางแผนอย่างไร คุณจะพาหมู่คณะไปแบบไหน ผมว่าอันนี้มันน่าจะทำให้มีมาตรฐานขึ้นนะครับ ไม่ใช่ ว่าพอทำ ๆ ไปคนมาท้วงว่าแม้กระทั่ง ป.ป.ช.เองก็ไม่แสดงทรัพย์สินอย่างนี้ผมว่ามันหมดทำ กันเลยมันไม่น่าจะเป็นแบบนี้

ประธาน : ไปนอนคิดกันก่อน พรุ่งนี้ค่อยมาว่าต่อจะได้ฟัง

นายชาติชาย ณ เชียงใหม่ : ท่านประธานครับ ผมขออนุญาตเพิ่มเติมได้ไหม ครับ ผมขอเรื่องนี้นิดเดียวครับ ผมฟังมาตลอดแล้วผมก็คิดว่ามันต้องทำทั้ง ๒ ข้างครับ คือ เราต้องการประสิทธิภาพใช่ไหมครับของหน่วยงานอย่างนี้นะครับ ตามเจตนารมณ์ของเรา เราต้องการความเป็นผู้นำของเขา แล้วต้องการการทำงานร่วมกันเป็นทีมเป็นกลุ่ม ผมคิดว่า ที่มันบกพร่องทุกวันนี้เพราะว่าอันที่ ๑ กระบวนการสรรหาของเรามันกรรมวิธีการสรรหา ขั้นตอนคงต้องไปเขียนอะไรในกฎหมายลูกให้หน่อย เพราะมันมีวิธีการสมัยใหม่ที่ทำให้ คุณคนดูอะไรได้ดีขึ้น ทักษะคติ วุฒิภาวะ อารมณ์ต่าง ๆ นี้ได้ นะครับ ต้องเติมเข้าไป ขณะเดียวกันผมเห็นด้วยว่าควรที่จะให้กรรมการสรรหาเมื่อคุณสรรหาแล้วคำว่า การที่คุณไป recruit คนเข้ามาที่คุณก็ควรจะ recruit leader มาด้วยเลย แล้วก็ให้มีการประเมินผล ประธานการทำงาน กรรมการสรรหา ๓ ปี ๒ ปีมาประเมิน ถ้าไม่ดีคุณก็มา recruit ใหม่ เปลี่ยนคนใหม่ได้อันนี้ก็เขียนให้มันชัด แต่ไม่ได้แปลว่าไล่เขาออกนะครับ แล้วเขาถ้ามองอันนี้ เขาก็ทำงานได้ แต่อีกด้านหนึ่งก็คือด้านในเรื่องงานความรับผิดชอบของประธานก็ให้มันลด บทบาทเรื่องการบริหารงานให้ฝ่ายเลขาธิการเขาทำให้มากขึ้น คุณเป็นทั้ง symbolic leader แล้วก็เป็นการที่มาเป็นหลักตัดสินใจอะไรสำคัญ ๆ ในเรื่องการทำงานครับ แต่งานที่ มันจะนำไปสู่โรคผลต่าง ๆ มีธูบบริหารอะไรนี่ที่อยากจะเป็นกันนักหนาที่ตัดมันลงไปเสีย

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

ว้ฒนี้ ๙/๒

วันจันทร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๙

ก็ลดตรงนี้ลง ไม่ให้มีแรงจูงใจมากนัก แต่ขณะเดียวกันก็ให้เขาทำงานได้ดีมากขึ้นและให้เป็น
ภาระของ group ของ recruiter ไซ้ใหม่ครับ ผมว่าอันนี้สำคัญ คือไม่ใช่ว่าคุณ recruit
เสร็จแล้วคุณก็หายไปแยกย้ายกันไป ไม่ใช่ แต่คุณต้องยอมรับต้องรับผิดชอบในการที่จะมี
วิธีการที่ดูแลให้ดีครับ เพราะว่าไม่อย่างนั้นแล้วมันก็จะกลับมาสู่สภาพเดิมอีกในความเห็นผม
นะครับ ต้องจัดทั้ง ๒ ข้างครับ ขอบคุณมากครับ

ประธาน : พรุ่งนี้ค่อยคิดต่อ เดียวพูดแล้วเดี๋ยวลืม อาจารย์เกษม
เก็บส่วนสำคัญเอาไว้

นายเกษม โทณะวนิก : ผมจะบอกนิดเดียวครับท่านประธานว่าที่ทุก ๆ ท่าน
ได้พูดกันตรงนี้ครับ เพื่อท่านจะเอาไปคิดครับ มันมีหมดเลยครับ ในโลกที่ผมนั่งเซ็กมาแล้ว
เลือกเอาแบบ ๓ ปีเวียนคนละ ๓ ปี ๆ ดำรงตำแหน่ง ๙ ปีก็มี ประธานาธิบดีตั้งมาเลย
สภาตั้งมาเลยก็มีนะครับ กรรมการสรรหาไปตั้งก็มีที่ท่านพูดถึงประธานนี้ครับ คือทุกรูปแบบ
ที่พูดกันตรงนี้ครับมีหมดเลย สงสัยก็คงต้องทำแบบที่ท่านประธานว่าครับ ก็คือไปคิดมา
แล้วก็คงท้ายที่สุดเห็นว่าอันไหนที่มันใช้ได้ดีที่สุดสำหรับประเทศไทย ก็มีหมดครับอย่าง
ที่ท่านสุพจน์บอกเวียน ๓ ๓ ๓ มันก็มีครับของสเปนครับ ขอบคุณครับ

ประธาน : โอเคครับ ขอปิดประชุมครับ

เลิกประชุมเวลา ๑๘.๐๕ นาฬิกา

กลุ่มงานชวเลข ๕

สำนักรายงานการประชุมและชวเลข